

אדברה בעדותיך

באגדה ובהלכה

פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח

שיחות ושיעורים מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

אדברה בעדותיך

באגדה ובהלכה

שיחות ושיעורים מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אדברה בעדותיך (ה חלקים)

ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414

למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

תֹּכֶן הָעִנְיָנִים

שִׂיחַת חִזּוּק לְפָרָשַׁת וַיִּשְׁלַח

הִתְקִין עַצְמוֹ לִתְפִלָּה - כּוֹחָהּ שֶׁל תְּפִלָּה ..... ג

נִדְמֶה לָהֶם - כָּל כּוֹחוֹ שֶׁל יֵצֶר אֵינוֹ אֶלָּא דִּמְיוֹן ..... ו

וַיֵּאָבֵק - עָצָם הָאֲבָקוֹ לְהִתְגַּבֵּר מַעֲלָה נַחַת רוּחַ לִפְנֵי ה' ..... ז

שָׂבַע יָפוֹל צַדִּיק וָקָם - הִתְחַזְּקוּת אַחַר נְפִילָה ..... ח

וַיְבָרֶךְ לוֹ - עִקַּר קִנְיָנֵי אָדָם מָה שֶׁמְּיִיטִיב לְרֵעֵהוּ ..... יג

תּוֹרָה תַּבְלִין - רַק ע"י עֵסֶק הַתּוֹרָה יִנָּצֵחַ אֶת יִצְרוֹ ..... טז

דִּינֵי הַטְמָנָה בְּשַׁבָּת ב

לְכַסּוֹת קְדֵרַת חֲמִין בְּשִׂמְיכָה גַּם כְּשֶׁהִיא עַל הַפְּלָטָה - מִנְהָג נָגֵד מָרָן ..... יח

אִם הֶפְסֵק הַפַּח בִּפְלָטָה חָשִׁיב כְּהֶפְסֵק אֲוִיר ..... כו

אֵין הַטְמָנָה בָּאוֹכְלִים - לִתֵּן אֹרֶז בְּשַׂקִּית וּלְהַנִּיחָהּ בְּתוֹךְ קְדֵרַת הַחֲמִין ..... כט

◄ עיצוב, עימוד וניקוד ▌ שלמה. נ. ▌ 0504158840

shlomo131375@gmail.com

ניתן להקדיש פרשיות להצלחה ולברכה ולעילוי נשמת וכיו"ב

לפרטים ניתן ליצור קשר בפל': 0506491414 ,0509013000

שִׂיחַת חִזּוּק לְפָרָשַׁת וַיִּשְׁלַח

הִתְקִין עַצְמוֹ לִתְפִלָּה – כּוֹחָהּ שֶׁל תְּפִלָּה

רָאִיתִי בִּבְאֵר הַפָּרָשָׁה (וַיִּשְׁלַח) שֶׁכָּתַב בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לב, ט), 'אִם יָבוֹא עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה', וּבְרַשִׁ"י, הִתְקִין עַצְמוֹ לִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, לְדוֹרוֹן, לִתְפִלָּה, וּלְמִלְחָמָה.

מַעֲשֶׂה בְּבָחוּר שֶׁרָמָה רוּחוֹ בְּקִרְבּוֹ וְהִרְגִּישׁ עַצְמוֹ כְּתַלְמִיד חָכָם מְפֻלָּג עַד שֶׁהֵחֵל לְזַלְזֵל מְעַט בִּ'תְפִלָּה', קָרָא לוֹ גאב"ד טְשֶׁבִּין זצוק"ל, וְאָמַר לוֹ, אִיתָא (חֻלִּין צא:) שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה עָבַר בְּהַר הַמּוֹרִיָּה וְהָלַךְ מִשָּׁם, וְכַאֲשֶׁר כְּבָר הִגִּיעַ לְחָרָן, נַעֲנָה וְאָמַר, אֲפְשָׁר שֶׁעָבַרְתִּי בְּמָקוֹם שֶׁהִתְפַּלְלוּ אֲבוֹתַי וְלֹא הִתְפַּלַּלְתִּי בּוֹ, יָהִיב דַּעְתֵּיהּ לְמֶהֱדַר מִיָּד קָפְצָה לוֹ הָאָרֶץ, וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ בֵּאוּר 'מִתְּחִלָּה מַאי קָסָבַר וּלְבַסּוֹף מַאי קָסָבַר', אֶלָּא, מִתְּחִלָּה חָשַׁב לְעַצְמוֹ וְכִי לִתְפִלָּה אֲנִי צָרִיךְ, הֲרֵי 'כֹּחַ הַתּוֹרָה' בְּיָדִי - אַחַר שֶׁעָסַקְתִּי בַּתּוֹרָה בְּלֹא שִׁנָּה בְּמָשְׁךְ י"ד שָׁנִים, שׁוּב נִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ וְהֶחְלִיט 'מָקוֹם שֶׁהִתְפַּלְּלוּ בּוֹ אֲבוֹתַי' - אֵין לִי לִהְיוֹת 'חָכָם' יוֹתֵר מֵאֲבוֹתַי, אִם הֵם הִתְפַּלְּלוּ בְּמָקוֹם זֶה, אַף עָלַי לְהִתְפַּלֵּל שָׁם, וּמָצִינוּ שֶׁכֵּן לָאֱמֶת, שֶׁהֲרֵי הִסְכִּים הקב"ה וּמִיָּד קָפְצָה לוֹ הָאָרֶץ.

סִפֵּר רַבִּי יוֹסֵף דֹּב רוֹזְנְשְׁטֵיְן זַ"ל מִבְּנֵי בָּרָק, לִפְנֵי כְּשִׁשִּׁים שָׁנָה הִשְׁתּוֹלְלָה בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ מַגֵּפַת שִׁתּוּק יְלָדִים 'פּוֹלְיוֹ' ל"ע, גַּם בְּתּוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף חָלְתָה בְּמַחֲלָה זוֹ, בְּלֵילָה אֶחָד כְּשֶׁהַמַּצָּב נַעֲשָׂה נוֹאָשׁ וּמְסֻכָּן, רָץ ר"י שֶׁהָיָה מִמְּקוֹרְבֵי החזו"א בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה אֶל החזו"א מִתּוֹךְ הַחְלָטָה שֶׁאִם יִמְצָאוּ יָשֵׁן יְעִירֻנּוּ - לְנַכֵּח מַצַּב בִּתּוֹ הָעוֹמֶדֶת בְּסַכָּנַת חַיִּים מַמָּשׁ, בְּהִכָּנְסוֹ לְבֵיתוֹ שֶׁל החזו"א מְצָאוֹ עוֹמֵד וּפָנָיו אֶל הַכֹּתֶל, וּבְעֵינַיִם עֲצוּמוֹת כְּמוֹ בִּתְפִלַּת 'שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה' הוּא מְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר. כַּמּוּבָן שהחזו"א לֹא הִרְגִּישׁ כְּלוּם, אֲבָל מִשֶּׁגָּמַר אֶת הַבְּרָכָה 'רוֹפֵא כָּל בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת' זָעַק רַבִּי יוֹסֵף אָמֵן.

הֶחָזוֹן אִישׁ הִפְנָה פָּנָיו לִרְאוֹת 'מִי הוּא זֶה וְאֵיזֶה הוּא' שֶׁנִּכְנַס לְבֵיתוֹ בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה וּמָצָא אֶת רַבִּי יוֹסֵף, נַעֲנָה אֵלָיו וְאָמַר, 'וְסִ'ל מָה אַתָּה עוֹשֶׂה אֶצְלִי עַכְשָׁו, הֵשִׁיב ר"י, רַבֵּנוּ, כָּךְ וְכָךְ מַצָּבָהּ שֶׁל בִּתִּי. אָמַר לוֹ החזו"א, וְסִ'ל, אַל תְּדַבֵּר שְׁטוּיוֹת, לָךְ הַבַּיְתָה כִּי מַצַּב בִּתְּךָ טוֹב מְאֹד. אֲבָל רַבִּי יוֹסֵף בְּשֶׁלּוֹ, רַבִּי, הַמַּצָּב קָשֶׁה. אָמַר לוֹ החזו"א בַּשֵּׁנִית, 'וְסִ'ל אַל תְּדַבֵּר שְׁטוּיוֹת, הֲרֵי אֲנִי אָמַרְתִּי רוֹפֵא כָּל בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת וְאַתָּה עָנִיתָ אָמֵן, בְּוַדַּאי הוּטַב מַצָּבָהּ לְגַמְרֵי, רַבִּי יוֹסֵף חָזַר לְבֵיתוֹ וְגִלָּה שֶׁיָּרַד הַ'חֹם' (הוּבָא גַּם בְּמַעֲשֶׂה אִישׁ, ח"ג עַמּוּד רכה).

נוֹרָאוֹת מָצִינוּ בְּכוֹחָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל תְּפִלָּה, דְּהִנֵּה אִיתָא בגמ' (כְּתֻבּוֹת קד.) שֶׁבְּיוֹם הָאַחֲרוֹן לְחַיֵּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, כְּשֶׁכְּבָר הָיָה קָרוֹב בְּיוֹתֵר ל... הִכְרִיזוּ רַבָּנָן תַּעֲנִית וְעָמְדוּ כָּל הָעָם בִּתְפִלָּה, וְאָמְרוּ 'כֹּל מַאן דְּאָמַר נָח נַפְשֵׁהּ דְּרַבִּי (מִי שֶׁיֹּאמַר שֶׁכְּבָר רַבִּי הִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם) יְדֻקַּר בַּחֲרָב', וְלִכְאוֹרָה תָּמוּהַּ מָה הַחֵטְא הַגָּדוֹל בַּאֲמִירַת נָח נַפְשֵׁהּ דְּרַבִּי עַד שֶׁדִּינוֹ מִיתָה בַּחֲרָב... וּמְבֹאָר בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת' (בְּשֵׁם רָשַׁ"י מַהֲדוּרָא קַמָּא), שֶׁיָּדְעוּ חֲכָמִים גְּדֹל כֹּחַ הַתְּפִלָּה וַאֲפִלּוּ לְהַחֲיוֹת מֵתִים, עַל כֵּן רָצוּ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ הֶמּוֹן הָעָם עַל רַבִּי שֶׁיִּשָּׁאֵר בֵּין הַחַיִּים, וְתוֹעִיל הַתְּפִלָּה לְהַשְׁאִירוֹ בְּהַאי עָלְמָא אֲפִלּוּ אִם כְּבָר יָצְאָה נִשְׁמָתוֹ, אֲלָא שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁאִם יִתְפָּרְסֵם שֶׁכְּבָר 'לְאַחַר מַעֲשֶׂה' שׁוּב לֹא יִתְפַּלְּלוּ, עַל כֵּן הִכְרִיזוּ שֶׁכָּל הָאוֹמֵר נָח נַפְשֵׁהּ דְּרַבִּי יְדֻקַּר בַּחֲרָב, וּמִמֵּילָא יַמְשִׁיכוּ לְהִתְפַּלֵּל מֵאֵין הֶפְסֵק בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא עֲדַיִן חַי, וְיִפְעֲלוּ בִּתְפִלָּתָם לְהַחֲיוֹת מֵתִים.

זֹאת וְעוֹד לָמַדְנוּ מֵאוֹתוֹ עִנְיָן שֶׁשּׁוּם תְּפִלָּה אֵינָהּ חוֹזֶרֶת רֵיקָם, וְאַף אִם נִרְאֶה שֶׁהַתְּפִלָּה לֹא פָּעֲלָה אֶת הַדָּבָר הַמְּבֻקָּשׁ, מ"מ עֲדַיִן הִיא עוֹשָׂה רֹשֶׁם בַּשָּׁמַיִם וּמְשַׁדֶּדֶת מַעֲרָכוֹת, שֶׁהֲרֵי מְבֹאָר שָׁם בְּאוֹתָהּ סוּגְיָא (קג.) שֶׁרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ הָיָה נִגְלָה בְּכָל לֵיל שב"ק לִבְנֵי בֵיתוֹ כְּשֶׁהוּא נִרְאֶה כְּאָדָם חַי מַמָּשׁ, וּכְמוֹ

שֶׁצִּיֵּן הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִגֶּר זצ"ל בְּ'גִּלְיוֹן הַשַּׁ"ס' לְדִבְרֵי הַ'סֵּפֶר חֲסִידִים' (סִימָן תתשכז) שֶׁכָּתַב 'וְהָיָה נִרְאֶה בְּבַגְדֵי חֲמוּדוֹת שֶׁהָיָה לוֹבֵשׁ בְּשַׁבָּת, וּפוֹטֵר אֶת רַבִּים בְּקִדּוּשׁ הַיּוֹם, וְלֹא כְּשְׁאַר מֵתִים שֶׁהֵם חָפְשִׁים מִמִּצְוֹת כִּי צַדִּיקִים חַיִּים וּפוֹטְרִים בְּקִדּוּשׁ', וְצָרִיךְ בֵּאוּר, מַדּוּעַ רַק רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זָכָה לְזֶה מָה שֶׁלֹּא מָצִינוּ כֵּן בִּשְׁאָר הַתַּנָּאִים הַק', גַּם צ"ב, מַדּוּעַ הָיָה הִתְגַּלּוּת זוֹ רַק בְּלֵיל שב"ק וְלֹא בִּזְמַן אַחֵר.

וּמְבָאֵר הגה"ק הַ'בֶּן אִישׁ חַי' זי"ע (בֶּן יְהוֹיָדָע שָׁם) 'כִּי הִשִּׁי"ת אֵינוֹ מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, וּמָצִינוּ שֶׁכָּל הַחֲכָמִים שֶׁבְּדוֹרוֹ הִשְׁתַּדְּלוּ לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ שֶׁלֹּא יָמוּת וְהִרְבּוּ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבְכִיָּה, וְעָנוּ עַצְמָן בְּתַעֲנִית בְּקִבּוּץ רַב מָה שֶׁלֹּא עָשׂוּ בְּשׁוּם דּוֹר כְּמוֹתָם בַּעֲבוּר צַדִּיק שֶׁבַּדּוֹר, וְאע"פ שֶׁסּוֹף דָּבָר נִצְחוּ אֲרָאֳלִים אֶת הַמְצוּקִים וְנִפְטַר רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, לֹא קִפַּח הִשִּׁי"ת שְׂכָרָם וְנָתַן רְשׁוּת בְּגוּף מַמָּשׁ כְּדֵי שֶׁבָּזֶה לֹא יִהְיֶה נִפְסָק הַשֶּׁפַע שֶׁהָיוּ בְּנֵי דּוֹרוֹ נִשְׁפָּעִים בְּחַיָּיו בִּזְכוּתוֹ', כִּי עִקַּר הַהֶפְסֵד בְּהִסְתַּלְּקוּת הַצַּדִּיק הוּא שֶׁנִּפְסַק הַשֶּׁפַע שֶׁהָיָה בִּזְכוּתוֹ, משא"כ עַתָּה שֶׁהוּא בָּא לעוה"ז וְיוֹשֵׁב בֵּין הַחַיִּים אֵינוֹ נֶחְשָׁב שֶׁנִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, וְאָז גַּם אוֹתוֹ הַשֶּׁפַע שֶׁהָיוּ נִשְׁפָּעִים מִמֶּנּוּ בִּהְיוֹתוֹ בְּחַיִּים מַמָּשׁ אֵינוֹ מִסְתַּלֵּק'. וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב מַדּוּעַ הָיָה בָּא לעוה"ז דַּיְקָא בְּלֵיל שב"ק, כִּי אָז הוּא זְמַן הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הַשֶּׁפַע וִירִידָתוֹ לָעוֹלָם עֲבוּר כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ.

וְכֵן תִּמְצָא בְּדִבְרֵי הזוה"ק (ח"ב פח.) שֶׁנָּהוּג לְאָמְרוֹ בְּלֵיל שב"ק (קֹדֶם קִדּוּשׁ) הַמְדַבֵּר בְּשֶׁגֶב וְרוֹמְמוּת הַזְּמַן שֶׁל לֵיל שב"ק שֶׁבּוֹ פְּתוּחִים כָּל שַׁעֲרֵי הַבְּרָכָה, וּמְמֻנּוּ תּוֹצָאוֹת חַיִּים לְכָל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ הבעל"ט. וְנִמְצִינוּ לְמֵדִים כִּי בְּשַׁבָּתוֹת אֵלּוּ שֶׁל 'זְמַן הַחֹרֶף' הבעל"ט כַּאֲשֶׁר השב"ק מְקַדֶּמֶת לָבוֹא - אָנוּ זוֹכִים בְּחַסְדֵי ה' לי"ג שָׁעוֹת לְעֵרֶךְ שֶׁכָּל הַשָּׁעָרִים פְּתוּחִים לִרְוָחָה, וְכָל הָרוֹצֶה לִטֹּל יָבוֹא וְיִטֹּל...

מֵעַתָּה 'בּוֹאוּ חֶשְׁבּוֹן', יִתְבּוֹנֵן כָּל אֶחָד בְּעַצְמוֹ וּבְסֵדֶר יוֹמוֹ הֵיאַךְ עוֹבֵר עָלָיו לֵיל שב"ק, אוֹתוֹ הַלַּיְלָה שֶׁכַּיּוֹם יָאִיר לְגַדֵּל קְדֻשָּׁתוֹ וְאוֹרוֹ, כַּמָּה שָׁעוֹת מְנַצֵּל הוּא לְהִתְרוֹמֵם בִּקְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת בַּתּוֹרָה וַעֲבוֹדָה וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לַאֵל אֲשֶׁר שַׁבָּת בָּרָא, וְכַמָּה שָׁעוֹת עוֹבְרִים לְבַטָּלָה ח"ו...

סִפֵּר הגה"צ רַבִּי יַעֲנְקָ'לֶה גִּילִינְסְקִי זצ"ל בְּמֶתֶק לְשׁוֹנוֹ, פַּעַם נִכְנַסְתִּי אֶל הַקַּצָּב דְּמָתָא לִקְנוֹת בָּשָׂר, וְהִנֵּה כָּל הָאִטְלִיז בּוּקָה וּמְבֻלָּקָה, הָאֲרוֹנוֹת וְהַשֻּׁלְחָנוֹת מוּזָזִים לְקֶרֶן זָוִית, מַמָּשׁ 'וְנֶהֱפַךְ הוּא'... הַקַּצָּב וְעוֹזְרָיו רוֹכְנִים עַל הָאָרֶץ וּבוֹדְקִים בַּחֹרִים וּבַסְּדָקִים. שָׁאַלְתִּי מָה אֵרַע, וְסִפְּרוּ לִי שֶׁהַ'עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ' שֶׁל הַקַּצָּב הִגִּיעָה לָאִטְלִיז לְסַיֵּעַ, וְהוֹרִידָה אֶת טַבַּעַת הַיַּהֲלוֹם שֶׁשָּׁוְוֶה מִסְתַּמֵּם בְּהוֹן עָתֵק מֵאֲצְבָעָהּ, וְעַתָּה, שַׁד וָשֶׁבֶר, נֶעֱלְמָה הַטַּבַּעַת, וְהַכֹּל עֲסוּקִים בְּחִפּוּשׂ אַחֲרֶיהָ. יָצָאתִי הַחוּצָה וְהִבְחַנְתִּי בָּחָתוּל הַיּוֹשֵׁב בְּתוֹךְ פַּח הָאַשְׁפָּה וְעוֹסֵק בְּ'לִקּוּט עֲצָמוֹת' וּבַאֲכִילַת שְׁיֵרֵי בָּשָׂר שֶׁנִּזְרְקוּ מֵהָאִטְלִיז אֶל הַזָּבֶל, לְפֶתַע נִגְלָה לְנֶגֶד עֵינַי אֵיךְ שֶׁהֶחָתוּל הֵרִים חֵפֶץ נָקִשֶׁה, מְשַׁמֵּשׁ בּוֹ וְהֵרִיחַ אוֹתוֹ מִכָּל צְדָדָיו, וְהִשְׁלִיךְ אוֹתוֹ וְשָׁב לִנְבֹּר בְּתוֹךְ הַפַּח, הִסְתַּכַּלְתִּי הֵיטֵב וְרָאִיתִי שֶׁהָיָה זֶה הַטַּבַּעַת בִּכְבוֹדָהּ וּבְעַצְמָהּ. רָצִיתִי לִזְעֹק אֶל הֶחָתוּל, אוֹי טִפֵּשׁ שֶׁכְּמוֹתְךָ, הָיְתָה בְּיָדְךָ טַבַּעַת יְקָרָה אֲשֶׁר בִּדְמֵי שָׁוְוֶהּ הָיִיתָ יָכוֹל לִקְנוֹת בָּשָׂר עָרֵב וּמְשֻׁבָּח שֶׁיַּסְפִּיק לְךָ לְכָל 'אֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים', וְהִשְׁלַכְתָּ אוֹתָהּ כִּי הָיָה עָדִיף לְךָ בָּשָׂר סָרוּחַ... אַךְ כָּךְ הוּא טִבְעוֹ שֶׁל חָתוּל, וְסִיֵּם רַבִּי יַעֲנְקָ'לֶה אֶת דְּבָרָיו, אָכֵן אֲנַחְנוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁיֵּשׁ בָּנוּ דַּעַת, אַל נַשְׁלִיךְ טַבַּעַת יַהֲלוֹם עֲבוּר בָּשָׂר סָרוּחַ...

לְדִידַן יֵאָמֵר, לֵיל שב"ק הוּא הַ'טַּבַּעַת קִדּוּשִׁין', בּוֹ מְקֻדָּשׁ השי"ת אֶת עַמּוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְאַהֲבַת עוֹלָם, וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בִּתְפִלָּה 'אַתָּה קִדַּשְׁתָּ' (כְּמִבֹּאָר בְּמַסֶּכֶת מַשֶּׁה סי' תנ), הָבָה נִזָּהֵר שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַטַּבַּעַת הַיְקָרָה בְּעַד הַבְלֵי הָעוֹלָם...

שֶׁמָּא תֹּאמַר 'הַשָּׁנָה מְשַׁבַּחַת'... 'שֵׁנָה בְּשַׁבָּת תַּעֲנוּג' (יִלְקוּט רְאוּבֵנִי פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן), אַךְ כְּבָר אָמַר הַגְּרַ"א מִוִּילְנָא זצ"ל (הוּבָא בְּרֵישׁ סֵפֶר 'דִּבְרֵי אֱלֹהִים') שֶׁדִּיקּוּ חַז"ל בִּלְשׁוֹנָם וְאָמְרוּ 'שֵׁנָה בְּשַׁבָּת תַּעֲנוּג', לְהוֹרוֹת שֶׁהַשֵּׁנָה בְּשַׁבָּת תִּהְיֶה כְּמוֹ הַקִּנּוּחַ שֶׁאוֹכְלִים בְּסוֹף הַסְּעוּדָה לְעַנֵּג אֶת הַגּוּף, וְאִם יִרְבֶּה בְּמִינֵי מְתִיקָה יָבוֹא לְהָקִיא אֶת כָּל מָה שֶׁאָכַל, וְהָכִי נָמֵי אַל יִרְבֶּה

בַּשָּׁנָה... (ועאכו"כ שֶׁאֵין 'עִנְיָן' לִישֵׁן מֵהַשָּׁעָה תֵּשַׁע בָּעֶרֶב וְעַד...)

הגה"ק ה'בֵּן אִישׁ חַי' זי"ע נָשָׂא מְשָׁלוֹ לִשְׁנֵי יְדִידִים אֲשֶׁר לֹא מָצְאָה יָדָם כְּדֵי פַּרְנָסָתָם, וְנִמְלְכוּ בְּדַעְתָּם שֶׁאֵין מָנוֹס אֶלָּא מִלְּחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים וּלְבַקֵּשׁ מִינֵי מַאֲכָל לְהָבִיא טָרֶף לְבֵיתָם, בַּלַּיְלָה נִפְגְּשׁוּ וְהֶרְאוּ זֶה לָזֶה אֶת הַ'שָּׁלָל' אֲשֶׁר הִצְלִיחוּ לֶאֱסֹף, אַךְ בְּעוֹד שֶׁהָרִאשׁוֹן הִצְלִיחַ בְּקֹשִׁי לֶאֱסֹף שְׁיָרֵי מַאֲכָל וּלְחָמִים קָשִׁים אֲשֶׁר בְּקֹשִׁי נִתָּן לְהַכְנִיסָם לַפֶּה - הַשֵּׁנִי מִלֵּא סָלִים מְלֵאִים בְּכָל טוּב בָּשָׂר וְדָגִים וְכָל מַטְעַמִּים, שָׁאַל הַ'לֹּא-יְצָלַח' אֶת רֵעֵהוּ, כֵּיצַד הִצְלַחְתָּ יוֹתֵר מִמֶּנִּי, וַהֲרֵי הִסְתּוֹבַבְתִּי בְּמֶשֶׁךְ שָׁעוֹת אֲרֻכּוֹת וְלֹא עָלְתָה בְּיָדִי, הַגִּידָה לִי מָה 'סּוֹד' הַצְלָחָתְךָ... נַעֲנָה לוֹ חֲבֵרוֹ, חִזַּרְתִּי עַל הַפְּתָחִים רַק זְמַן מוּעָט... אֶלָּא שֶׁדָּפַקְתִּי עַל הַדְּלָתוֹת בְּשָׁעָה שֶׁהַבַּעֲלֵי בָּתִּים עוֹמְדִים לֶאֱכֹל סְעֻדָּתָם, בְּעוֹד שֶׁהַשֻּׁלְחָנוֹת מְלֵאִים כָּל טוּב, וְנָתְנוּ לִי מִלּוֹא חָפְנַיִם מֵהַשֹּׂבַע אֲשֶׁר הָיָה מֻנָּח לִפְנֵיהֶם עַל הַשֻּׁלְחָן, אֲבָל אַתָּה הָלַכְתָּ שֶׁלֹּא בִּזְמַנֵּי הַסְּעוּדוֹת, בִּזְמַן שֶׁכְּבָר לֹא הָיוּ הַשֻּׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים, וּמִמֵּילָא לֹא הָיָה לָהֶם לְהַעֲנִיק לְךָ אֶלָּא מִשְּׁיָרֵי הַסְּעוּדוֹת...

כְּעֵין זֶה כָּךְ הוּא גַּם בַּהַשְׁפָּעוֹת הַנִּתָּנִים מִן הַשָּׁמַיִם לְכָל הַמְּבַקֵּשׁ וְדוֹרֵשׁ, שֶׁאִם כִּי בְּוַדַּאי תָּמִיד 'הַדֶּלֶת פְּתוּחָה', אַךְ בְּלֵיל שב"ק הוּא שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר לָבוֹא לְבַקֵּשׁ 'נְדָבָה' שֶׁכֵּן אָז מוּכָנִים כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת, וּמַעֲנִיקִים וְנוֹתְנִים בְּעַיִן יָפָה מֵאֲשֶׁר 'מְנָח עַל הַשֻּׁלְחָן', אֲכֵן הַמְּבַקֵּשׁ רַק בִּימוֹת הַשָּׁבוּעַ הֲרֵי כִּבְיָכוֹל אֵין הַשֹּׂבַע מֻנָּח אֶלָּא נוֹתְנִים לוֹ רַק מָה'שִּׁירִים'...

מָה יַּעֲשֶׂה הָאָדָם 'וָחַי', אַךְ מִסְפָּר עַל 'סוֹחֵר' שֶׁעָבְרוּ עַל 'עָסָקָיו' עִתִּים וּזְמַנִּים קָשִׁים עַד שֶׁמַּטָּה יָדוֹ וְעָמַד בִּפְנֵי פְּשִׁיטַת רֶגֶל, מִכַּיוָן שֶׁכָּךְ הִזְכִּיר עַצְמוֹ לִבְרָכָה אֲצֶל הרה"ק הַ'יְשֻׁמַח יִשְׂרָאֵל' זי"ע, הרה"ק שֶׁיָּדַע שֶׁהַלָּה פּוֹתֵחַ חֲנוּתוֹ בְּשַׁבָּת וְהִכִּיר בּוֹ שֶׁאִם יֹאמַר לוֹ לִסְגֹּר חֲנוּתוֹ בְּשַׁבָּתוֹת לֹא יִשְׁמַע לוֹ, בְּתֵרוּץ שֶׁבְּיוֹם זֶה מִתְרַבִּים הַקּוֹנִים, עַל כֵּן 'הִצִּיעַ' לוֹ, בִּרְצוֹנִי לַחְתֹּם עַל 'שְׁתָּפוּת' עִמְּךָ, הַתַּסְכִּים לְכָךְ... הַלָּה שָׂמַח מְאוֹד עַל הַזְּכִיָּה הַגְּדוֹלָה לִהְיוֹת שֻׁתָּף עִם הָרַבִּי, וְהִסְכִּים, אָמַר הרה"ק, א"כ הָבָה נַעֲרֹךְ שֻׁטָּר כָּתוּב וְחָתוּם בּוֹ הַנְּךָ מַקְנֶה לִי שְׁבִיעִית מִכְּלַל הַחֲנוּת בְּקִנְיָן גָּמוּר (בְּעֶרֶךְ כ-15%), וְכֵן עָשׂוּ, אָז אָמַר לוֹ הָרַבִּי, אִם אָנֹכִי בְּעָלִים עַל שְׁבִיעִית מֵהַחֲנוּת, א"כ בְּדִין הִנְנִי דּוֹרֵשׁ שֶׁתִּסְגֹּר אֶת הַחֲנוּת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי.

עפי"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּלְשׁוֹן הַכָּתוּב (שְׁמוֹת כט-י) 'שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ, וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹקֶיךָ', שֶׁכָּךְ אָמַר הקב"ה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, הֲרֵי אֲנִי 'שְׁתָּף' עִמָּכֶם, וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי 'שֶׁלִּי' הוּא, אִם אָכֵן תִּתְּנוּ לִי יוֹם זֶה לְהִתְעַנֵּג בּוֹ כִּרְצוֹנִי, לְקַדֵּשׁ אֶת כָּל הַיּוֹם בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וַעֲבוֹדַת ה' - שֶׁיְּהֵא 'יוֹם קָדוֹשׁ הוּא מִבּוֹאוֹ וְעַד צֵאתוֹ', אֲזַי אַשְׁפִּיעַ עֲלֵיכֶם כָּל מִלֵּי דְּמֵיטַב לִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ שֶׁהֵם 'שֶׁלָּכֶם', וְתִזְכּוּ לְ'עָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ'... ועד"ז, אִם 'יַשְׁקִיעַ' בְּלֵיל שב"ק שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ להשי"ת, יִזְכֶּה לְ'מִנְּהָ מִתְבָּרְכִין כָּל יוֹמֵי שַׁתָּא'...

וּמִן הָרָאוּי לְכָל 'חָכָם לֵב' לְקַבֵּעַ לְעַצְמוֹ זְמַן לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּלֵיל שב"ק, וּמָה עוֹד שֶׁקְּדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת מְסַיַּעַת בְּיוֹתֵר לְהַשִּׂיג עֹמֶק הֲבָנַת הַתּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּ'אִגֶּרֶת הַשַּׁבָּת' לְבַעַל הָ'אִבְּן עֶזְרָא' בְּכָל יוֹם יִמְצְאוּ שַׁעֲרֵי תְּבוּנָה, וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפָּתְחוּ מֵאָה שְׁעָרִים, וְכֵן כָּתַב בְּ'שִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת' (בֵּיצָה טז.) שֶׁעַל יְדֵי הַנְּשָׁמָה יִתְרָה 'חָל עָלָיו שֵׁפַע אֱלוֹקִי וְשֶׂכֶל יוֹתֵר לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּלְעַיֵּן בְּמַעֲשֵׂה ה", וְכָךְ כָּתַב גַּם הַ'דְּרִישָׁה' (או"ח סִי' תל סק"א) וז"ל: גַּם יוֹם הַשַּׁבָּת הוּא הַמּוּכָן וּמְזֻמָּן לִלְמֹד בּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְגֻלָּה מִצַּד יִתְרוֹן הַנֶּפֶשׁ שֶׁבְּאָדָם בְּשַׁבָּת לְהוֹעִיל לְכָל מְבַקֵּשׁ תּוֹרָה, עכ"ל.

וְכָךְ הֵעִיד עַל עַצְמוֹ הגה"ק הַ'חָזוֹן אִישׁ' זצ"ל, שֶׁבְּיוֹם הַשַּׁבָּת הָיָה יוֹרֵד לְעֻמְקָא דִּשְׁמַעְתְּתָא וְנִגְלִים לוֹ תַּעֲלוּמוֹת שֶׁהָיוּ סְתוּמִים וַחֲתוּמִים בְּפָנָיו בִּימוֹת הַשָּׁבוּעַ. וּמִכָּאן, שֶׁהַשָּׁעָה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר הִיא לַעֲסֹק עִם בָּנָיו בְּתַלְמוּד תּוֹרָה, כִּי אָז לִבָּם פָּתוּחַ לְקַלֵּט אֶת הַנִּלְמָד.

גַּם 'הַזְּמַן גְּרָמָא' בְּלֵילוֹת הַשַּׁבָּתוֹת הָאֲרֻכִּים לְהַשְׁכִּים לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּצַפְרָא דְּשַׁבְּתָא, כַּהֲכָנָה דְּרַבָּה לְקְרַאת הַתְּפִלָּה. בֶּאֱמֶת אָמְרוּ, אֵין לְךָ תַּעֲנוּג גָּדוֹל יוֹתֵר מִלִּמּוּד הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת, וּבִפְרָט בְּצַפְרָא

דְּשַׁבָּתָא קֹדֶם הַתְּפִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁהִפְלִיג הַ'חֲזוֹן אִישׁ' זצ"ל וְאָמַר, שֶׁאִם גּוֹי הָיָה יוֹדֵעַ וּמַרְגִּישׁ הַטַּעַם הַנִּפְלָא שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם הַלּוֹמֵד דַּף גְּמָרָא קֹדֶם הַתְּפִלָּה בשב"ק הָיָה בָּא לְהִתְגַּיֵּר וְלַחְסוֹת תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וּלְדִידַן שֶׁאָנוּ מוּדִים להקב"ה בְּכָל יוֹם 'שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי', וּמְשַׁבְּחִים לָהּ' שֶׁאָנוּ בְּנֵי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְאֵין אָנוּ זְקוּקִים לְגִיּוּר מְמַדְרֵגַת גּוֹי לְיִשְׂרָאֵל, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁעָלֵינוּ 'לְהִתְגַּיֵּר' בְּעִנְיָן זֶה, וּלְקִבּוּץ זְמַן לִלְמֹד תּוֹרָה בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּהַשְׁכָּמָה, וּתְהֵא מְתוּקָה בְּפִינוּ מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים. וְיָדוּעַ מָה שֶׁאָמַר הרה"ק בַּעַל הַ'בֵּית אַהֲרֹן' זי"ע מִקָּרְלִין (בֵּית אַהֲרֹן קמד.) 'לִלְמֹד גְּמָרָא בְּחוֹל קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם הוּא בְּחִינַת גַּן עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן, וּבְשַׁבָּת קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם הוּא בְּחִינַת גַּן עֵדֶן הָעֶלְיוֹן'

נִדְמֶה לָהֶם – כָּל כּוֹחוֹ שֶׁל יֵצֶר אֵינוֹ אֶלָּא דִּמְיוֹן

בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לב, יז), 'עִבְרוּ לְפָנַי וְרֶוַח תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר' וּבְרָשִׁ"י 'וְרֶוַח תָּשִׂימוּ - עֵדֶר לִפְנֵי חֲבֵרוֹ מְלוֹא עַיִן, כְּדֵי לְהַשְׁבִּיעַ עֵינוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע וּלְתָוְהוֹ עַל רִבּוּי הַדּוֹרוֹן'. וִידוּעָה הַתְּמִיהָה וְכִי רִבּוּי דּוֹרוֹן יֵשׁ כָּאן וַהֲרֵי אֵינוֹ אֶלָּא דִּמְיוֹן בְּעָלְמָא. וּבְאֵר הַגָּאוֹן רַבִּי יְחֶזְקֵאל לֵוִינְשְׁטֵיְן זי"ע, כִּי אָכֵן כָּל מַהוּתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע עֲשָׂו הוּא הַיֵּצֶר הָרַע בְּ'דִּמְיוֹן' בְּעָלְמָא. וְכָל עֲבוֹדָתוֹ וּיגִיעָתוֹ לְהַטּוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּדִמְיוֹנוֹת שָׁוְא וּמַדְּחִים כְּאִלּוּ יֵשׁ אֵיזֶה 'אִשָּׁה וְתַעֲנוּג' בַּהֲנָאוֹת הָעוֹלָם וּבַעֲשִׂיַּת חֵטְא, וְהַכֹּל רַק דִּמְיוֹן מִבְּלִי מַמָּשׁוּת כְּלָל.

אִיתָא בגמ' (סָפָּה נב.) הַיֵּצֶר הָרַע 'צַדִּיקִים נִדְמֶה לָהֶם כְּהַר, וּרְשָׁעִים נִדְמֶה לָהֶם כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה', הִקְשָׁה הרה"ק הַ'פְּנֵי מְנַחֵם' זי"ע מַהִי הָאֱמֶת - הַר גָּבוֹהַּ אוֹ חוּט הַשַּׂעֲרָה. הוּא מוֹתִיב לַהּ וְהוּא מְפָרֵק לַהּ, מִלְּשׁוֹן הַגְּמָרָא גּוּפָא - 'נִדְמֶה', וְהַיְנוּ שֶׁכָּל מַהוּתוֹ שֶׁל יֵצֶר אֵינוֹ אֶלָּא דִּמְיוֹן בְּעָלְמָא, וְעַל יְדֵי דִּמְיוֹן אֶפְשָׁר לְהֶרָאוֹת בְּשִׁבְעִים פָּנִים, לָזֶה כְּהַר וְלָזֶה כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה.

אֶת הַדָּבָר הִמְשִׁילוּ לְיֶלֶד קָטָן הַמְּהַלֵּךְ בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר בַּלַּיְלָה, וּלְצִדֵּי הָרְחוֹב יֵשׁ מְנוֹרוֹת אוֹר הַמְּטִילִים צֵל לַמָּרְחָק, הַיֶּלֶד נִפְחָד וְנִרְעָד מִן הַצֵּל - אֲשֶׁר נִרְאִים בּוֹ תְּנוּעוֹת מְשֻׁנּוֹת וּמְטִילוֹת אֵימָה, מָה יַּעֲשֶׂה הָאָב לְהַשְׁקִיט סַעֲרַת רוּחוֹ, יַקְרִיבֶנּוּ אֶל מְקוֹר הָאוֹר וְנָסוּ הַצְּלָלִים וְיַחַד עִמָּם כָּל הַפַּחַד וְהַבֶּהָלָה, כִּי בָּאוֹר הַמֵּאִיר רוֹאִים שֶׁכָּל הַצֵּל אֵינוֹ דָּבָר מַמָּשִׁי כְּלָל, אֶלָּא דִּמְיוֹן וּמָשָׁל. כָּךְ נָמִי, הַמִּתְפַּחֵד מִצְּלָלֵי הַיֵּצֶר - הַמְצַיֵּר לְעֵינָיו כִּי אִם יַעֲשֶׂה כָּךְ וְכָךְ מָרָה תִּהְיֶה אַחֲרִיתוֹ - מָה תַּקָּנָתוֹ, יִתְקָרֵב אֶל מְקוֹר הָאוֹר, וְהַיְנוּ לְהָאִיר נִשְׁמָתוֹ בְּמֵעֵט הִתְגַּבְּרוּת וְהִתְעַצְּמוּת וְיִרְאֶה כִּי הַכֹּל דִּמְיוֹן וְעִוְרָבָא פָּרַח.

וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר הרה"ק מִקּוֹצְק זי"ע, כִּי אָכֵן אֱמֶת הוּא שֶׁהַיֵּצֶר 'אַרְיֵה' הוּא, אֶלָּא שֶׁהוּא אַרְיֵה מִ'נְיָר' - יַגִּשׁ וְיִתְחִיל לְקָרְעוֹ וְיִרְאֶה כִּי בְּיָדוֹ וּבְיָד כָּל אֶחָד לְקָרְעוֹ.

וּבַגְּמָרָא (סָפָּה נב.) אָמְרוּ 'יֵצֶר הָרָע בַּתְּחִלָּה דּוֹמֶה לְחוּט שֶׁל בֶּכְיָא (קוּרֵי הָעַכָּבִישׁ) וּלְבַסּוֹף דּוֹמֶה כַּעֲבוֹתוֹת הָעֲגָלָה'. וְאֶפְשָׁר לְהַסְמִיךְ לָזֶה אֶת דִּבְרֵי הרה"ק בַּעַל הַ'תַּנְיָא' זי"ע (בְּאִגֶּרֶת הַתְּשׁוּבָה) וז"ל כִּי הַדָּבָר דּוֹמֶה לְאָדָם הַמֵּשִׂים נֶגֶד אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ בַּחַלּוֹן מְחִצּוֹת קַלּוֹת וּקְלוּשׁוֹת לָרֹב - שֶׁוַּדַּאי הֵם יַאֲפִילוּ לוֹ כְּמוֹ מְחִצָּה עָבָה מְאֹד, וְכַיּוֹצֵא בּוֹ אֶפְשָׁר לוֹמַר לְעִנְיַן הַדִּמְיוֹן שֶׁל הַיֵּצֶר לְ'קוּרֵי עַכָּבִישׁ', שֶׁבֶּאֱמֶת הֵם דַּקִּין עַד מְאֹד מְאֹד, וּבְקַל אֶפְשָׁר לְקוֹרְעָם וְלִפְתֹּחַ אֶת הַחַלּוֹן אֲשֶׁר טָווּ עָלָיו אֶת קוּרֵיהֶם עוֹד וְעוֹד עַד שֶׁהֶחְשִׁיכוּ אֶת הַחֶדֶר. אַךְ הַטִּפֵּשׁ יֵשֵׁב וְיִבְכֶּה עַל כִּי חָשַׁךְ אוֹר בַּעֲדוֹ, מָה שֶׁאֵין כֵּן הֶחָכָם יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ כִּי אִם לַעֲמֹד מִמְּקוֹמוֹ, לִתְלֹשׁ כִּלְאַחַר יָד אֶת כָּל קוּרֵי הָעַכָּבִישׁ שֶׁאֵינָם כִּי אִם מָסָךְ דַּק מִן הַדַּק וְכָךְ יוּכַל לַהֲנוֹת מִקַּרְנֵי הַחַמָּה. כָּךְ הוּא בְּמִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר, אֵינוֹ כִּי אִם דִּמְיוֹן בִּלְבַד, וְאִם יַעֲמֹד אָדָם וְיִקְרַע אֶת קוּרֵי הַדִּמְיוֹן, יִמָּלֵא הַבַּיִת כֻּלּוֹ אוֹרָה וְשִׂמְחָה.

הַסַּבָּא מִנּוֹבַהֲרְדּוֹק זצוק"ל הָיָה מַמְשִׁיל, לְעָנִי וְאֶבְיוֹן שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּשּׁוּק בְּעָצְמָם יוֹם הַשַּׁבָּת קֹדֶשׁ, וְהִנֵּה רוֹאֶה לְפָנָיו סְכוּם אַדִּיר שֶׁל מָמוֹן הַזָּרוּק בְּצִדֵּי הַדְּרָכִים, הֵחֵל הַהֹלֵךְ לַחְשֹׁב מַחְשָׁבוֹת שֶׁל הוֹרָאַת הֶתֵּר לָקַחַת אֶת הַכֶּסֶף אַף שֶׁהַמָּמוֹן מֻקְצֶה הוּא בְּשַׁבָּת. תְּחִלָּה חָשַׁב לְהַתִּיר מִטַּעַם פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, דְּהֲרֵי אֵין בְּבֵיתוֹ פְּרוּטָה לְפוּרְטָהּ וְשָׁמָּא עַל יְדֵי הָעֲנִיּוּת הַגְּדוֹלָה יַגִּיעַ לִידֵי פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, וַהֲרֵי 'פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ דּוֹחֶה שַׁבָּת'. לְאַחַר מִכֵּן חָשַׁב עִם קוֹנֵהוּ שֶׁמִּתָּר

לוֹ לָקַחַת אֶת הַמָּעוֹת כִּלְאַחַר יָד אוֹ בְּשִׁנּוּי, אוֹ אוּלַי יִקַּח אֶת הַמָּמוֹן עַל יְדֵי שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּזֶה לְנִגּוּב יָדָיו - וְיִהְיֶה זֶה בִּכְלָל 'לְצֹרֶךְ גּוּפוֹ'... עַד שֶׁבָּא מָאן דְּהוּ וְלָחַשׁ בְּאָזְנוֹ, רַבִּי יְהוּדִי, מָעוֹת הַלָּלוּ מְזֻיָּפוֹת הֵם, אֵינָם אֶלָּא שִׁבְרֵי חֲרָסִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ. וּרְאֵה זֶה פֶּלֶא - בֶּן רֶגַע נִצְטַנְּנָה כָּל הִתְלַהֲבוּתוֹ וְנִרְגְּעָה סַעֲרַת רוּחוֹ לְהַפְלִיא, וּכְבָר לֹא הָיָה לוֹ כָּל חֵפֶץ בְּאֵלּוּ הַמָּעוֹת, וְסָר מִמֶּנּוּ כָּל הַ'נִּסָּיוֹן', וְיַחַד עִמּוֹ כָּל הַ'הֶתֵּרִים' שֶׁהִמְצִיא לְעַצְמוֹ. כיו"ב יֵאָמֵר לְכָל נִסָּיוֹן וְתַאֲוָה הַ'בּוֹעֵר' בְּקֶרֶב לֵב הָאָדָם, אִם אַךְ יָבִין שֶׁאֵין בָּזֶה 'עֵרֶךְ' אֲמִתִּי אֶלָּא דִּמְיוֹן בָּעֲלְמָא, יִתְקָרֵר וְכָל אֵשׁ הַבּוֹעֶרֶת תִּכְבֶּה וְתֶהֱפֹךְ לְ'אֹפֶר' בְּעֲלְמָא, בַּהֲבִינוֹ שֶׁהַכֹּל שְׁטוּיּוֹת וַהֲבָלִים, אֵין בָּהֶם מַמָּשׁ.

וַיֶּאָבֵק – עֶצֶם הֵאָבְקוֹ לְהִתְגַּבֵּר מַעֲלֵה נַחַת רוּחַ לִפְנֵי ה'

בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לב, כה), 'וַיֶּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ', וְאִיתָא בגמ' (חֻלִּין צא.), אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי 'מְלַמֵּד שֶׁהֶעֱלוּ אָבָק מַרְגְּלוֹתָם עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד', וּבְאֵרוּ צַדִּיקִים, שֶׁמַּאֲבָק זֶה שֶׁל יַעֲקֹב עִם שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו הֶעֱלָה נַחַת רוּחַ לְפָנָיו ית' עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וּלְלַמֵּד לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים, שֶׁעִקַּר הֲנָחַת רוּחַ שַׁיָּשׁ לַבּוֹרֵא יתב"ש מִבְּרוּאָיו, הוּא מֵעֶצֶם הֱיוֹתָם בְּמַצְּבֵי נִסָּיוֹן בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וּבְכָל הִתְאַפְּקוּת וְהִתְאַבְּקוּת עִם הַיֵּצֶר עוֹלֶה בָּזֶה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לָהּ'. וּמַעֲתָּה אַל יָרַע בְּעֵינָיו כָּל אוֹתָם הַנִּסְיוֹנוֹת וְהַמַּאֲבָקִים הַמִּתְרַבִּים עָלָיו חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים, וְאַל יֹאמַר מַדּוּעַ לִי כָּל הַנִּסְיוֹנוֹת הַלָּלוּ - לֹא הֵן וְלֹא שְׁכָרָן, שֶׁהֲרֵי נוֹפֵל אָנֹכִי בְּכָל עֵת, כִּי עֶצֶם הַמִּלְחָמָה וְהַמַּאֲבָק עִם הַיֵּצֶר הוּא הוּא עִקַּר תַּפְקִיד וְתַכְלִית הָאָדָם, שֶׁאֵין הַבּוֹרֵא יתִ' דּוֹרֵשׁ מִבְּרִיּוֹתָיו אֶת הַנִּצָּחוֹן כִּי אִם אֶת הַמִּלְחָמָה.

וּבָזֶה בֵּאֲרוּ (ר' חַיִּים עוֹזֵר זצוק"ל, וְעוֹד) אֶת הָאָמוּר עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה, שֶׁלְּכְאוֹרָה מַדּוּעַ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת זִכָּרוֹן לְ'כִּשְׁלוֹן' שֶׁפָּגַע בְּיַעֲקֹב וְהִזִּיקוֹ, וְאֵין עוֹשִׂים 'פִּרְסוּמֵי נִסָּא' לְנֵס שֶׁהָיָה לוֹ... אֶלָּא כִּי רָצָה הקב"ה שֶׁיִּזְכְּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּלְחָמָה שֶׁבֵּין יַעֲקֹב אָבִינוּ לְשָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו - הוּא הַשָּׂטָן הוּא יצה"ר, כִּי כָּל עֶצֶם קִיּוּם וְיסוֹד הַיַּהֲדוּת הִיא הַמִּלְחָמָה כְּנֶגֶד הַיֵּצֶר הָרַע כָּאָמוּר, בְּכָל יוֹם בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה.

בזוה"ק (ח"א קמד.) הִקְשׁוּ עַל הָאָמוּר בְּהֶמְשֵׁךְ הָעִנְיָן שֶׁאָמַר הַמַּלְאָךְ לְיַעֲקֹב 'שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשַּׁחַר', שֶׁמִּמִּשְׁמָע שֶׁיַּעֲקֹב אָחַז בּוֹ וְלֹא הָיָה יָכוֹל הַמַּלְאָךְ לֵילֵךְ מִבְּלִי שֶׁיַּעֲקֹב יִנִּיחַ לוֹ, וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה, הֵיאַךְ שַׁיָּךְ שֶׁאָדָם הֶעָשׁוּי מִבָּשָׂר וָדָם יַחְזִיק בְּמַלְאָךְ ה' שֶׁכֻּלּוֹ רוּחָנִיּוּת, וּכְדִכְתִיב (תְּהִלִּים קד, ד) 'עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט', אֶלָּא מִכָּאן הוֹכִיחַ בזוה"ק שֶׁכְּשֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת יוֹרְדִים לָעוֹלָם הַזֶּה הֲרֵי הֵם מִתְלַבְּשִׁים בְּגוּפִים שֶׁל עוה"ז, וְגַם כָּאן 'הַאי מַלְאָכָא כַּד נַחַת לְתָתָּא, לֹא אִתְאַבַּק עִמֵּהּ דְּיַעֲקֹב, אֶלָּא מִגּוֹ דְּהָוָה אִתְלַבַּשׁ בְּגוּפָא כְּגַוְנָא דְּהַאי עַלְמָא' הַמַּלְאָךְ שֶׁיָּרַד לְמַטָּה לֹא נֶאֱבַק עִם יַעֲקֹב אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁהָיָה מְלֻבָּשׁ בְּגוּף כְּמוֹ שֶׁל עוה"ז, וְעַל כֵּן הָיָה יָכוֹל יַעֲקֹב לְהַחֲזִיק בּוֹ.

וְכָתַב הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמוּאֵל לֵיב זָאק זצ"ל אב"ד בִּיאָלָא (תַּלְמִידוֹ שֶׁל הרה"ק הַחִדּוּשֵׁי הָרִי"ם, בְּסִפְרוֹ רִמְזֵי דְּחָכְמְתָא) כִּי יְסוֹד נֶאֱמָן נִלְמַד מִכָּאן לְכָל מִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁשָּׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו לֹא נֶאֱבַק עִם יַעֲקֹב אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בַּדְּמְיוֹן לוֹ, כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם בְּגוּפִים שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה, כָּךְ אֵין נוֹתְנִים מִן הַשָּׁמַיִם לְיֵצֶר הָרַע לְהִלָּחֵם עִם הָאָדָם בְּאֹפֶן שֶׁכּוֹחוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הוּא לְמַעְלָה מִכּוֹחוֹת הָאָדָם, אֶלָּא בּוֹא יָבוֹא לְכָל יָחִיד כְּפִי כּוֹחוֹ, וְעַל כֵּן נִתַּן לְהֶאָבֵק עִמּוֹ, וּלְהַחֲזִיקוֹ וּלְנַצְּחוֹ...

וְיֵדַע, כִּי כָּכָל שֶׁיִּגְדַּל הַקֹּשִׁי וְיִתְרַבֶּה הַ'בְּהַקְשֹׁתָהּ' כָּךְ תִּגְדַּל הַנַּחַת רוּחַ לְפָנָיו ית', וְיִתְרַבֶּה שְׂכָרוֹ עַד אֵין קֵץ. וְכָךְ מְבָאֵר הַ'שְּׁבָט מוּסָר' (פֶּרֶק נא אות ז) טַעַם אֲרִיכוּת הַגָּלוּת וז"ל: וְיֵשׁ לִי טַעַם לַאֲרִיכוּת הַגָּלוּת, שֶׁאַדְרַבָּה לְטוֹב לָנוּ, וּלְרַחֲמִים גְּדוֹלִים וּמַעֲלוֹת אֵין מִסְפָּר לֶעָתִיד, כִּי הִנֵּה רָאָה הקב"ה שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְקַיְּמִים הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת בְּגָלוּתָם בְּטֹרַח גָּדוֹל וּבְהוֹצָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה, וְעִם כָּל זֹאת אֵין יִשְׂרָאֵל בּוֹעֲטִים, וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם בִּכְדֵי שֶׁלֹּא לַעֲבֹר... וכ"ז מוֹרֶה עַל הַדְּבֵקוּת הַגָּדוֹל וְהֶחָזָק עִם הקב"ה, משא"כ בִּהְיוֹת יִשְׂרָאֵל עַל אַדְמָתָם. וּמָה גַּם שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ אֶל נִסָּיוֹן כָּמוֹנוּ הַיּוֹם בְּתוֹךְ הַנִּסָּיוֹן סָבַלְנוּ הַכֹּל כַּמְּדֻבָּר, וְעָרְבָה לָהּ' וְהָאֲרִיךְ גָּלוּתֵנוּ, כִּי שִׂמְחָה רַבָּה לְפָנָיו כִּסֵּא כְּבוֹדוֹ עַל קִיּוּם מִצְוֹתָיו וְתוֹרוֹתָיו מִתּוֹךְ צַעַר וְדַחַק מִשִּׂמְחָה וּמִטּוּב לֵבָב כִּדְפָרִישִׁית. וְגָזְרָה חָכְמָתוֹ הָרָמָה לְהָאֲרִיךְ הַגָּלוּת

לִרְאוֹת בְּשַׂחֲקָנוּ עִמּוֹ וּבְתוֹרָתוֹ, כִּי שִׂמְחָה רַבָּה לְפָנָיו לְהַרְאוֹת אַהֲבָתֵנוּ עִמּוֹ לְכָל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם. וּבְשִׂכַּר אֲרִיכוּת הַצַּעַר לְהַרְבּוֹת בְּטוֹבוֹת סִגְלִיּוֹת לֹא נִרְאוּ כְּמוֹתוֹ, וְאֵין צַר וְקִטְרוּג יָכוֹל לְקַטְרֵג כֵּיוָן שֶׁרָאוּ אַהֲבָתֵנוּ עִמּוֹ וְנָכוֹן.

הִנֵּה כְּתִיב (לב, כט), 'וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל', וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה, מַדּוּעַ קְרָאָהוּ בְּשֵׁם 'יִשְׂרָאֵל' ע"ש 'כִּי שָׂרִיתָ', הָיָה לוֹ לִקְרָאוֹ אֵיזֶה שֵׁם ע"ש וַתּוּכָל - שֶׁנִּצַּחַ אֶת שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו וְהִכְנִיעוֹ (וְיִקְרָאוּהוּ 'מִיכַל' וְכִדּוֹמֶה), וּמְבָאֵר הרה"ק רַבִּי לֵיבֵל אִגֵּר זי"ע (בְּסִפְרוֹ אִמְרֵי אֱמֶת), מִכָּאן, דְּאֵין הקב"ה דּוֹרֵשׁ וּבוֹדֵק אִם נִצַּח הָאָדָם אֶת יִצְרוֹ, אֶלָּא אַךְ וְרַק 'כִּי שָׂרִיתָ' - אִם עָמַד בְּקִשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה נֶגֶד יִצְרוֹ וְטִבְעוֹ, וְאִלּוּ הַנִּצָּחוֹן 'מַתְּנַת חִנָּם' הוּא מִשָּׁמַיָּא וְלֹא מִכֹּחַ הָאָדָם, וְרַק הַמִּלְחָמָה נִקְרֵאת עַל שֵׁם הָאָדָם, וְעַל שְׁמָהּ נִקְרָא 'יִשְׂרָאֵל'.

הִתְבּוֹנֵן בְּמִשְׂחַק הַ'סְּבִיבוֹן', אֲשֶׁר הָאָדָם מְסוֹבְבוֹ מְעַט, וְהוּא הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב עוֹד וְעוֹד עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְתַכְלִיתוֹ, כֵּן יֵאָמֵר לְדִידַן, כָּל חַד בְּדִילֵיהּ, עָלָיו מָטָל רַק לְהַתְחִיל, לִפְתֹּחַ בַּמִּלְחָמָה, וְאָז 'ה' יִלָּחֵם לָכֶם', לַעֲמֹד לִימִינוֹ לִהְיוֹת לוֹ עֵזֶר מִצָּרָיו, שֶׁיּוּכַל לְהַמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ.

וְכֵן כָּתַב הגה"ק הַ'חָפֵץ חַיִּים' זי"ע (ח"ח עַל נ"ך, תְּהִלִּים קה, ג) כִּי אֵין הקב"ה בּוֹדֵק אֶת הָאָדָם אֶלָּא לְפִי הַתְּשׁוּקָה וְהָרָצוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קה, ג) 'יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי ה'', וְלֹא 'עוֹשֵׂי רְצוֹן ה'', כִּי הָעִקָּר לִהְיוֹת מִ'מְבַקְשֵׁי ה''.

וּבָזֶה מְבָאֲרִים בְּדֶרֶךְ צַחוּת בַּמַּעֲשֶׂה הַנּוֹדָע שֶׁהוּבָא בגמ' (קִדּוּשִׁין פא.) עַל רַב עַמְרָם חֲסִידָא שֶׁהֶעֱמִידוּ אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם בְּנִסָּיוֹן נוֹרָא, עַד שֶׁצָּעַק 'נוֹרָא בֵּי עַמְרָם' - אֵשׁ שׁוֹלֶטֶת בְּבֵית עַמְרָם, בְּכְדֵי שֶׁיִּתְאַסְּפוּ אֲנָשִׁים לְכַבּוֹת אֶת הַ'דְּלֵקָה' וְיִתְבַּיֵּשׁ מֵהֶם, וְיָצָא מִמֶּנּוּ הַיֵּצֶר הָרַע בְּדָמוּת 'עַמּוּדָא דְּנוּרָא' - עַמּוּד אֵשׁ, אָמַר לוֹ רַב עַמְרָם 'חֲזִי דְּאַתְּ נוּרָא וַאֲנָא בְּשָׂרָא, וְאָנָא עַדִּיפְנָא מִינָךְ' - רְאֵה אַתָּה עָשׂוּי מֵאֵשׁ וַאֲנִי בָּשָׂר, וּמִכָּל מָקוֹם אֲנִי עָדִיף מִמְּךָ. וּבֵאֲרוּ, שֶׁהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לֶאֱכֹל בָּשָׂר אֶלָּא ע"י בִּשּׁוּל אֲפִיָּה אוֹ צְלִיָּה בְּאֵשׁ', וְזֶהוּ שֶׁאָמַר רַב עַמְרָם, אָנָא בְּשָׂרָא, וַאֲנִי מִשְׁתַּבֵּחַ עַל יָדְךָ, דְּגְמַת הַ'בָּשָׂר' הַמִּשְׁתַּבֵּחַ עַל יְדֵי הָ'אֵשׁ', כִּי כָּל חֲשִׁיבוּת הָאָדָם הוּא מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יֵצֶר הָרַע וְהוּא מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְדַיְקָא מֵחֲמַת שֶׁהָיָה לוֹ נִסָּיוֹן קָשֶׁה בְּיוֹתֵר עַל כֵּן זָכָה לְהִקָּרֵא רַב עַמְרָם חֲסִידָא.

שֶׁבַע יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם – הִתְחַזְּקוּת אַחַר נְפִילָה

בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לב, כה-לב), 'וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יֶרְכּוֹ וַתֵּקַע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ וְכוּ', וַיִּזָּרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ', וּמְבָאֵר הרה"ק הָ'עֲבוֹדַת יִשָּׂשכָר' מִוולְבֶּרְוִ'ז זי"ע, וז"ל: כִּי זֹאת תּוֹרַת הָאָדָם לָדַעַת שֶׁעִקַּר גְּדוֹל לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת הוֹלֵךְ וְלֹא עוֹמֵד (כְּלוֹמַר, שֶׁאִם נִכְשַׁל בְּחֵטְא ח"ו אַל יִשָּׁאֵר 'תָּקוּעַ' עַל עָמְדּוֹ כְּשֶׁהוּא מִתְבּוֹסֵס בָּעָבָר, אֶלָּא יַמְשִׁיךְ לְהַלֵּךְ בְּדַרְכּוֹ עֲבוֹדַת השי"ת), כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר הָאָדָם יַעֲשֶׂה מָה שֶׁמְּטָל עָלָיו לַעֲשׂוֹת, וְלֹא יַשְׁגִּיחַ כְּלָל עַל דְּבַר פֶּשַׁע וּפְצָעִים וַחֲבוּרוֹת - הַמָּה הַחֶטְאִים וְהָעֲוֹנוֹת רַחֲמָנָא לִצְּלַן, רַק לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ לִהְיוֹת עוֹמֵד עַל עָמְדּוֹ, אַף כִּי לִפְעָמִים יֵשׁ עֵת אֲשֶׁר הַמָּוֶת נִבְחַר מֵחַיִּים רַחֲמָנָא לִצְּלַן וְחַשְׁכוּת בְּאָדָם עַד שֶׁכִּמְעַט אֵינוֹ יָכוֹל לִפְתֹּחַ פִּיו בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה, אַף עַל פִּי כֵן לֹא יַעֲזֹב אֶת עַצְמוֹ וְיִתְחַזֵּק בְּכָל הַיְכֹלֶת.

וּמְבָאֵר בְּמָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְסוֹחֵר גָּדוֹל אֲשֶׁר עָרַךְ מַאֲזָן, וְהִתְבָּרֵר לוֹ לְדַאֲבוֹן לִבּוֹ כִּי רַבּוּ הַהוֹצָאוֹת וְנִתְמַעֲטוּ הַהַכְנָסוֹת עַד מְאוֹד, עַד שֶׁהִנּוּ בַּעַל חוֹב עָצוּם לְאֵלּוּ שֶׁנָּתְנוּ לוֹ סְחוֹרָה בְּהַקָּפָה, וַאֲפִלּוּ אִם יִמְכֹּר אֶת כָּל כֵּלָיו לֹא יַצְלִיחַ לְפָרַע אֶת חוֹבוֹתָיו, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר עַד כַּמָּה אַחֲזוֹ הַיֵּאוּשׁ וְאָבְדָה תִּקְוָתוֹ עַד שֶׁכְּבָר 'נָשְׂרוּ' יָדָיו מֵחֹסֶר כֹּחַ נַפְשִׁי לְהַמְשִׁיךְ לְהַפְעִיל אֶת הָ'עֵסֶק', אָמְנָם אִם הוּא פִּקֵּחַ וְחָכָם מֵבִין הֵיטֵב כִּי כְּדַאי לוֹ לְהִתְחַזֵּק וּלְהַמְשִׁיךְ לְהָבִיא סְחוֹרָה, לְקָנוֹת וְלִמְכֹּר, כִּי בָּזֶה יַרְוִיחַ בְּכִפְלַיִם. **א.** אֵלּוּ שֶׁנָּתְנוּ לוֹ סְחוֹרָה בְּ'אַשְׁרַאי' - בִּרְאוֹתָם שֶׁהֶעֱסָק 'חַי וְקַיָּם' יַמְשִׁיכוּ לָתֵת לוֹ סְחוֹרָה וְלֹא יְלַחֲצוּ אוֹתוֹ לְפָרַע מִיָּד. **ב.** כָּל זְמַן שֶׁהוּא מַמְשִׁיךְ לִמְכֹּר עֲדַיִן יֵשׁ צַד שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַגַּלְגַּל, תָּרוּם קַרְנוֹ וְיַרְוִיחַ מְעַט מְעַט, עַד שֶׁבְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן יוּכַל לְפָרַע אֶת הַחוֹבוֹת, וּמָה

עוֹד שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁיִּזְדַּמֵּן לוֹ עֵסֶק טוֹב וְהָגוּן, שֶׁבְּפַעַם אַחַת יַרְוִיחַ הַרְבֵּה וְיִתְעַשֵּׁר מֵאוֹתוֹ עֵסֶק... לְעֻמַּת זֹאת אִם יִגְבַּר עָלָיו הַיֵּאוּשׁ וְיִתְרַשְּׁלוּ יָדָיו וְיַכְרִיז עַל 'פְּשִׁיטַת רֶגֶל' יַפְסִיד בְּכְפָלַיִם. **א.** בְּאוֹתוֹ רֶגַע יִסָּגֵר הָ'אַשְׁרַאי'... וְיִחְדְּלוּ לָתֵת לוֹ בַּהַקָּפָה, וּבְוַדַּאי יָבוֹא לִידֵי עֲנִיּוּת ל"ע. **ב.** מִיָּד יִקְפְּצוּ עָלָיו כָּל בַּעֲלֵי הַחוֹבוֹת וְיִתְבְּעוּ מִמֶּנּוּ בְּחָזְקָה שֶׁיְּשַׁיֵּב לָהֶם אֶת שֶׁלָּהֶם וְלֹא יִתְּנוּ לוֹ מַרְגּוֹעַ...

כיו"ב, הַנִּמְשָׁל לְעִנְיַן עֲבוֹדַת הַשי"ת לְמִי שֶׁנִּכְשַׁל ח"ו, שֶׁאִם יִתְרַשְּׁלוּ יָדָיו מֵרֹב יֵאוּשׁ וְיִתְרַפֶּה מֵהֲעֲבוֹדָה הֲרֵי שׁוּב אֵין לוֹ תִּקְוָה שֶׁיּוּכַל לְהֵיטִיב דְּרָכָיו, וְאַחֲרִיתוֹ מִי יְשׁוּרֶנָּה... אָמְנָם אִם יִתְחַזֵּק לְהַמְשִׁיךְ בְּאִלּוּ 'לֹא הָיָה', הֲרֵי עוֹד יָבוֹא הָעֵת וְהַזְּמַן בּוֹ יִזְכֶּה לְתַקֵּן כָּל הֶעָבָר בְּרֶגַע אֶחָד וְהַחֲטָאִים יִתְהַפְּכוּ לִזְכוּיוֹת...

ועפי"ז מְבָאֵר מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלּוּ, כִּי שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, הוּא הַשָּׂטָן הוּא הַיֵּצֶר הָרַע, רָאָה אֶת יַעֲקֹב וְהוּא 'לְבַדּוֹ', וּמְרַמֵּז עַל שִׁפְלוּת (עי"ש) וְחָשַׁב שֶׁזֹּהוּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר לְהַפִּילוֹ לְיֵאוּשׁ, עַל כֵּן נָגַע בְּכַף יֶרֶכוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַמְשִׁיךְ לָלֶכֶת, וְזֶה הָיָה עִקַּר מַטָּרָתוֹ לְטֹל מִיַּעֲקֹב אֶת כֹּחַ ה'הֲלִיכָה' בְּכָל מַצָּב, אָכֵן יַעֲקֹב שְׁלִימְתָּא הִתְגַּבֵּר וְהִתְחַזֵּק לְהַמְשִׁיךְ לָלֶכֶת גַּם כְּשֶׁהוּא 'צוֹלֵעַ עַל יֶרֶכוֹ', וְלָכֵן זָכָה והשי"ת הוֹשִׁיעוֹ מִיָּד עֵשָׂו.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב 'וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ' מִפְּנֵי מָה זָכָה לְכָךְ, מִשּׁוּם שֶׁ'עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יֶרֶכוֹ' - שֶׁלֹּא נִכְנַע אֶלָּא הִמְשִׁיךְ לָלֶכֶת בְּכוֹחוֹת אֵיתָנִים, וּבְכָךְ נִצַּח אֶת שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, וְגַם אֶת עֵשָׂו עִם הָ'אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ'. וְלָכֵן נִכְתַּב בַּתּוֹרָה הַק' טַעַם אִסּוּר אֲכִילַת גִּיד הַנָּשֶׁה, כְּדֵי שֶׁנִּתְבּוֹנֵן בְּאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה וְנִלְמַד לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד, וְכִלְשׁוֹנוֹ, אַף בְּעֵת הַקְּטָנוּת וְהַשְׁפָלוּת לֹא יִשְׁמַע לַעֲצַת הַיֵּצֶר הָרַע הַמְּקַרֵר מֵעֲבוֹדַת השי"ת, וְאוֹמֵר לוֹ מִי אַתָּה שֶׁתִּזָּכֶה לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי בּוֹרְאֶךָ, וּמְבִיאוֹ לְעַצְבוּת שֶׁיִּהְיֶה הָאָדָם נִבְזֶה וְנִמְאָס וְנוֹפֵל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וּבִנְפִילָה נִיחָא לֵהּ דִּלְקָנֵי כְּהַנָּ"ל, אַךְ יֵדַע הָאָדָם וְיִתְבּוֹנֵן לִלְמֹד מֵאֲבִינוּ יַעֲקֹב ע"ה אֲשֶׁר הָיָה מִתְחַזֵּק לֶאֱחֹז לְעַצְמוֹ ה'הֲלוּךְ', וְה' הָיָה בְּעָזְרוֹ נֶגֶד שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו וְיוּכַל לוֹ, וְהִצִּילוֹ הקב"ה אַחַר כָּךְ גַּם מֵעֵשָׂו וּמִמַּחֲנֵהוּ.

נוֹרָאוֹת מָצִינוּ בַּמִּדְרָשׁ (בר"ר עח,ח) עַל הָאָמוּר בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לג,ג) 'וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים', - 'לָמָּה שֶׁבַע, עַל שֵׁם כִּי שָׁבַע יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם' (מִשְׁלֵי כד,טז), וּכְלוֹמַר שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ בָּא לְלַמֵּד אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁגַּם אִם יִפְּלוּ נְפִילָה אַחַר נְפִילָה, עַד שֶׁכְּבָר הִשְׁתַּחֲווּ לְ'עֵשָׂו' שֶׁבַע פְּעָמִים עֲדַיִן בְּיָדָם לָקוּם וּלְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְחַדֵּשׁ כְּאִלּוּ לֹא הָיָה.

בֹּא וּרְאֵה עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים, בְּמָה שֶׁכָּתַב הרה"ק הַ'בַּת עַיִן' זי"ע (וָאֶתְחַנַּן, עוד יֵשׁ לְפָרֵשׁ) לְבָאֵר בְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּסוֹף מְגִלַּת אֵיכָה (ה, כ-כב) 'לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ תַּעַזְבֵנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים, הֲשִׁיבֵנוּ ה' אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם, כִּי אִם מָאֹס מְאַסְתָּנוּ קָצַפְתָּ עָלֵינוּ עַד מְאֹד' (וְנוֹהֲגִים לַחְזֹר וְלִכְפֹּל שֵׁנִית אֶת הַפָּסוּק 'הֲשִׁיבֵנוּ'), כִּי ב' חֲטָאִים נֶאֶמְרוּ כָּאן שֶׁעֲלֵיהֶם הִתְפַּלֵּל יִרְמְיָה הַנָּבִיא וְאָמַר 'הֲשִׁיבֵנוּ', 'לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ' - עַל שִׁכְחַת ה' ח"ו. (וזל"ק) וּפַעַם ב' צָעַק עַל בְּחִינַת כִּי אִם מָאֹס מְאַסְתָּנוּ, ר"ל עַל בְּחִינַת רֹב שִׁפְלוּת עַד שֶׁלִּבּוֹ נִשְׁבָּר וְנִמְאַס חַיָּיו מֵרֹב חֲטָאָיו כַּנַ"ל עַד בְּחִינַת יֵאוּשׁ, וְעַל זֶה הִתְפַּלֵּל וְאָמַר שֵׁנִית הֲשִׁיבֵנוּ, עכ"ל, כְּלוֹמַר שֶׁבְּיוֹתֵר יֵשׁ לָאָדָם לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל הַרְגָּשָׁתוֹ שֶׁהוּא 'מָאוּס' ל"ע, כִּי בֶּאֱמֶת גַּם בְּמַצָּב הַשָּׁפֵל בְּיוֹתֵר עֲדַיִן אַהֲבָתוֹ שֶׁל הקב"ה עָלֵינוּ, 'וַעֲדַיִן חַבִּיבוּתָא הִיא גַּבָּן' (שַׁבָּת פח:), וְיֵשׁ בְּיָדוֹ לְהִתְחַדֵּשׁ כְּ'לֹא הָיָה.'

עַל כֵּן, יִשְׂכַּח הָאָדָם מִכָּל עָבְרוֹ - מִמַּעֲשָׂיו הָרִאשׁוֹנִים, וְיִדְבַּק בְּבוֹרְאוֹ מִכָּאן וָאֵילָךְ. וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הרה"ק הַ'תִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה' זי"ע (פָּרָשַׁת שְׁמִינִי בד"ה וַיֵּרֶד) וז"ל: עפ"י מַאֲמַר הַגְּמָרָא (פְּסָחִים סד:) אֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת. כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַיֵּצֶר לְקָרֵר אֶת הָאָדָם בְּגִשְׁתּוֹ אֶל הָעֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה (תַּעֲנִית ב.) לוֹמַר לוֹ הֲלֹא אַתָּה מָלֵא עָוֹן וְאֵיךְ יִמָּלֵא לְבָבְךָ לָגֶשֶׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ. אוּלָם הָאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן כִּי הקב"ה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה וּמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת לְקַבֵּל בְּרַחֲמִים תְּפִלָּתוֹ. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ 'אֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת' שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל זִכְרוֹנוֹ הָעֲבֵרוֹת בְּעֵת עֲשִׂיַּת הַמִּצְוֹת. וְזֶה נָמִי פֵּרוּשׁ הַקְּרָא (תְּהִלִּים לד,טו) 'סוּר מֵרַע וַעֲשֵׂה טוֹב' בְּשָׁעָה

שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה טוֹב תָּסִיר הָרַע מִקָּרֵב לְבָבְךָ וְאַל תִּזְכֹּרֵם עוֹד.

הרה"ק רַ'דְּבְרֵי יְשְׂרָאֵל' זי"ע (ד"ה אִם יָבוֹא) הִמְשִׁיל אֶת הַ'יֵּצֶר הָרַע' לְגַנָּבִים שֶׁהָיוּ בַּיָּמִים הַהֵם, הָיוּ עוֹמְדִים כָּל הַ'חֲבֵרָה-גַּנָּבִים' וְאוֹרְבִים מִחוּץ לַחֲנוּת, וְאֶחָד מֵהֶם הָיָה נִכְנָס אֶל הַחֲנוּת וְחוֹטֵף חֵפֶץ אֶחָד וּבוֹרֵחַ, וְכַנָּתָם, כְּדֵי שֶׁהַסּוֹחֵר יִרְדֹּף אַחֲרָיו וּבֵין כָּךְ יִכָּנְסוּ כָּל הַ'חֲבֵרָה-גַּנָּבִים' אֶל הַחֲנוּת וְיָבוֹזּוּ כָּל אֲשֶׁר לוֹ. מָה יַּעֲשֶׂה סוֹחֵר פִּקֵּחַ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר בְּלִבּוֹ 'יַחְזִיק לוֹ מָה שֶּׁכְּבָר חָטַף' וְלֹא יִתְפַּתֶּה לִרְדֹּף אַחֲרָיו וּלְהַפְסִיד אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ, אֶלָּא יִשְׁמֹר אֶת הַחֲנוּת מִכָּאן וּלְהַבָּא וע"ז יַרְוִיחַ וְיִתְמַלֵּא הַהֶזֵּק בְּכִפְלֵי כְּפָלַיִם, עכ"ל. כָּךְ הִיא נָמֵי דַּרְכּוֹ שֶׁל יֵצֶר, עִקַּר מַטָּרָתוֹ לְבַלְבֵּל אֶת הָאָדָם - לְהוֹרִידוֹ מִדַּרְכּוֹ הַיְשָׁר, מָה עוֹשֶׂה הַיֵּצֶר, מַכְשִׁיל אֶת הָאָדָם בְּחֵטְא קָטָן, וּמְפַתֵּהוּ שֶׁכְּבָר 'חוֹטֵא' הוּא, וּמִשָּׁם דַּרְכּוֹ מְזֻמָּנֶת עַד שְׁאוֹל תַּחְתִּית. וּבָזֶה מְבָאֵר אֶת הַכָּתוּב בְּפָרָשָׁתֵנוּ 'אִם יָבוֹא עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ', כִּי זוֹהִי מַטָּרָתוֹ, לְהַכּוֹת אֶת הַיְּהוּדִי, אֲבָל עֲבוֹדַת הַיְּהוּדִי 'וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה' - יִשְׁמֹר עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לְהֵאָבֵד לְגַמְרֵי.

בְּיוֹם מִן הַיָּמִים פָּנָה הגה"ק הַ'חֲזוֹן אִישׁ' זי"ע אֶל אֶחָותוֹ הָרַבָּנִית מִסְטַיְפְּלֶר, וְצִוָּה אוֹתָהּ שֶׁתִּסְגֹּר הֵיטֵב אֶת דַּלְתוֹת הַבַּיִת, וּבְשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לֹא תִּפְתַּח הַדֶּלֶת לְאִישׁ, כַּעֲבֹר כַּמָּה רְגָעִים בָּאָה נַעֲרָה אֶל פֶּתַח הַבַּיִת וְדָפְקָה עַל הַדֶּלֶת, כִּרְאוֹת הַנַּעֲרָה שֶׁאֵין נַעֲנִים לָהּ, הֵחֵלָּה לְהַכּוֹת בַּדֶּלֶת בְּכָל יְכָלְתָּהּ, עַד שֶׁאָמְרָה הָרַבָּנִית לְ'חָזוֹן אִישׁ' תֵּן לִי לִפְתֹּחַ לָהּ, כִּי בָּלָאוּ הָכִי, לֹא יֶאֱרְכוּ הַדְּקוֹת וְהַדֶּלֶת תִּשָּׁבֵר לְגַמְרֵי מֵרֹב הַכָּאוֹתֶיהָ, נַעֲנָה הַ'חֲזוֹן אִישׁ' אִמְרִי לָהּ שֶׁתִּפְתָּנֶה אֶל הָרַב וְוֹלְף (שֶׁהָיָה מְנַהֵל בֵּית הַחִנּוּךְ לְבָנוֹת בְּאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה), לֹא עָבְרָה שָׁעָה מוּעֶטֶת וּבָא הָרַב וְוֹלְף אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה, וְכֹה סִפֵּר, רִיבָה זוֹ בָּאָה בְּפָנַי לְבִכּוֹת עַל מַצָּבָהּ הָרוּחָנִי שֶׁבְּכִי רַע הוּא, וּכְבָר נִכְשְׁלָה ב... עַתָּה לְאַחַר שֶׁהִרְהֲרָה בְּמַעֲשֶׂיהָ הִסִּיקָה בְּעַצְמָהּ שֶׁאֵין עוֹד כָּל חֵפֶץ בְּחַיֶּיהָ, וּבְכַוָּנָתָהּ לְאַבֵּד עַצְמָהּ לְדַעַת רח"ל, אָמַר לוֹ הַ'חָזוֹן אִישׁ' זי"ע לֵךְ נָא אֵלֶיהָ, וֶאֱמֹר לָהּ בִּשְׁמִי, כִּי מָה שֶׁאָמְרוּ חָז"ל (יוֹמָא כט.) 'הִרְהוּרֵי עֲבֵרָה קָשִׁין מֵעֲבֵרָה' קָאֵי עַל הַהִרְהוּרִים שֶׁלְּאַחַר הָעֲבֵרָה - לַחְשֹׁב מַחְשָׁבוֹת יֵאוּשׁ וְדוֹמֵיהֶן, וְהָרוֹצֶה לְהִנָּצֵל מִזֶּה יָשִׂים כָּל מַחְשַׁבְתּוֹ רַק בָּעָתִיד, לְהַמְשִׁיךְ וּלְהִתְעַלּוֹת בְּדֶרֶךְ הָעֲבוֹדָה, אֱמֹר לָהּ בִּשְׁמִי שֶׁתִּשְׁכַּח לְגַמְרֵי מֵהָעֲבֵרוֹת שֶׁעָבְרָה, וְתַתְחִיל הַכֹּל מֵחָדָשׁ כְּתִינוֹק שֶׁנּוֹלַד, וְאָז יִיטַב לָהּ בְּזֶה וּבָבָא. וְאָכֵן הַדְּבָרִים נִכְנְסוּ בְּלֵב הַנַּעֲרָה וְחָזְרָה לְמוּטָב, הֵקִימָה דּוֹר יְשָׁרִים מְבֹרָךְ, יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים נֶאֱמָנִים לָהּ' וּלְתוֹרָתוֹ.

הַמַּשְׁגִּיחַ הגה"ח רַבִּי גְּדַלְיָה אַיְזְנֶר זצ"ל הָיָה אוֹמֵר, הָעָבָר - הֲרֵי הוּא כְּרִבּוֹ שֶׁל אָדָם, כִּי מִמֶּנּוּ יִלְמַד מִמָּה לְהִזָּהֵר וְאֵיזוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁלֹּא יָבֹר לוֹ הָאָדָם. הָעָתִיד - הֲרֵי הוּא כְּתַלְמִיד שֶׁבּוֹ יַעֲשֶׂה הָאָדָם רַק טוֹב, וְאִלּוּ הַהוֹוֶה - הֲרֵי הוּא כְּיָדִיד וְרֵעַ, שֶׁעַל הָאָדָם לְהִתְחַבֵּר עִם הַהוֹוֶה וְלִפְעֹל בּוֹ טוֹבָה הַרְבֵּה.

וְכָךְ אָמַר הרה"ק הרר"ב מִפְּשִׁיסְחָא זי"ע (שפ"א אָבוֹת דַּף כג) לְבָאֵר אֶת הַלָּשׁוֹן 'כְּשׁוֹר לָעֹל', כִּי הַשּׁוֹר הַחוֹרֵשׁ בַּשָּׂדֶה לְעוֹלָם לֹא יַעֲמִיד עַצְמוֹ לְהַבִּיט לַאֲחוֹרָיו, הַאִם הִצְלִיחַ בַּחֲרִישָׁה אוֹ הֶעָלָה חָרָס בְּיָדוֹ, וְתָמִיד 'עֵינָיו לְנֹכַח יַבִּיטוּ' - לַחְרֹשׁ עוֹד כְּבָרַת אָרֶץ, וְעוֹד כְּבָרַת אָרֶץ לְלֹא לְאוֹת, כְּכִי הַאי גַּוְנָא מַמָּשׁ יֵשׁ לָנוּ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וַעֲבוֹדָה, שֶׁלֹּא לְהַבִּיט לְרַגַּע אֶחָד לַאֲחוֹרֵינוּ לִרְאוֹת מָה הֶעֱלִינוּ בְּיָדֵינוּ, אֶלָּא לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ הָעוֹלָה בֵּית אֵל יוֹמָם וָלַיְלָה עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם.

וּבְיוֹתֵר הַדְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּעָמְדֵנוּ כָּעֵת 'סְמוּךְ וְנִרְאֶה' לִימֵי הַחֲנֻכָּה, הַיְוָנִים לֹא יָכְלוּ לִסְבֹּל אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 'כְּשׁוֹר לָעֹל' - שֶׁלֹּא לְהַבִּיט לַאֲחוֹרֵיהֶם הֵן עַל הָעֲלִיּוֹת וְהֵן עַל הַנְּפִילוֹת, כִּי יָדְעוּ שֶׁעֲבוֹדָה כָּזֹאת מוֹנַעַת אֶת הָאָדָם מִיֵּאוּשׁ, כִּי מִמָּה יִתְיָאֵשׁ אִם אֵינוֹ מִתְבּוֹנֵן בִּנְפִילוֹתָיו, וּבַמֶּה יִתְגָּאֶה אִם לֹא רָאָה אֶת עֲלִיּוֹתָיו, וְעַל כֵּן אָמְרוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל - 'כִּתְבוּ לָכֶם עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר שֶׁאֵין לָכֶם חֵלֶק בֵּאלוֹקֵי יִשְׂרָאֵל', הֵינוּ שֶׁיִּמְנְעוּ אֶת עַצְמָם מִלַּעֲבֹד אֶת 'אֱלוֹקֵי יִשְׂרָאֵל' כְּדַרְכּוֹ שֶׁל הַשּׁוֹר שֶׁאֵינוֹ מַבִּיט אָחוֹר.

רָמְזוּ לַדָּבָר, כִּי **'עֶבְרִיָּן'** נוֹטָרִיקוֹן **עָבַר יָיִן**, כִּי זוֹ קִלְפַּת יַיִן לְהַבִּיט אֶל הָעָבָר וּלְבוֹסֵס בַּבֹּץ וע"ז יִתְקַצְּצוּ כַּנְפֵי רוּחוֹ וְלֹא יֵהֵא בּוֹ כֹּחַ לְהִתְחַדֵּשׁ אֶלָּא תָּמִיד יִהְיֶה עֶבְרִיָּן...

אדברה בעדותיך

וְכָךְ אוֹמְרִים מִשֵּׁם הרה"ק ה'בֵּית אַהֲרֹן' זי"ע בַּפָּתוּב (תְּהִלִּים ל ו) 'כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ', מִי שֶׁמַּעֲמִיד לְנֶגֶד פָּנָיו רַק אֶת הָרֶגַע שֶׁל עַכְשָׁו, הוּא 'חַי' הֵן בְּרוּחָנִיּוּת הֵן בְּגַשְׁמִיּוּת.

וּכְבָר אִיתָא מהרה"ק ה'תִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה' (וַיְחִי, וַיַּרְא אֲחֵי יוֹסֵף) לְרַמֵּז הַאי מִלְּתָא בְּאָמְרָם ז"ל (בר"ר כא, ו) אֵין וְעַתָּה אֶלָּא לְשׁוֹן תְּשׁוּבָה, כִּי הַבָּא בְּ'שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה' אֵין לוֹ לְהַבִּיט אֶלָּא עַל שֶׁל עַתָּה, וְאָז יִזְכֶּה לַעֲמֹד עַל דַּרְכּוֹ אֱמֶת.

הרה"ק מִקּוֹבְרִין זי"ע (תּוֹרַת אֲבוֹת ד"ה וְתִמְנַע) רָמַז בַּמַּאֲמָר הַפָּתוּב בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לו, יב) 'וְתִמְנַע הָיְתָה פִּילֶגֶשׁ לֶאֱלִיפַז בֶּן עֵשָׂו', וְאָמְרוּ חָז"ל (סַנְהֶדְרִין צט:) שֶׁתִּמְנַע בָּאָה אֵצֶל אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְלֹא קִבְּלוּהָ, הַלְכָה וְהָיְתָה פִּילֶגֶשׁ לֶאֱלִיפַז בֶּן עֵשָׂו, שֶׁהִנַּח 'תִּמְנַע' הוּא מִלְּשׁוֹן מְנִיעוֹת, וְנִרְמָז כָּאן, שֶׁכְּשֶׁהָיוּ מְנִיעוֹת אֵצֶל אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב 'לֹא קִבְּלוּהָ', כִּי הֲרֵי צָרִיךְ לַעֲבֹד אֶת הש"ת וְלֶאֱהֹב אוֹתוֹ 'בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ', וּמַהוּ הַדָּבָר שֶׁיָּכוֹל לְמְנֹעַ מִלַּעֲבֹד אֶת הש"ת, אָכֵן אֱלִיפַז בֶּן עֵשָׂו קִבֵּל אֶת הַ'מְנִיעָה'... וּכְלַל הַדְּבָרִים, כִּי 'מְנִיעוֹת' אֵינָן 'תֵּרוּץ' אֵצֶל יְהוּדִי רַק אֵצֶל גּוֹי...

וּלְדִידַן יֵאָמֵר, כִּי גַּם אוֹתָן 'מְנִיעוֹת' שֶׁמַּעֲרִים הַיֵּצֶר הָרַע בְּטַעֲנַת יֵאוּשׁ אַף הֵן אֵין בְּכוֹחָן לִמְנֹעַ אֶת הַיְּהוּדִי לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁמֻּטָּל עָלָיו...

וְכַדְּבָרִים הַלָּלוּ מַמָּשׁ כָּתַב גַּם הגה"ק רַבִּי חַיִּים מְוולוֹז'ין זי"ע (רוּחַ חַיִּים עַל אָבוֹת ב, ב) וז"ל: וְהִנֵּה, הָאָדָם הוּא תָּמִיד עוֹלֶה וְיוֹרֵד, וּבְעֵת יְרִידָתוֹ נִדְמֶה לוֹ כִּי כָּל מָה שֶׁעוֹשֶׂה עַכְשָׁו מִן הַתּוֹרָה וּמִן הָעֲבוֹדָה אֵינוֹ כְּלָל בְּלֵב שָׁלֵם וְאֵין מַצְלִיחַ לוֹ, וְהָיָה רוֹצֶה לָנוּחַ וּלְהִתְגָּרוֹת בְּשֵׁנָה עַד יַעֲבֹר אוֹתוֹ הַזְּמַן, וְיָשׁוּב לִזְרִיזוּתוֹ, וְזֶה יָדוּעַ הַרְבֵּה לְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה. אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן, כִּי הָאָדָם בְּנֶקֶל יוֹכֵל לַעֲלוֹת לְמַדְרֵגָתוֹ אִם הוּא עוֹסֵק אַפִלּוּ ע"י הִתְרַשְּׁלוּת, מִשֶּׁלֹּא יַעֲסֹק כְּלָל, כִּי יִתְרַחֵק מִן הַתּוֹרָה וְיוֹתֵר יִקְשֶׁה לוֹ לְהִזְדָּרֵז עוֹד. וע"ז אָמַר הַפָּתוּב (קֹהֶלֶת י, ד) 'אִם רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עָלֶיךָ, כְּלוֹמַר, הִיצֶה"ר הַזָּקֵן וּכְסִיל וְיַחְפֹּץ לְהִתְגַּבֵּר עָלֶיךָ, מ"מ 'מְקוֹמְךָ אַל תָּנַח'.

וּכְבָר אָמַר גָּדוֹל אֶחָד, שֶׁכְּשֶׁיֵּרֵד לִטְבֹּל בְּמִקְוֶה טְהָרָה רָאָה מוֹדָעָה הַמַּכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת 'כְּשֶׁאַתָּה יוֹרֵד מַדְרֵגָה הִזָּהֵר מֵהַחְלָקָה', וְלָמַד מִמּוֹדָעָה זֹאת, כִּי אוֹמְרִים לָאָדָם 'כְּשֶׁאַתָּה יוֹרֵד מַדְרֵגָה' - כְּלוֹמַר כְּשֶׁנָּפַלְתָּ וְנִכְשַׁלְתָּ בְּאֵיזֶה חֵטְא וּפְגָם, 'הִזָּהֵר מֵהַחְלָקָה' - שֶׁלֹּא תּוֹסִיף לִפֹּל מִכָּל הַמַּדְרֵגוֹת.

סִפֵּר מְחַנְּכוֹ גָּדוֹל אֶחָד, שֶׁבִּתְחִלַּת דַּרְכּוֹ בִּ'יְשִׁיבָה קְטַנָּה' שִׁלְּחוֹ הַמַּשְׁגִּיחַ חוּצָה מִכָּתְלֵי הַיְשִׁיבָה כַּמָּה פְּעָמִים עַל דְּבָרִים שֶׁל מָה בְּכָךְ [אַף שֶׁהָיָה בָּחוּר כַּהֶלָכָה, אַךְ גָּבַר רְצוֹן הַמַּשְׁגִּיחַ לְהַטִּיל מוֹרָא (מִשְׁמַעַת) עַל כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה], בְּאַחַת הַפְּעָמִים בָּהֶם נִשְׁתַּלַּח חוּצָה הִתְחַבֵּר אֵלָיו בָּחוּר מְבֻגָּר מִמֶּנּוּ - שֶׁלֹּא קָנָה מַסְפִּיק יְרָאַת שָׁמַיִם, וְהוֹלִיכוֹ לִמְקוֹמוֹת מְפֻקְפָּקִים בִּרְצוֹתוֹ 'לְחַנֵּךְ' אֶת הַמַּשְׁגִּיחַ - שֶׁיִּשְׁמַע מָה מַעֲשָׂיו שֶׁל הַבָּחוּר הַצָּעִיר בְּעֵת שְׁהוּתוֹ בַּחוּץ וְשׁוּב לֹא יָשׁוּב עַל מַעֲשֵׂי הַשִּׁלּוּחַ... הַבָּחוּר לֹא יָדַע לְהָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשׁוֹ, כִּי מִצַּד אֶחָד הָיָה מָלֵא וְגָדוּשׁ בִּיר"ש, אַךְ לְאִידָךְ לֹא הָיוּ לוֹ עֹז וְתַעֲצוּמוֹת לְסָרֵב לְ'גָּדוֹל'... אַךְ אָז הִקְרָה ה' לִפְנֵיהֶם שֶׁיִּכָּנְסוּ לַגִּנָּה בְּחָצֵר אַחַד הַבָּתִּים, וּמְשָׁמַיִם נִשְׁלַח אֵלָיו 'מַלְאָךְ' לְהַצִּילוֹ מֵרֶדֶת שַׁחַת ה"י, כַּאֲשֶׁר נִגַּשׁ אֲלֵיהֶם הָאִישׁ הַמְמֻנֶּה עַל הַגִּנָּה (גַּנָּן) וּשְׁאָלָם לְמַעֲשֵׂיהֶם כָּאן, וְסִפְּרוּ לוֹ כָּל הַקּוֹרוֹת עִמָּם, הֵחֵל הַלָּה לְגוֹלֵל בִּפְנֵיהֶם קוֹרוֹת חַיָּיו, שֶׁלִּפְנֵי הַ'מִּלְחָמָה' הָיָה הוּא בְּעַצְמוֹ בָּחוּר וְאַבְרֵךְ חֲסִידִי - יָרֵא וְשָׁלֵם, אֶלָּא שֶׁבְּצוֹק הָעִתִּים בִּשְׁנוֹת הַמִּלְחָמָה הַנּוֹרָאָה יָרַד מֵהַדֶּרֶךְ רח"ל, וְלָמַד 'הִלְכוֹת גַּנָּנוּת' עַל בְּרָיִם, וְהֵרָאָה לָהֶם אֶת כָּל נִפְלְאוֹת הַגִּנָּה וְסֵדֶר עֲבוֹדָתוֹ, כָּאן הִנְנִי גּוֹזֵם, שָׁם אֲנַכֵּשׁ וּבִמְקוֹם פְּלוֹנִי אֶעֱדֹר... אֲבָל שָׁם - הֵרָאָה בְּאֶצְבַּע לֹא אֶגַּע וְלֹא אֶתְקָרֵב, כַּיָּדוּעַ שֶׁאַחֲרֵי הַזְּרִיעָה נִרְקָבִים הַגַּרְעִינִים וְרַק לְאַחמ"כ הֵם מַתְחִילִים לְצְמֹחַ וּלְאִתְעַבִּיד לְאִילָנָא רַבְרְבָא, וְאֵלּוּ הַגַּרְעִינִים דְּשָׁם רְקוּבִים הֵמָּה וּבְדַרְכָּם לְצְמֹחַ וְלִגְדֹּל, וְאָסוּר בְּתַכְלִית הָאִסּוּר לְנַגֵּעַ בָּהֶם עַתָּה, כִּי בְּזוֹ הַשָּׁעָה כָּל נְגִיעָה מְסֻכֶּנֶת לְקַלְקְלָם וּלְכַלּוֹתָם...

אַף אַתֶּם כַּיּוֹצֵא בָּזֶה - שְׁלָחוֹ אֶתְכֶם מִבֵּין כָּתְלֵי הַיְשִׁיבָה, הֲרֵי בְּשָׁעָה זוֹ וּבְמַצָּב זֶה הִנְּכֶם דּוֹמִים לְאוֹתָם גַּרְעִינִים רְקוּבִים - שֶׁדַּיְקָא מִתּוֹךְ רִקָּבוֹן זֶה הֵם עוֹמְדִים לְצְמֹחַ, אַף אַתֶּם הִזָּהֲרוּ וְהִשָּׁמְרוּ מִכָּל

'נִגִּיעָה' וְכָל שִׁנּוּי מִסָּכָן לְהוֹרִיד אֶתְכֶם לִבְאֵר שַׁחַת עַד שֶׁלֹּא תְּהֵא לָכֶם תְּקוּמָה... שִׁמְעוּ לַעֲצָתִי, חִזְרוּ לַיְשִׁיבָה. הַבָּחוּר שָׁב לִישִׁיבָה עָלָה וְנִתְעַלָּה עַד רוּם הַמַּעֲלָה, וּכְהַיּוֹם הִנּוֹ ת"ח גָּדוֹל, יֵרֵא שָׁמַיִם מֻרְבִּים וּמְחַנֵּךְ בְּחֶסֶד עֶלְיוֹן...

אַף לָנוּ יֵאָמֵר, כָּל עֵת רְקָבוֹן - נִסָּיוֹן וְקֹשִׁי אֵינוֹ אֶלָּא דֶּרֶךְ לְצִמִּיחָה וַעֲלִיָּה, וּבְיֶתֶר שְׁאֵת יְהֵא וְיִשָּׁמֵר מִכָּל דָּבָר קָטֹן כַּגָּדוֹל הַמְסָכָּן לְהַפִּילוֹ אַפַּיִם אַרְצָה. שֶׁלֹּא לָגַעַת וְלֹא לָזוּז כְּמִלֹּא נִימָא מֵהַנְהָגָתוֹ בִּזְמַנִּים טוֹבִים.

סֵפֶר חָכָם אֶחָד, הִנֵּה הַמָּטוֹס נוֹסֵעַ בַּאֲוִיר הָעוֹלָם מַעְלָה מַעְלָה, וּבְבוֹאוֹ לְתוֹךְ כִּיסֵּי אֲוִיר (מְקוֹמוֹת שֶׁבָּהֶם מִשְׁתַּנֶּה לַחַץ הָאֲוִיר, בְּפֶרֶט בְּיָמוֹת הַחֹרֶף) יִתְנַעְנֵעַ מַעְלָה מַטָּה, וּפְעָמִים מֵטִיל נְעָנוּעַ זֶה פַּחַד וּמוֹרָא עַל כָּל יוֹשְׁבֵי הַמָּטוֹס, אָמְנָם, אִם יַמְשִׁיךְ בְּטִיסָתוֹ לְלֹא הִתְפַּעֲלוּת מֵהַנְּעָנוּעִים, יַצְלִיחַ אֶת כָּל דַּרְכּוֹ וּבְשָׁעָה טוֹבָה וּמְצֻלַּחַת יַגִּיעַ לְמְחוֹז חֶפְצוֹ בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה, אֲבָל אִם ח"ו יַעֲמֹד עַל עָמְדּוֹ מִיָּד יִפֹּל מַטָּה מַטָּה, וְכָל יוֹשְׁבָיו יָשִׁיבוּ אֶת נִשְׁמָתָם לְיוֹצְרָם... וְהוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ, כִּי רַק הָאִישׁ שֶׁיַּמְשִׁיךְ בְּמִלְחַמְתּוֹ עִם הַיֵּצֶר, אַף לְאַחַר שֶׁנָּפַל וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יֶרֶכוֹ, עָלָיו יֵאָמֵר 'וַתּוּכָל', אֲבָל אִם יַעֲמֹד וְיִקּוֹנֵן עַל נְפִילָתוֹ וְלֹא יַמְשִׁיךְ אֲזַי יִפֹּל מַטָּה מַטָּה ה"י.

וְכָךְ נִלְמַד מֵהָא דִּכְתִיב (לב כט) 'כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל', וּבְרָשִׁ"י 'אֲנָשִׁים - עֵשָׂו וְלָבָן', וְלִכְאוֹרָה תָּמוּהַּ וְכִי לָזֶה 'וַתּוּכָל' קָרִינָן לֵהּ, כְּשֶׁיָּצָא מֵעִמּוֹ 'צוֹלֵעַ עַל יֶרֶכוֹ', גַּם מִבֵּית לָבָן יָצָא כְּשֶׁהוּא מְרֻמֶּה 'עֲשֶׂרֶת מוֹנִים'. אֶלָּא, כִּי אָכֵן, הַמַּמְשִׁיךְ בְּמִלְחַמְתּוֹ עִם הַיֵּצֶר, אַף לְאַחַר שֶׁנָּפַל וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יֶרֶכוֹ - לָזֶה יִקָּרֵא 'וַתּוּכָל'...

וְיִזְכֹּר מָה שֶׁאָמַר הגה"ק ה'חָפֵץ חַיִּים' זי"ע (ח"ח חַיָּיו וּפְעָלוֹ עמו' תתיא) כְּתִיב בִּתְחִלַּת מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית (בְּרֵאשִׁית א, ב) 'וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר', לוֹמַר לְךָ כִּי מֵרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה לְמֵד אוֹתָנוּ הַבּוֹרֵא כִּי כֵּן הוּא בְּטֶבַע הַבְּרִיאָה, גַּם כְּשֶׁיִּהְיֶה לְאָדָם מַצָּב שֶׁל 'תֹּהוּ וָבֹהוּ' - 'חֹשֶׁךְ', תָּמִיד בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה עֲדַיִן 'וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת ע"פ הַמַּיִם' - הקב"ה חוֹפֵף מֵעָלָיו וּבַוַּדַּאי יַגִּיעַ בְּקָרוֹב שֶׁיֹּאמַר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר', לָמָּה יִתְיָאֵשׁ אִם מִמֵּילָא בְּקָרוֹב יִתְיַשְּׁבוּ הַהֲדוּרִים, יִתְבַּטְּלוּ הַתֹּהוּ וָבֹהוּ, וְהַחֹשֶׁךְ יוּאַר בְּאוֹר יְקָרוֹת.

הִנֵּה מָצִינוּ בַּיּוֹם מְנוֹרָה הַנִּקְרֵאת 'פָּנָס שֶׁל שַׁבָּת', אֲשֶׁר תַּכְלִיתָהּ שֶׁיּוּכְלוּ לְהָאִיר וּלְהַחְשִׁיךְ אֶת הַחֶדֶר בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה, שֶׁיֵּשׁ בְּפָנִים מְנוֹרָה הַדּוֹלֶקֶת וּמְסִבִּיבָהּ יֵשׁ כְּמִין מְחִצָּה לְכַסּוֹתָהּ, בִּרְצוֹנוֹ מְגוֹלֵל אֶת הַכִּסּוּי עַד שֶׁנִּרְאָה אוֹר מִבַּעַד לַ'חַלּוֹן' וּבִרְצוֹנוֹ מְסוֹבֵב אֶת הַכִּסּוּי אֲשֶׁר מְכַסֶּה אֶת הָאוֹר, וְזֶה פְּשִׁיטָא שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁ'פּוֹתֵחַ' אֶת הַ'מְּחִצָּה' אֲזַי לֹא נִדְלַק הָאוֹר ח"ו (כִּי אִם כֵּן הָיָה אָסוּר בְּשַׁבָּת) אֶלָּא הָאוֹר הָיָה דּוֹלֵק גַּם מִלִּפְנֵי כֵּן, אֶלָּא שֶׁהָיָה מְכֻסֶּה עַד עַתָּה... כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר יֵאָמֵר לְגַבֵּי נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם, שֶׁבְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה דּוֹלֵק הָאוֹר בְּתוֹכְכֵי נִשְׁמָתוֹ שֶׁל כָּל אִישׁ יְהוּדִי, וְאֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד לֹא תִּכְבֶּה לְעוֹלָם, וְאֵין צָרִיךְ לְהַדְלִיק מֵחָדָשׁ אֶלָּא רַק לְסוֹבֵב אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה הָאוֹר כְּבָרִאשׁוֹנָה, עַל כֵּן לְעוֹלָם אַל יִתְיָאֵשׁ אַף אִם נָפַל ח"ו, כִּי עֲדַיִן יֵשׁ בּוֹ אוֹתוֹ אוֹר וְנִיצוֹץ קָדוֹשׁ...

נוֹרָאוֹת מָצִינוּ בְּדִבְרֵי הזוה"ק (הַקְדָּמַת הזוה"ק ב: וּבְפֵי' מָתוֹק מִדְּבַשׁ) שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁרָצָה הקב"ה לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה נִכְנְסוּ לְפָנָיו כָּל הָאוֹתִיּוֹת בָּזֶה אַחַר זֶה, וְכָל אַחַת אָמְרָה שֶׁבָּהּ רָאוּי לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, וּכְשֶׁנִּכְנְסָה הָאוֹת צ' עָנָה לָהּ הקב"ה בִּלְשׁוֹן חִבָּה 'יוֹתֵר מִשְּׁאַר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁאָכֵן הָיָה רָאוּי לִבְרֹא בָּהּ, אֶלָּא שֶׁאִם אָכֵן יִבָּרֵא בָּהּ אֲזַי לִרְבּ הַקְּדֻשָּׁה וְהָאוֹר שֶׁיִּהְיֶה בָּעוֹלָם יָבוֹאוּ הַבְּרִיּוֹת לִידֵי יֵאוּשׁ אַחַר שֶׁיִּכָּשְׁלוּ בַּחֵטְא, שֶׁשּׁוּב אֵינָם יְכוֹלִים לְתַקֵּן מָה שֶׁפָּגְמוּ, וְאֵין הקב"ה חָפֵץ שֶׁיִּתְיָאֲשׁוּ בְּרוּאָיו, עַל כֵּן הֶעֱדִיף שֶׁלֹּא לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם בָּאוֹת צ' אעפ"כ שֶׁכָּךְ הָיָה רָאוּי לִהְיוֹת, הָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְיָאֲשׁוּ, אֶלָּא תָּמִיד יוּכְלוּ לְהִתְחַזֵּק...

יָדוּעַ מָה שֶׁכָּתַב הרה"ק ה'תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף' זי"ע (וְאֵרָא ד"ה וַיְדַבֵּר) בְּשֵׁם הבעש"ט הַק' זי"ע 'שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ בַּשָּׁמַיִם טַעַם אחוז בִּיאַת מָשִׁיחַ - שֶׁאֵין מַאֲרִיכִין בְּאַהֲבָה רַבָּה', וְשָׁגוּר פִּרוּשׁ הָ'עוֹלָם' לְפָרֵשׁ שֶׁאֵין מַאֲרִיכִים בְּ'וֹתֵן בְּלִבֵּנוּ בִּינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל, וְהָאֵר

עֵינֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ', וּשְׁאָר תַּחֲנוּנִים שֶׁנִּזְכֶּה לְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם, אָכֵן יֵשׁ שֶׁפֵּרְשׁוּ שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁאֵין מַאֲרִיכִים בְּאַהֲבָה רַבָּה - בְּהָא גּוּפָא... שֶׁאֵין מַשְׂכִּילִים לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל עַד כַּמָּה 'אַהֲבָה רַבָּה' אַהַבְתָּנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ, כִּי אִם אָכֵן 'הָיוּ מַאֲרִיכִים' אֲזַי מִזֶּה עִדָּן וְעִדָּנִים הָיִינוּ מִתְחַזְּקִים לָרוּץ אֲלֵיו יִת' וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם.

וְכִלְשׁוֹנוֹ הַנּוֹרָא שֶׁל ה'רַבֵּנוּ בְּחַיֵּי' עַל הַפָּסוּק (לְעֵיל ג, כא) 'וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹקִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם', שֶׁלְּכְאוֹרָה קָשֶׁה מַדּוּעַ לֹא נֶאֱמַר וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹקִים כָּתְנוֹת עוֹר לִלְבֹּשׁ, וּכְדֶרֶךְ שֶׁבִּקֵּשׁ יַעֲקֹב 'בֶּגֶד לִלְבֹּשׁ' (וְלֹא בִּקֵּשׁ שהקב"ה יַלְבִּישׁוֹ). וּמְבָאֵר רַבֵּנוּ בְּחַיֵּי וז"ל: אֲבָל ע"ד הַפְּשָׁט, רָצָה לְיַחֵס פְּעֻלַּת הַהַלְבָּשָׁה אֵלָיו יִת', לְהוֹרוֹת עַל אַהֲבָתוֹ וְעַל חֶמְלָתוֹ עַל יְצוּרָיו שאע"פ שֶׁחָטְאוּ לֹא זָז מֵחַבְּבָן, וְהוּא בְּעַצְמוֹ הִשְׁתַּדֵּל בְּתִקּוּנָן וּבְגִמִילוּת חֲסָדִים. עכ"ל.

כְּעֵין זֶה אִיתָא בְּ'מַסֶּכֶת גֵּרִים' (פ"ד מ"ג) לְבָאֵר הַטַּעַם שֶׁצִּוָּה הקב"ה אֶת אַבְרָהָם לָמוּל אֶת עַצְמוֹ רַק בִּהְיוֹתוֹ בֶּן צ"ט שָׁנִים וְלֹא מִקֹּדֶם לָכֵן, כִּי אִלּוּ הָיָה אַבְרָהָם נִמּוֹל בִּהְיוֹתוֹ בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה שׁוּב לֹא הָיָה גֵּר בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וַמַּעְלָה מִתְגַּיֵּר, וְרָצָה הקב"ה שֶׁלֹּא לִנְעֹל דֶּלֶת בִּפְנֵי גֵּרִים, עַל כֵּן נִתְאַחֵר מִלְּצַוּוֹתוֹ עַד שֶׁהִגִּיעַ לְתִשְׁעִים וְתֵשַׁע, וּמִמֵּילָא יֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָיו כָּלָם לְהִתְגַּיֵּר - שֶׁהֲרֵי עֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ לְ'זִקְנָה' כָּזוֹ... וּמֵעַתָּה קַל וָחֹמֶר אִם כֹּה רָצָה הקב"ה לְסַיֵּעַ בְּיָדָיו נָכְרִים מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁיּוּכְלוּ לְהִכָּנֵס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, עַד כַּמָּה חָפֵץ הקב"ה בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל... וּפְשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל 'לָמוּל' אֶת עַצְמוֹ וְעָרְלַת לְבָבוֹ, וּלְכָל הַפָּחוֹת עַד הֱיוֹתוֹ בֶּן צ"ט...

וּלְעוֹלָם יֵשׁ בְּיַד הָאָדָם לְעַזֵּב אֶת דְּרָכָיו הַנִּלוֹזִים וְלָשׁוּב וּלְהִתְחַדֵּשׁ, כְּדִכְתִיב בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לב, כג) 'וַיָּקָם בַּלַּיְלָה הוּא וְגוֹ' אַחַד עָשָׂר יְלָדָיו', וּבְרָשׁ"י, 'וְדִינָה הֵיכָן הָיְתָה, נִתְּנָה בַּתֵּבָה וְנָעַל בְּפָנֶיהָ, שֶׁלֹּא יִתֵּן בָּהּ עֵשָׂו עֵינָיו, וּלְכָךְ נֶעֱנַשׁ יַעֲקֹב שֶׁמְּנָעָהּ מֵאָחִיו, שֶׁמָּא תַּחֲזִירֶנּוּ לַמּוֹטָב, וְנִפְלָה בְּיַד שְׁכֶם'. וּמִכָּאן עוֹרֵר הגה"צ רַבִּי יְחֶזְקֵאל לֶוִוינְשְׁטֵיין זצ"ל עַד כַּמָּה מְצַפָּה הקב"ה עַל כָּל יָחִיד וְיָחִיד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּשׁוּב אֵלָיו בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה - וַאֲפִלּוּ עַל רֶשַׁע כְּעֵשָׂו. שֶׁהֲרֵי כָּאן נֶעֱנַשׁ יַעֲקֹב עַל שֶׁמָּנַע מֵעֵשָׂו סָפֵק סִיּוּעַ לַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן הָיָה עֵשָׂו בֶּן צ"ח שָׁנָה, ואעפי"כ הִמְתִּין לוֹ הַבּוֹרֵא לִ'תְּשׁוּבָה', וּמָה נַעֲנֶה אֲנַן אַבָּתְרֵי, בְּעֵת שֶׁאָנוּ רוֹאִים צְעִירֵי הַצֹּאן אוֹ אַבְרֵכִים בְּמֵיטַב שְׁנוֹתָם שֶׁכְּבָר הִגִּיעוּ לְמַסְקָנָא שֶׁעָבֵר עֲלֵיהֶם הַכֶּלַח, וְלָהֶם כְּבָר אֵין מוֹעִילָה הַתְּשׁוּבָה... (וּרְאֵה מש"כ בס"ד בְּשִׂיחוֹת חִזּוּק וַיִּשְׁלַח)).

וַיִּבֶן לוֹ – עִקַּר קִנְיָנֵי אָדָם מָה שֶּׁמֵּיטִיב לְרֵעֵהוּ

בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לג, יז), 'וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סֻכּוֹת', וצ"ב, וְכִי דַּרְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם לִקְרֹא שֵׁם ע"ש מָדוֹר הַבְּהֵמוֹת וְלֹא ע"ש מָדוֹר הָאָדָם... אֶלָּא בֵּאוּרוֹ, שֶׁעִקַּר הַחֶשְׁיבוּת הֵם הַפְּעֻלּוֹת שֶׁעָשָׂה עֲבוּר אֲחֵרִים (אֲפִלּוּ שֶׁהֵם 'בְּהֵמוֹת'- וּכְגוֹן 'אֲנָשִׁים' הַמִּתְנַהֲגִים אֵלָיו כִּבְהֵמָה שֶׁאֵינָהּ רוֹאָה אֲחֵרִים אֶלָּא אֶת עַצְמָהּ וְאַבּוּסָהּ) כִּי זֶה כָּל קִנְיָנוֹ שֶׁל אָדָם, מָה שֶׁעוֹשֶׂה וְנוֹתֵן עֲבוּר זוּלָתוֹ, וְלֹא קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם 'בֵּיתִי' עַל שֵׁם מָה שֶׁבָּנָה לְעַצְמוֹ (שַׁבָּט הַלֵּוִי עה"ת ד"ה קָטַנְתִּי, וְעוֹד).

כָּתַב הַ'חִזְקוּנִי' בְּפָסוּק (לב, לג) 'עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה', מִצְוָה זוֹ נִצְטַוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן יִהְיֶה לָהֶם לְזִכָּרוֹן, מָה שֶׁאֵרַע לְיַעֲקֹב אָבִינוּ כְּשֶׁנּוֹתַר לְבַדּוֹ, בְּעָבְרוֹ אֶת הַנָּהָר לְחַזֵּר אַחֲרֵי הַפַּכִּים הַקְּטַנִּים, דִּמְכַּיָּן שֶׁבָּנָיו לֹא לִוּוּהוּ, וְעַל כֵּן חָזַר אֲלֵיהֶם כְּשֶׁהוּא צוֹלֵעַ עַל יֶרֶכוֹ, וּמִזֶּה יִלְמַד כָּל אֶחָד לִהְיוֹת טוֹב וּמֵיטִיב, לִגְמֹל חֲסָדִים טוֹבִים בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, לְכָל אֶחָד בְּהִצְטָרְכוּיוֹתָיו בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת.

כָּתַב 'רַבֵּנוּ יוֹנָה' (שע"ת ש"ג י"ג) בזה"ל, חַיָּב אָדָם לִטְרֹחַ בִּדְרִישַׁת טוֹב לְעַמּוֹ וְלִשְׁקֹד בְּעָמָל נַפְשׁוֹ עַל תַּקָּנַת חֲבֵרוֹ אִם דַּל אִם עָשִׁיר, וְזֹאת מִן הַחֲמוּרוֹת וּמִן הָעִקָּרִים הַנִּדְרָשִׁים מִן הָאָדָם, עכ"ל.

הִנֵּה נֶאֱמַר בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לב, ד) 'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים אֶל עֵשָׂו אָחִיו', וּבְרָשׁ"י 'מַלְאָכִים מַמָּשׁ', וצ"ב, מָה רָאָה יַעֲקֹב לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמַּלְאָכִים וּלְהַפְסִיקָם מֵעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם, וְכִי לֹא הָיָה יָכוֹל

לִשְׁלֹחַ אֶת עֲבָדָיו, וּבֵאֵר הרה"ק הָרַבִּי ר' בּוּנִים זי"ע שֶׁבָּא לְלַמְּדֵנוּ עַל גֹּדֶל הַחִיּוּב לְהֵיטִיב עִם אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָבוֹא לְעֶזְרָתָם עַד שֶׁכְּדַאי אֶפְלוּ לְבַטֵּל מַלְאָךְ מֵעֲבוֹדָתוֹ הַגְּדוֹלָה וְהַקְּדוֹשָׁה כְּדֵי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם יְהוּדִי. (וּרְאֵה עוֹד מָה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּאָשִׁיחָה בְּחֻקֹּתַי (וַיִּשְׁלַח))

וְכָךְ הֵעִיד הרה"ק הָ'אַהֲבַת שָׁלוֹם' זי"ע עַל עַצְמוֹ (מוּבָא בְּאַהֲבַת שָׁלוֹם פַּר' קְדוֹשִׁים בהגה"ה) שֶׁ'בְּעֵת שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבְהִתְבּוֹנְנוּת עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְפִי דַּעְתּוֹ בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאָז בְּאוֹתוֹ הָעֵת אִם יֵשׁ אִישׁ אֶחָד אֲפִלּוּ מְאוֹד פָּשׁוּט וְיֵשׁ לוֹ אֵיזֶה עֶגְמַת נֶפֶשׁ וְצָרִיךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ אֵיזֶה חֲצִי שָׁעָה לְהָפִיג צַעֲרוֹ, אָז אֲנִי מַנִּיחַ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁלִּי וְאֶת כָּל הַגְּדֻלּוֹת הָעִקָּר לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לַיְּהוּדִי'.

יְדוּעִים דִּבְרֵי מָרָן הבעש"ט זי"ע (הוּבָא בְּלוּחַ הַיּוֹם יוֹם חַבָּ"ד ה' אִיָּר) שֶׁכְּדַאי לָאָדָם לִחְיוֹת בָּזֶה הָעוֹלָם שִׁבְעִים וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְהַכֹּל כְּדֵי לְהֵיטִיב פַּעַם אַחַת עִם יְהוּדִי.

בִּימֵי קֶדֶם הָיָה הגה"ק ה'בֵּית הַלֵּוִי' נוֹהֵג בְּצֵאתוֹ מֵעִירוֹ לִפְשׁט מֵעָלָיו אֶת בִּגְדֵי הָרַבָּנוּת, וְהָיָה לוֹבֵשׁ בְּגָדִים פְּשׁוּטִים עִם קַסְקֶט לְרֹאשׁוֹ בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁוּ בּוֹ עוֹבְרֵי דְּרָכִים, פַּעַם בְּאֶמְצַע נְסִיעָתוֹ נִפְתְּחוּ אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם וּגְשָׁמִים עַזִּים נִתְּכוּ אַרְצָה עַד שֶׁכְּבָר לֹא יָכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ בַּנְּסִיעָה. מִשָּׁרָאָה כִּי בְּבֵית פְּלוֹנִי עֲדַיִן דּוֹלֵק הָאוֹר מֵהֵר לִדְפֹּק עַל שְׁעָרָיו, מִתְּחִלָּה לֹא פָּתַח בעה"ב אֶת הַדֶּלֶת, וְאַף מִשֶּׁפָּתַח לֹא הִסְכִּים כָּל כָּךְ בְּמְהֵרָה לְהַכְנִיסוֹ בְּצֵל קוֹרָתוֹ, וְרַק לְאַחַר תַּחֲנוּנִים כִּי הַקֹּר בְּחוּצוֹת מְסֻכָּן לָעוֹבְרִים וְשָׁבִים הִסְכִּים הַיְּהוּדִי וְהִכְנִיסוֹ לְבֵיתוֹ, וְהִשְׁכִּיבוֹ בְּפִנַּת הַבַּיִת בְּבִזָּיוֹן נוֹרָא, וְהִנֵּה, לֹא עָבַר זְמַן אָרֹךְ, הִגִּיעוּ 'אוֹרְחִים' לְאוֹתוֹ הַבַּיִת ה"ה 'מוֹרוֹ וְרַבּוֹ' הַמְּבֻהָק שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת - הרה"ק רַבִּי אַהֲרֹן מִקּוֹידִינוֹב זי"ע וְכַמָּה מֵחֲסִידָיו, מִיָּד הֶעֱלָה בעה"ב אֶת הָאוֹר בְּכָל הַבַּיִת וְהִגִּישׁ לִפְנֵי הָאוֹרְחִים כִּסְעוּדַת שְׁלֹמֹה בְּשַׂעְתּוֹ, כְּשֶׁעָבַר הרה"ק מִקּוֹידִינוֹב בְּדַרְכּוֹ לְטַל יָדָיו לִקְרַאת הַסְּעוּדָה נֶחְרַד לִרְאוֹת אֶת הַ'בַּיִת הַלֵּוִי' שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ בְּבִזָּיוֹן נוֹרָא, וּמִיָּד נִזְדַּעֵק עַל בִּזָּיוֹן כְּבוֹד הַתּוֹרָה... וּמֵהֵר לְהָקִימוֹ מִן הָאָרֶץ וְכִבְּדוֹ בְּיוֹתֶרֶת הַכָּבוֹד.

כְּשֶׁמַּע כֵּן בַּעַל הַבַּיִת שֶׁ'אוֹרְחוֹ' הָרִאשׁוֹן אֵינוֹ אֶלָּא אוֹתוֹ 'גָּאוֹן' שֶׁכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲרֵדִים לְמוֹצָא פִּיו, נִגַּשׁ אֵלָיו בְּדָחִילוּ וּרְחִימוּ וּבִקֵּשׁ 'מְחִילָה סְלִיחָה וְכַפָּרָה' עַל מַעֲשָׂיו שֶׁלֹּא יֵעָשׂוּ... עָנָה לוֹ הַבַּיִת הַלֵּוִי בְּהַקְדָּמַת הַכָּתוּב בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לד,ז) שֶׁאָמְרוּ בְּנֵי יַעֲקֹב עַל דְּבַר מַעֲשֵׂהוּ שֶׁל שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר, 'כִּי נְבָלָה עָשָׂה בְיִשְׂרָאֵל לִשְׁכַּב אֶת בַּת יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה' וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ בֵּאוּר כְּפִילוּת הַלָּשׁוֹן, כִּי בִּתְחִלָּה פָּתְחוּ 'נְבָלָה עָשָׂה' וְהוֹסִיפוּ 'וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה'. אֶלָּא בֵּאוּרוֹ שֶׁבְּנֵי יַעֲקֹב אָמְרוּ כִּי נְבָלָה עָשָׂה כְּלַפֵּי אֲחוֹתָם - בַּת יַעֲקֹב, וְהוֹסִיפוּ שֶׁעַל זֶה גּוּפָא הָיִינוּ יְכוֹלִים לְמְחֹל עַל כְּבוֹד בֵּית אַבָּא וּלְהַנִּיחַ לוֹ, אַךְ הַלֹּא וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה הוּא עָשָׂה דָּבָר שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת עִם שׁוּם בַּר יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, וְעַל כָּךְ אֵין לָהֶם סְלִיחָה וּמְחִילָה וְאַחַת דָּתָם לָמוּת.

וּבָזֶה סִיֵּם הַבַּיִת הַלֵּוִי וְאָמַר, עַל מָה שֶׁפָּגַעְתָּ בִּכְבוֹדִי בְּתוֹר הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל הִנְנִי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לְךָ מְחִילָה גְּמוּרָה, אֲבָל הַשְׁפָּלָה נוֹרָאָה כָּזֹאת אֲסוּרָה לְהֵעָשׂוֹת עִם שׁוּם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ הַפָּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים, עַל כָּךְ אֵינֶנִּי יָכוֹל לִמְחֹל וְלִסְלֹחַ לְךָ עַד שֶׁתִּתְעַדֵּן אֶת מִדּוֹתֶיךָ הַמְּגֻנּוֹת וְתִלְמַד הַכְנָסַת אוֹרְחִים מָה הִיא. עַל כֵּן, בּוֹא נָא עִמִּי לְבֵיתִי אֲשֶׁר בִּסְלוֹצְק לְמֶשֶׁךְ שְׁבוּעַיִם יָמִים... וְכָךְ הָיָה, בְּמֶשֶׁךְ שְׁבוּעַיִם שִׁמְּשׁוֹ הַבַּיִת הַלֵּוִי בְּעַצְמוֹ, מִבְּלִי תֵּת לְשׁוּם אָדָם לְשַׁמְּשׁוֹ, אֶלָּא הוּא בְּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ עָמַד וְדָאַג לְכָל צָרְכָיו וְשִׁמְּשׁוֹ בְּמִסִּירוּת, עַד שֶׁהֵיטִיב לִרְאוֹת 'מִדּוֹת' וְ'טוּב לֵב' מָה הֵם.

וּבִכְלָל 'תַּקָּנַת חֲבֵרוֹ' הוּא כְּשֶׁמַּרְבֶּה בְּדִבְרֵי חִזּוּק וְעִידּוּד אֲשֶׁר נוֹסְכִים רוּחַ חַיִּים בְּלֵב הַשּׁוֹמֵעַ וּבָאִים לְקָרְבוֹ כְּמַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה (וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ יוֹנָה 'אִם עָשִׁיר', שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִגְמָ"ח בְּמָמוֹן, כִּי אִם לְחֶסֶד בְּנַפְשׁוֹ...). בֹּא וּרְאֵה מַעֲלַת הַמְדַבְּרִים טוֹב אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, דִּכְתִיב בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לה,יז) 'וַיְהִי בְּהַקְשֹׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיַלֶּדֶת אַל תִּירְאִי כִּי גַם זֶה לָךְ בֵּן', וְלִכְאוֹרָה לְשֵׁם מָה נִכְתַּב פָּסוּק זֶה כְּלָל בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּמָה צָרֵךְ יֵשׁ לָנוּ לָדַעַת מָה אָמְרָה הַמְיַלֶּדֶת, אֶלָּא שֶׁבָּא הַכָּתוּב לְלַמְּדֵנוּ עַד כַּמָּה יָקָר בְּעֵינֵי ה' כְּשֶׁאֶחָד מְחַזֵּק אֶת רֵעֵהוּ וּמַרְגִּיעוֹ לְבַל יִתְיָרֵא, וְאַף שֶׁבְּעָצְמָם לֹא חִדְּשָׁה הַמְיַלֶּדֶת מְאוּמָה

לְרָחֵל, כִּי בְּבִטְחוֹנָהּ שֶׁל רָחֵל בְּוַדַּאי כְּבָר יָדְעָה בְּבֵרוּר שֶׁתֵּלֵד בֵּן - שֶׁהֲרֵי כָּךְ הָיְתָה תְּפִלָּתָהּ, 'יֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר', וּמָה גַּם שֶׁ'נִּבִּיאָה' הָיְתָה, אַךְ כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר טוֹב בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, אַף אִם לֹא חִזְּקוֹ בְּפֹעַל, גַּם כֵּן חָשׁוּב הוּא מְאֹד, 'וַיִּכָּתֵב בְּסֵפֶר זִכָּרוֹן' מַעֲשֶׂיהָ שֶׁל מְיַלֶּדֶת זוֹ. וְעַל כְּגוֹן דָּא אָמְרוּ 'יֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת'.

כְּעֶשְׂרִים שָׁנָה אַחַר שֶׁהוֹצִיא הגה"ק בַּעַל הַ'לֶּשֶׁם' זי"ע אֶת חִבּוּרוֹ הֶעָמֹק בְּחָכְמַת הַקַּבָּלָה, הִגִּיעָה הַשְׁמוּעָה לְאָזְנָיו שֶׁבִּשְׁעָתוֹ כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַסֵּפֶר לָעִיר בַּגְדָּד, יָצָא הגה"ק בַּעַל הַ'בֵּן אִישׁ חַי' בְּרִקּוּד וּמָחוֹל לִכְבוֹד הַסֵּפֶר, וְלֹא נָחָה דַּעְתּוֹ עַד שֶׁהֶעֱמִיד חֻפָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂים בְּהַכְנָסַת סֵפֶר תּוֹרָה.

כִּשְׁמֹעַ 'הַלֶּשֶׁם' אֶת כָּל זֹאת פָּרַץ בִּבְכִי, וְלִפְלִיאַת הַמְּסַפֵּר הֵרְאָה לוֹ הַ'לֶּשֶׁם' כִּי בְּחַדְרוֹ יֵשׁ עוֹד כְּתָבִים רַבִּים בְּחָכְמַת הַקַּבָּלָה אֲשֶׁר לֹא רָאוּ אוֹר, וְאָמַר, אִם הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֹּה מְשַׁבְּחִים אֶת סְפָרַי בָּעוֹלָם הָיִיתִי מוֹצִיא לָאוֹר עוֹד סְפָרִים רַבִּים... נִמְצִינוּ לְמֵדִים עַד כַּמָּה מַשְׁפִּיעַ חִזּוּק אֶפִלּוּ עַל רָמִים וַעֲנָקִים כְּאוֹתוֹ צַדִּיק, ק"ו לַאֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, וק"ו בְּדוֹרֵנוּ אָנוּ.

פַּעַם שָׁמַע הגר"ש רוֹזוֹבְסְקִי זצ"ל אֵיךְ שֶׁיְּהוּדִי מַסְבִּיר לְרֵעֵהוּ בְּשֶׂבַח וּמַעֲלַת אֲמִירַת 'דִּבּוּרֵי חִזּוּק וְעִידּוּד' שֶׁהֲרֵי 'זֶה נֶהֱנָה (מִי שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו) וְזֶה לֹא חָסֵר (מִי שֶׁאֱמָרוֹ)', נִעְנַע הגר"ש וְאָמַר, אָה, זֶה נֶהֱנָה וְזֶה נֶהֱנָה... שֶׁכֵּיָדוּעַ לַ'מְּבִינִים' אֵיזֶה 'טַעַם טוֹב' יֵשׁ לָהּ לַאֲמִירַת 'מִלָּה טוֹבָה' בְּרֹחַב לֵב טוֹב לְרֵעֵהוּ.

הִקְשָׁה כ"ק הָאַדְמוֹ"ר מִלְיוּבָּוִיטְשׁ זי"ע שֶׁהֲרֵי בְּכָל מָקוֹם הַ'יָּמִין' חֲשׁוּבָה הִיא, אִם כֵּן מַדּוּעַ בָּרָא הקב"ה 'לִבּוֹ' שֶׁל אָדָם (שֶׁהוּא עִקַּר חַיּוּתוֹ) בְּצַד שְׂמֹאל (שֶׁל הַגּוּף). אֶלָּא בע"כ תֹּאמַר, שֶׁלִּבּוֹ שֶׁל אָדָם לֹא נִבְרָא עֲבוּר עַצְמוֹ, אֶלָּא עֲבוּר חֲבֵרוֹ - שֶׁיְּרַגִּישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאֶת מַחְסוֹרָיו, וּמִכֵּיוָן שֶׁהָעוֹמֵד זֶה לְנֶגֶד זֶה שְׂמֹאלוֹ שֶׁל זֶה כְּנֶגֶד יְמִינוֹ שֶׁל זֶה ע"כ בָּרָא אֶת הַלֵּב בִּשְׂמֹאלוֹ כְּדֵי שֶׁיִּמְצָא לִבּוֹ לִימִין חֲבֵרוֹ... כִּי זֶה תַּכְלִית בִּיאָתוֹ לְעוֹלָם...

הגה"ק רַבִּי מָרְדְּכַי בָּנְעט זי"ע הָיָה נוֹהֵג שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל פַּת שַׁחֲרִית עַד אַחַר שֶׁנָּתַן מִלַּחְמוֹ לַדַּל וּפְזַר נָתַן לָאֲבִיוֹנִים, וְהָיָה תּוֹלֶה עַצְמוֹ בְּדִבְרֵי הַגְּמָרָא (ב"ב יב:) א"ר אַבְדִּימִי דְּמִן חֵיפָה קֹדֶם שֶׁיֹּאכַל אָדָם וְיִשְׁתֶּה יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי לְבָבוֹת, לְאַחַר שֶׁאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה אֵין לוֹ אֶלָּא לֵב אֶחָד. וְהָיָה מְפָרֵשׁ דְּקוֹדֵם שֶׁיֹּאכַל אָדָם וְיִשְׁתֶּה יֵשׁ לוֹ 'שְׁנֵי לְבָבוֹת', דְּהַיְנוּ, שֶׁכֵּיָון שֶׁהוּא מַרְגִּישׁ רָעָב וְצָמָאוֹן יֵשׁ בְּיָדוֹ לְהַרְגִּישׁ גַּם אֶת לֵב הָאֲחֵרִים הָרְעֵבִים וּצְמֵאִים. אֲבָל אַחַר שֶׁאָכַל וְשָׂתָה הֲרֵי הוּא שָׂבֵעַ, וְכֵיָון שֶׁלִּבּוֹ שָׂבֵעַ שׁוּב אֵין לוֹ אֶלָּא 'לֵב אֶחָד' כִּי הַשָּׂבֵעַ מַרְגִּישׁ רַק אֶת עַצְמוֹ, וְאֵינוֹ רוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ עוֹד בְּנֵי אָדָם הָרְעֵבִים וְהַצְּמֵאִים.

וּמִכָּאן יִשְׁאַב כָּל אָדָם קַל וָחֹמֶר בְּעַצְמוֹ עַד כַּמָּה צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בִּכְבוֹד הַבְּרִיּוֹת מִלְּפַגֵּעַ חָלִילָה בַּאֲחֵרִים.

וְכָךְ לָמַדְנוּ מֵהָא דִּכְתִיב בִּתְחִלַּת פָּרָשָׁתֵנוּ (לב,ד) 'אַרְצָה שֵׂעִיר', וּבְרֵשִׁ"י, 'לְאֶרֶץ שְׂעִיר, כָּל תֵּבָה שֶׁצִּרְיכָה לָמֵ"ד בִּתְחִלָּתָהּ הֵטִיל לָהּ הַכָּתוּב ה"א בְּסוֹפָהּ', הִקְשָׁה הרה"ק הרמ"מ מִוּוֹרְקִי זי"ע (שֶׁהָיָה מְכֻנֶּה 'הַצַּדִּיק הַשּׁוֹתֵק'), וְכִי מָה רָוַח יֵשׁ בַּדָּבָר, מַדּוּעַ עָדִיף לְהַטִּיל אוֹת בְּסוֹף הַתֵּבָה יוֹתֵר מִבִּתְחִלָּתָהּ, וּמַאי אוּלְמֵיהּ דְּה"ה יוֹתֵר מִלָּמֵ"ד, הוּא מוֹתִיב לַהּ וְהוּא מְפָרֵק לַהּ, דְּאָכֵן, דְּחִיַּת הַדִּבּוּר אֲפִלּוּ רַק 'אוֹת אַחַת' וַאֲפִלּוּ רַק לְשָׁעָה מוּעֶטֶת גַּם זֶה לְרֶוַח גָּדוֹל יֵחָשֵׁב, נִמְצִינוּ לְמֵדִים שֶׁאַף כְּשֶׁמְּכֻרָּח הָאָדָם לְדַבֵּר אֵיזֶה דִּבּוּר, לוֹמַר הֶעָרָה לַחֲבֵרוֹ וכיו"ב יְדַחֵהוּ עַד כַּמָּה שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ, וְיֵיטַב לוֹ בָּזֶה וּבָבָא (מוּבָא בְּ'עֶשֶׂר נִפְלָאוֹת' אוֹת פ"ד).

הוֹסִיף בָּהּ הרה"ק רַבִּי וּוֹלְף מִסְטְרִיקוֹב זי"ע ('זֵר זָהָב' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת ד"ה רְשׁ"י וַיִּשְׁלַח), דְּבָזֶה שֶׁדָּחָה אֶת הַדִּבּוּר לְסוֹף הַתֵּבָה וְלֹא עָנָה לְרֵעֵהוּ 'מִיָּד'... הִרְוִיחַ שֶׁנֶּהֱפְכָה הָאוֹת לְהֵ"ה, שֶׁהִיא אָתָא 'קַלִּילָא' בִּמְקוֹם לָמֵ"ד שֶׁאֵינוֹ קַלִּילָא, כְּלוֹמַר, שֶׁאַף שֶׁהֻטְּחַ בַּחֲבֵרוֹ אֶת הַ'פְּסַק' וְהַ'נְּזִיפָה', מִכָּל מָקוֹם מִכֵּיוָן שֶׁאַחֲרוּ מְעַט, כְּבָר לֹא הָיוּ הַדִּבּוּרִים עִם כָּל הָרִתְיָחָה וְלֹא הִזִּיקוּ הַדִּבּוּרִים לֹא לְשָׁלוֹם בַּיִת וְלֹא לְחִנּוּךְ הַבָּנִים וכיו"ב.

עוֹד בְּעִנְיַן כְּבִישַׁת הַכַּעַס, הִנֵּה כְּתִיב בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לד, ל-לא) 'וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל שִׁמְעוֹן וְאֶל לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיֹשֶׁב הָאָרֶץ... וַיֹּאמְרוּ הֲכִזּוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת אֲחוֹתֵנוּ', וז"ל הרה"ק הָ'אֱמֶרִי נוֹעַם' זי"ע, לְכְאוֹרָה

אֵינוֹ מוּבָן תְּשׁוּבָתָם, דַּהֲלֹא גַּם יַעֲקֹב יָדַע אֶת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִם דִּינָה, וְעִם כָּל זֹאת כָּעַס עֲלֵיהֶם עַל שֶׁהִבְאִישׁוּ רֵיחוֹ בְּעֵינֵי הָעַמִּים, וְאִם כֵּן מָה הָיְתָה תְּשׁוּבָתָם - 'הַכְזוֹנָה יֵעָשֶׂה אֶת אֲחוֹתֵנוּ', וְנִרְאֶה, כִּי מִדֶּרֶךְ אָדָם חָכָם שֶׁלֹּא לִכְעֹס כְּלָל עַל דָּבָר שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה וּכְבָר אִי אֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ, כִּי מָה יִפְעֹל בְּכַעֲסוֹ, וְאִם אַתָּה רוֹאֶה לְפָעָמִים אִישׁ חָכָם הַכּוֹעֵס עַל דָּבָר שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה, הוּא רַק בִּכְדֵי שֶׁאִם יֶאֱרַע כָּזֹאת בַּשֵּׁנִית לֹא יֵעָשֶׂה שׁוּב מָה שֶׁאֵרַע עַתָּה, וְלָזֶה כַּאֲשֶׁר רָאוּ הַשְּׁבָטִים שֶׁאֲבִיהֶם כּוֹעֵס עַל מָה שֶׁכְּבָר הָיָה וְאִי אֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ, הֵבִינוּ שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁאִם יֶאֱרַע כָּזֹאת בַּשֵּׁנִית לֹא יַבְאִישׁוּ אֶת רֵיחוֹ שׁוּב בְּעֵינֵי הָעַמִּים, לָכֵן אָמְרוּ לוֹ בְּתִמִּיהָה 'הַכְזוֹנָה יֵעָשֶׂה אֶת אֲחוֹתֵנוּ' (בִּלְשׁוֹן עָתִיד), הֵרִי מִמֵּילָא לֹא יֶאֱרַע כָּזֹאת בַּשֵּׁנִית, כִּי מֵהַיּוֹם וָהָלְאָה יִשְׁמְרוּ עָלֶיהָ בְּיוֹתֵר, וְאִם כֵּן עַל מָה יֵשׁ לִכְעֹס כָּעֵת.

הַמַּגִּיד הַגָּדוֹל מִמֶּזְרִיטְשׁ זי"ע פֵּרֵשׁ בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב (תְּהִלִּים טו, ג) 'לֹא רָגַל עַל לְשֹׁנוֹ', שֶׁהִנֵּה עַל דֶּרֶךְ הַכְּלָל יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לַעֲשׂוֹת כָּל מַעֲשָׂיו בְּזְרִיזוּת וְלֹא בְּעַצְלוּת וּלְהַרְגִּיל אֶת הָאֲבָרִים שֶׁיְּזָדְרְזוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם. אֲבָל עַל הַלָּשׁוֹן יְזָהֵר שֶׁתַּעֲשֶׂה פְּעֻלָּתָהּ דַּוְקָא 'בְּמִתְינוּת גְּדוֹלָה' וְלֹא בִּזְרִיזוּת, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא יוֹצִיא הַדִּבּוּר מִפִּיו בְּלֹא הִתְבּוֹנְנוּת וּמַחְשָׁבָה תְּחִלָּה, 'וְזֶה פֵּרוּשׁ לֹא רָגַל עַל לְשֹׁנוֹ - שֶׁלֹּא יַעֲזְבָהּ עַל רְגִילוּת' (הוּבָא בְּתוֹרַת הַמַּגִּיד ח"ב תְּהִלִּים טו בְּשֵׁם בְּאֵרוֹת הַמַּיִם).

תּוֹרָה תַּבְלִין – רַק ע"י עֵסֶק הַתּוֹרָה יִנָּצֵל אֶת יִצְרוֹ

בְּפָרָשָׁתֵנוּ (לב, כה), 'וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ' עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר', וּבְרַשִׁ"י, וּפֵרְשׁוּ רז"ל שֶׁהוּא שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו (ב"ר עז ג). הִקְשָׁה הגה"ק רַבִּי אֶלְחָנָן וָסֶרְמָן זצ"ל הי"ד (קֹבֶץ הֶעָרוֹת, בֵּאוּרֵי אַגָּדוֹת ע"ד הַפָּשָׁט סִימָן ו אוֹת ו) מַדּוּעַ הִמְתִּין שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו הוּא הס"מ מִלְּהִלָּחֵם עִם אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְלֹא עָמַד בַּמִּלְחָמָה אֶלָּא עִם יַעֲקֹב. וּבֵאֵר, שֶׁהִנֵּה מִדֶּרֶךְ הָעוֹלָם כַּאֲשֶׁר שְׁנֵי אֲנָשִׁים נִצִּים וְנִלְחָמִים זֶה עִם זֶה, הֵרִי לִפְעָמִים גּוֹבֶרֶת יָד הָאֶחָד עַל זוּלָתוֹ אַךְ לְאַחַר מִכֵּן יַחְזֹר הַלָּה וְיַכֶּה אֶת הַקָּם עָלָיו, וְכָךְ תִּמְשֵׁךְ הַמִּלְחָמָה לְאֹרֶךְ זְמַן, וְלֹא תִּהְיֶה יָדוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם עַל הָעֶלְיוֹנָה אֶלָּא אִם יַצְלִיחַ לִטֹּל אֶת כְּלֵי זֵינוֹ שֶׁל הָאוֹיֵב שֶׁכְּנֶגְדּוֹ שֶׁאָז תִּכָּרַע הַמִּלְחָמָה.

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה יֵשׁ לוֹמַר, שֶׁיּוֹדֵעַ הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁאַף אִם יִתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם לְהַפִּילוֹ בְּחֵטְא כָּלְשֶׁהוּ הֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁ'יִתְהַפֵּךְ הַגַּלְגַּל' וְשׁוּב יִתְחַזֵּק כְּנֶגְדּוֹ וְיָשִׁיב לוֹ מִלְחָמָה שַׁעֲרָה, עַל כֵּן עִקַּר מִלְחַמְתּוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הִיא לְבַטֵּל אֶת הָאָדָם מִלִּמּוּד הַתּוֹרָה וּלְהַפְסִיקוֹ מִמִּשְׁנָתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַכְּלִי זַיִן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר כְּנֶגֶד הַצַּר הַצּוֹרֵר הוּא הַתּוֹרָה, וּכְפִי שֶׁאָמְרוּ חָז"ל (קִדּוּשִׁין ל:) 'כָּךְ הקב"ה אָמַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל בָּנַי בָּרָאתִי יֵצֶר הָרָע וּבָרָאתִי לוֹ תּוֹרָה תַּבְלִין וְאִם אַתֶּם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אֵין אַתֶּם נִמְסָרִים בְּיָדוֹ', וּלְאַחַר שֶׁנָּטַל מִמֶּנּוּ אֶת כְּלֵי הַזַּיִן שׁוּב לֹא יֵהָא בְּכוֹחוֹ לַעֲמֹד מִפָּנָיו וְלֹא תִּהְא לוֹ תְּקוּמָה ח"ו. וּמֵהַאי טַעֲמָא לֹא נִלְחַם שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו כְּנֶגֶד אַבְרָהָם וְיִצְחָק, כִּי אַבְרָהָם הוּא כַּיָּדוּעַ עַמּוּד הַחֶסֶד וְיִצְחָק הוּא עַמּוּד הַגְּבוּרָה - הָעֲבוֹדָה, אַךְ יַעֲקֹב הוּא עַמּוּד הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם כָּךְ עִקַּר מִלְחַמְתּוֹ הוּא לְנַתֵּק אֶת הַתּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל. וְכָל זֹאת לְלַמְּדֵנוּ עַל הַחוֹבָה לְהַחֲזִיק בַּתּוֹרָה בְּכָל עֹז, שֶׁרַק בְּכֹחַ הַתּוֹרָה נִתָּן לְנַצֵּחַ בְּמִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר, וְהַמָּאוֹר שֶׁבָּהּ מַחְזִירֵנוּ לַמּוּטָב.

בְּעִנְיָן זֶה מָצִינוּ עוֹד בְּפָרָשָׁתֵנוּ, דִּכְתִיב (לב, ה) 'עִם לָבָן גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים', וּמְבָאֵר הרה"ק הָ'עֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם' זי"ע (ד"ה עִם לָבָן) שֶׁכַּוָּנַת יַעֲקֹב אָבִינוּ הָיְתָה, שֶׁהֵרֵי 'בִּזְמַן שֶׁהַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב אֵין הַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו', וְכָל פַּחְדּוֹ מִפְּנֵי אֵינוֹ אֶלָּא כִּי לֹא לָמַדְתִּי - שֶׁלֹּא הָיָה סִפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲסֹק בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, מִפְּנֵי מַעֲשָׂיו הָרָעִים שֶׁל לָבָן- שֶׁרְמָה אוֹתִי עֶשֶׂרֶת מוֹנִים, וכיו"ב בִּשְׁאָר רַמָּאוּיוֹת, אַף אֲנַן, הָבָה נִתְחַזֵּק לַעֲסֹק בְּדִבְרֵי תּוֹרָה בְּחֵיוּת בְּשִׂמְחָה וְהִתְלַהֲבוּת, וּתְהֵא זֹאת הַתּוֹרָה לִזְכוּתֵנוּ - לַעֲמֹד כְּצוּר הַחֲלָמִישׁ נֶגֶד כָּל הַשּׁוֹנְאִים בְּרוּחַ וּבְגֶשֶׁם, וְנִהְיֶה שְׂקֵטִים וּשְׁלֵוִים לְלֹא כָּל פַּחַד מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם.

וּמֵבִיא שֶׁשָּׁמַע מפ"ק שֶׁל הֶחָפֵץ חַיִּים זי"ע שֶׁאָמַר בזה"ל: לֹא אִכְפַּת לוֹ לַיֵּצֶר שֶׁיְּהוּדִי יָצוּם וְיִבְכֶּה וְיִתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ הָעִקָּר שֶׁלֹּא יִלְמַד.

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה בהש"ית בִּתְפִלָּה בְּעֵסֶק הַתּוֹרָה בְּהַתְמָדָה, וְלֹא לְהִתְפַּעֵל מִדִּמְיוֹנוֹת בְּהִתְחַזְּקוּת בְּחֶסֶד וְלָקוּם וּלְהִתְעוֹדֵד וּלְהִתְאַמֵּץ הַיֵּצֶר וְנִזְכֶּה לַגְּאֻלָּה שְׁלֵמָה בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

דִּינֵי הַטְמָנָה בְּשַׁבָּת ב

לְכַסּוֹת קְדֵרַת חַמִּין בִּשְׁמִיכָה גַּם כְּשֶׁהִיא עַל הַפְּלָטָה – מִנְהַג נֶגֶד מָרָן

א • **קְדֵרַת חַמִּין הַמְּנַחַת עַל פְּלָטָה חַשְׁמַלִּית בְּשַׁבָּת, אוֹ עַל גַּז דָּלוּק שֶׁיֵּשׁ טָס מַתֶּכֶת מַפְסִיק בֵּין הַקְּדֵרָה לָאֵשׁ, נָהֲגוּ הָעוֹלָם לְכַסּוֹת אֶת הַקְּדֵרָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת בִּבְגָדִים, אַף אִם הַבְּגָדִים יוֹרְדִים לִשׁוּלֵי הַקְּדֵרָה, שֶׁאַף שֶׁהַקְּדֵרָה מְנֻחַת עַל פְּלָטָה, סָמְכוּ עַל הַסּוֹבְרִים שֶׁגַּם בָּזֶה אֵין אִסּוּר הַטְמָנָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת בְּדָבָר שֶׁלֹּא מוֹסִיף הֶבֶל. וְנָכוֹן לָחוּשׁ לְהַנִּיחַ כְּלִי רָחָב עַל הַקְּדֵרָה, וְעָלָיו יַנִּיחַ הַבְּגָדִים, כְּדֵי שֶׁהַבְּגָדִים לֹא יֵרְדוּ לְדָפְנוֹת הַקְּדֵרָה. וּמִכָּל מָקוֹם הַמִּנְהָג לְהָקֵל גַּם בָּזֶה. וְהַמַּחְמִיר שֶׁלֹּא לְכַסּוֹת הַקְּדֵרָה תָּבוֹא עָלָיו בְּרָכַת טוֹב. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁמֻּתָּר לְהַטְמִין מֵעֶרֶב שַׁבָּת קְדֵרָה שֶׁאֵינָהּ עַל הַפְּלָטָה, בְּשִׁמִּיכוֹת וְכַדּוֹמֶה. אֲבָל בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ אָסוּר לְהַטְמִין אֲפִלּוּ בִּשְׁמִיכוֹת וּבְגָדִים, כָּל שֶׁהַבְּגָדִים יוֹרְדִים לְדָפְנוֹת הַקְּדֵרָה, וַאֲפִלּוּ אִם הַקְּדֵרָה אֵינָהּ עַל הָאֵשׁ אוֹ עַל הַפְּלָטָה** (יַלְקוּט יוֹסֵף שַׁבָּת א א תרלד).

וּבַהֲעָרָה (שָׁם) כָּתַב הִנֵּה הֵגַם שֶׁמְּבֹאָר בגמ' (שַׁבָּת לד.) שֶׁבְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל מֻתָּר לְהַטְמִין בער"ש, וּבְגָדִים הֵם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל, וּכְדִתְנַן (שַׁבָּת מח.) טוֹמְנִין בִּכְסוּת וּבִכְנָפֵי יוֹנָה, מ"מ כָּאן לִכְאוֹרָה יֵשׁ מָקוֹם לְהַחְמִיר, הוֹאִיל וְעַל יְדֵי הָאֵשׁ שֶׁמִּתַּחַת לַקְּדֵרָה גַּם הַטְמָנָה בִּבְגָדִים מוֹסִיפָה הֶבֶל. וּבֶאֱמֶת שֶׁנֶּחְלְקוּ הָרִאשׁוֹנִים בָּזֶה, וְכַמְּבֹאָר בהר"ן (ר"פ בְּמֶה טוֹמְנִין), שֶׁדַּעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה וְהָרַשְׁבָּ"א, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ לְהַשְׁהוֹת קְדֵרָה ע"ג כִּירָה גְּרוּפָה וּקְטוּמָה, אֶלָּא כְּשֶׁמְּנִיחָהּ מְגֻלָּה, וְרַק כְּסוּיָה עָלֶיהָ, כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל, אֲבָל כְּשֶׁהִיא מְטֻמֶּנֶת לְמַעְלָה בַּבְּגָדִים, גַּלֵּי דַּעְתֵּיהּ שֶׁהוּא מַקְפִּיד עַל חֲמוּמָהּ, וּלְצֹרֶךְ מָחָר הוּא דְּקָא בָּעֵי לָהּ, והו"ל מַטְמִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, וְלָכֵן אָסוּר לְהַשְׁהוֹתָהּ ע"ג כִּירָה קְטוּמָה גְּזֵרָה שֶׁמָּא יְחַתֶּה בְּגֶחָלִים.

אֲבָל הָרַמְבָּ"ן סוֹבֵר, שֶׁמֻּתָּר לְהַטְמִין אֶת הַחַמִּין בִּבְגָדִים וּשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מוֹסִיפִים הֶבֶל, וּלְהַנִּיחוֹ ע"ג כִּירָה קְטוּמָה, אע"פ שֶׁמּוֹסִיפָה הֶבֶל, מִשּׁוּם דְּשִׁהוּי עִנְיָן לְעַצְמוֹ וְהַטְמָנָה עִנְיָן לְעַצְמָהּ, וְהָא דְּאָמְרִינַן (שַׁבָּת מז:) קָפָה שָׁטְמַן בָּהּ (שֶׁנָּתַן בָּהּ מוֹכִין וְטָמַן בָּהּ הַקְּדֵרָה, רָשִׁ"י) אָסוּר לְהַנִּיחָהּ ע"ג גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹסִיף הֶבֶל, הַיְנוּ דַּוְקָא הֵיכָא דְּלֹא מַפְסִיק אֲוִירָא בֵּין גֶּפֶת לַקְּדֵרָה, וְנִמְצָא כֻּלָּהּ מְטֻמֶּנֶת, והו"ל כְּאִלּוּ הִטְמִין בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל וְאח"כ נָתַן עַל הַכֹּל דָּבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל דְּאָסוּר, אֲבָל הֵיכָא דְּמַפְסִיק אֲוִירָא שְׁהוּי מִקְרֵי וְלֹא הַטְמָנָה, וְנִמְצָא שֶׁהִשְׁהָה ע"ג דָּבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, וְהִטְמִין לְמַעְלָה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל, דְּשָׁרֵי מִבְּעוֹד יוֹם, וְנִמְצָא הַשְׁהוּי שֶׁלְּמַטָּה עִנְיָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהַטְמָנָה בַּבְּגָדִים שֶׁלְּמַעְלָה עִנְיָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְכָל חַד מִנַּיְהוּ שָׁרֵי. וְכֵן מִנְהָגֵינוּ. ע"כ.

וְכֵן סִיֵּם הָרָן שָׁם (דַּף כב ע"א מִדַּפֵּי הָרִי"ף ד"ה וּמִנְהָגֵינוּ), וּמִנְהָגֵינוּ עַתָּה כְּשִׁיטַת הָרַמְבָּ"ן, שֶׁמְּטַמְּנִים אֶת הַחַמִּין בַּבְּגָדִים, כְּשֶׁקְּדֵרַת הַחַמִּין עוֹמֶדֶת עַל גַּבֵּי כִּירָה קְטוּמָה, אע"פ שֶׁהִיא מוֹסִיפָה הֶבֶל, וּמִשּׁוּם דִּסְבִירָא לָן שֶׁהַשְׁהִיָּה עִנְיָן לְעַצְמָהּ, וְהַהַטְמָנָה עִנְיָן לְעַצְמָהּ, וְלֹא אָסְרִינַן אֶלָּא בִּדְלֹא מַפְסִיק אֲוִירָא בֵּין הַגֶּפֶת לַקְּדֵרָה, שֶׁנִּמְצֵאת כֻּלָּהּ מְטֻמֶּנֶת. ע"ש.

וּמָה שֶׁהִתִּירוּ בַּמִּשְׁנָה (רִישׁ פֶּרֶק כִּירָה) וְלֹא אָסְרוּ מִשּׁוּם הַטְמָנָה, מְיֻרֵי שֶׁהַקְּדֵרָה עוֹמֶדֶת עַל כִּסֵּא שֶׁל בַּרְזֶל, וְאֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים כְּלָל. אֲבָל כָּל הֵיכָא שֶׁהַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים, סְבִירָא לְהוּ לְהרא"ש וְהָרָן דְּהַוְיָא הַטְמָנָה. וְעַיֵּן בְּפֵרוּשׁ רָשִׁ"י (רִישׁ פֶּרֶק כִּירָה) דְּטַעַם אִסּוּר שְׁהִיָּה מֵעֶרֶב שַׁבָּת, הוּא מִשּׁוּם שֶׁהַגֶּחָלִים מוֹסִיפִים הֶבֶל. וְנִתְבָּאֵר בָּרִאשׁוֹנִים בַּסּוּגְיָא שָׁם, שֶׁלְּדַעַת רָשִׁ"י הַטְמָנָה וּשְׁהִיָּה דָּבָר אֶחָד הֵם, וְאִם הַכִּירָה גְּרוּפָה וּקְטוּמָה אֲזַי גַּם הַטְמָנָה מֻתֶּרֶת. דְּכָל שֶׁהוּא גָּרוּף וְקָטוּם אֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל.

וּבְחִדּוּשֵׁי הָרָ"ן פֶּרֶק כִּירָה (לח. ד"ה אַבַּעְיָא לְהוּ), כ' וז"ל: וְדַוְקָא בִּשְׁהִיָּה שָׁרֵי חֲנָנְיָה, לְפִי שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים כְּלָל, אוֹ אֶפְלוּ נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים הֵרֵי כָּל הַקְּדֵרָה מְגֻלָּה, אֲבָל בְּמַטְמִין אָפִי' בִּגְרוּפָה וּקְטוּמָה אָסוּר, דהו"ל מַטְמִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל שֶׁאָסוּר אָפִי' מִבְּעוֹד יוֹם. וּמָה שֶׁנָּהֲגוּ עַכְשָׁו לְהַטְמִין בִּבְגָדִים, לֹא חֲשִׁיבָא הַטְמָנָה, לְפִי שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים כְּלָל. וּבִבְגָדִים עַצְמָם אֵינוֹ דָּבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, וּשְׁהִיָּה מִקְרֵי וְלֹא הַטְמָנָה. וּמִיהוּ אִם הִנִּיחָה בַּגֶּחָלִים וְהִטְמִינָהּ בִּבְגָדִים וַדַּאי אָסוּר, שֶׁהֲרֵי כְּלָלָהּ טְמוּנָה וְכוּ', וכמ"ש בר"פ בַּמֶּה טוֹמְנִין קָפָה שֶׁטָּמַן בָּהּ אָסוּר לְהַנִּיחָהּ ע"ג גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים. וְכֵן דַּעַת הָרָאָ"ה זַ"ל. ע"כ.

וְכֵן כָּתַב הַמְּאִירִי (פֶּרֶק כִּירָה עמ' קמב סוף ד"ה זו), וז"ל: וְרָאִיתִי לִגְדוֹלֵי קָטָלוֹנְיָא שֶׁכָּתְבוּ, שֶׁמִּנְהָגֵינוּ נָכוֹן לַהֲלָכָה, כִּי מִנְהָגֵינוּ אֵינוֹ בִּדִין הַטְמָנָה, אֶלָּא בְּדִין שְׁהִיָּה, כִּי אֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים, וְהַהַטְמָנָה עִנְיָנָהּ שֶׁהַקְּדֵרָה שֶׁמְּסַלְּקִים מֵעַל הַכִּירָה מַטְמִינִים אוֹתָהּ בְּגֶפֶת, אֲבָל זוֹ יוֹשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא שֶׁל בַּרְזֶל, וְאַף שֶׁמְּכַסִּים אוֹתָהּ בִּבְגָדִים אֵינָהּ הַטְמָנָה לַגֶּחָלִים, אֶלָּא יֵשׁ כָּאן שְׁהִיָּה מִצַּד אֶחָד שֶׁמֻּתֶּרֶת לְעַצְמָהּ, וְהַטְמָנָה מִצַּד אַחֵר, שֶׁמֻּתֶּרֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ גַּם כֵּן, הוֹאִיל וְנַעֲשֵׂית מִבְּעוֹד יוֹם בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל. ע"כ.

וכ"כ בְּחֵי' הָרִיטְבָ"א (שַׁבָּת מז:) וז"ל: וְשָׁאֲלוּ רַבּוֹתֵינוּ בַּעֲלֵי הַתּוֹסָפוֹת, שֶׁהוֹאִיל וְקָפָה שָׁטְמַן בָּהּ אָסוּר לְהַנִּיחָהּ ע"ג גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים, דְּמַסִּיק הֶבְלָא, א"כ מָה מָקוֹם הֻתַּר לְמָה שֶׁנָּהֲגוּ לְהַטְמִין בִּבְגָדִים ע"ג כִּירָה קְטוּמָה וְכוּ', וְאוֹמֵר ר"ת, דְּשָׁאנִי קָפָה שֶׁבִּתְחִלָּה טָמַן הַקְּדֵרָה לְתוֹכָהּ וּכְשֶׁמַּנִּיחָהּ עַל הַגֶּפֶת חָשִׁיב דָּבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, אֲבָל קְדֵרָה שֶׁמַּנִּיחָהּ ע"ג כִּירָה מְגֻלָּה אֵין זוֹ הַטְמָנָה, וְהַנָּחַת בְּגָדִים שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן הו"ל הַטְמָנָה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל. וְאֵין הַהֶפְרֵשׁ הַזֶּה מְחֻוָּר כָּל הַצָּרֶךְ. אֲבָל עוֹד כָּתְבוּ בְּזֶה טַעַם אַחֵר, דְּשָׁאנִי הָכָא שֶׁנָּתַן הַקְּדֵרָה בְּקָפָתָהּ ע"ג הַגֶּפֶת מַמָּשׁ בְּלֹא שׁוּם הֶפְסֵק אֲוִיר, משא"כ בִּקְדֵרוֹתֵינוּ שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵקַת אֲוִיר בֵּין הַקְּדֵרָה לַגֶּחָלִים וְרָמָץ. וְאֵינוֹ טוֹמֵן בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל. וְכֵן הָיָה אוֹמֵר מוֹרִי הָרַב זַ"ל בְּשֵׁם רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל זַ"ל. וְיֵשׁ מַחְמִירִים לָתֵת בֵּין הַבְּגָדִים לַקְּדֵרָה כְּלִי חֶרֶס לְהַפְסִיק כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה כָּאן הַטְמָנָה חֲשׁוּבָה. וְהַמְּחֻוָּר יוֹתֵר לָתֵת הַקְּדֵרָה עַל פִּטְפּוּט מְנֻקָּב, וְהָרָמָץ הַקָּטוּם תַּחַת הַפִּטְפּוּט, דְּהַשְׁתָּא אִיכָּא הֶפְסֵק בֵּין הַקְּדֵרָה לָרָמָץ, וְלֵיכָּא הַנָּחָה ע"ג דָּבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל כְּלָל. ע"כ.

וְהַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף (ר"פ לֹא יַחְפֹּר) הֵבִיא לַהֲלָכָה אֶת דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה שֶׁאוֹסֵר. ע"ש. אֲבָל הַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף עַצְמוֹ (בְּפֶרֶק כִּירָה עַמּוּד פח) כָּתַב, וּמִנְהָגֵינוּ עַכְשָׁו ע"פ שִׁיטַת הָרַמְבָּ"ן, שֶׁטּוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין בִּבְגָדִים שֶׁאֵין מוֹסִיפִים הֶבֶל, וּקְדֵרַת הַחַמִּין עוֹמֶדֶת עַל גַּבֵּי כִּירָה קְטוּמָה שֶׁהִיא מוֹסִיפָה הֶבֶל, וְכִי אָסְרִינַן הָכָא דַּוְקָא בִּדְלֹא מַפְסִיק אֲוִירָא בֵּין הַגֶּפֶת לַקְּדֵרָה, שֶׁנִּמְצֵאת כְּלָלָהּ מְטֻמֶּנֶת.

וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר אֹהֶל מוֹעֵד ח"א (הֵל' שַׁבָּת דַּף מ: נְתִיב י) וז"ל: מֻתָּר לְהַטְמִין הַחַמִּין בִּבְגָדִים מִבְּעוֹד יוֹם, מִפְּנֵי שֶׁהַקְּדֵרָה אֵינָהּ נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים, וְהַשְׁהִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ מֻתֶּרֶת כָּל שֶׁהַכִּירָה קְטוּמָה, וְהַהַטְמָנָה מִבְּעוֹ"י בִּבְגָדִים ג"כ מֻתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל. ע"כ.

וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ יְרֻחָם (דַּף סח רע"ג), שֶׁבִּכְמָה מְקוֹמוֹת נָהֲגוּ הֻתַּר לָתֵת הַקְּדֵרָה ע"ג כִּירָה קְטוּמָה, וּמְכַסִּים הַקְּדֵרָה בִּבְגָדִים, כְּשֶׁאֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים. וכ"כ בְּצֵדָה לַדֶּרֶךְ (דַּף פט:). וע"ע בְּשוּ"ת הִתְשַׁבֵּ"ץ ח"ב (סִי' קל). ע"ש.

וְהַטּוּר (אוֹרַח חַיִּים סִימָן רנג) כָּתַב, דְּהַטְמָנָה ע"ג גֶּחָלִים דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר, דקי"ל הַטְמָנָה בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל אֲפִלּוּ מבעו"י אָסוּר. וְכָתַב הב"י (סִימָן רנג) בְּשֵׁם הָרַב הַמַּגִּיד (בְּפֶרֶק ג' ה"ד) שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמְבָּ"ם, דְּמַתְנִיתִין בְּלִשְׁהוֹת בִּלֹא הַטְמָנָה הִיא. וְכֵן דַּעַת הַגָּהוֹת (שָׁם אוֹת ב) שֶׁכָּתְבוּ וז"ל: וְאע"פ שֶׁמֻּתָּר לְהַשְׁהוֹת הַקְּדֵרָה עַל גַּבֵּי כִּירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גֶּחָלִים בּוֹעֲרוֹת, מִכָּל מָקוֹם אִם עָשָׂה הַטְמָנָה כְּמוֹ שֶׁרְגִילִין לַעֲשׂוֹת, אִם כֵּן גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁמַּקְפִּיד אִם תִּתְקָרֵר, וְאָסוּר, דִּתְנַן (מז:) אֵין טוֹמְנִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל וַאֲפִלּוּ אִם הַקְּדֵרָה מְבֻשֶּׁלֶת כָּל צָרְכָּהּ. וְכֵן כָּתְבוּ בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה (סִימָן רלא סוד"ה פְּסַק דִּין), וּבְסֵפֶר הַמְּצוֹת (ל"ת סה יג ע"ד). וּדְלֹא כהראבי"ה (סִימָן קצז עַמּוּד רנ בְּסוֹפוֹ) שֶׁכָּתַב,

שֶׁאֵין חִלּוּק בֵּין לְהַשְׁהוֹת ע"ג הָאֵשׁ, בֵּין לְהַטְמִין בְּתוֹכָהּ, אִידִי וְאִידִי שָׁרֵי. עכ"ל.

וְהַמָּרְדְּכִי בְּרֵישׁ פֶּרֶק כִּירָה (סִימָן רצט) כָּתַב בְּשֵׁם אוֹר זָרוּעַ (הל' עֵרֶב שַׁבָּת סִימָן ח), דְּמֻתָּר לְהַשְׁהוֹת הַקְּדֵרָה עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים מַמָּשׁ וְכוּ', וְגַם הַיִּשְׂרָאֵל עַצְמוֹ אֶפְשָׁר דְּמֻתָּר לְהַסִּירָהּ, הוֹאִיל וְאֵינוֹ מְנַעְנֵעַ הַגֶּחָלִים, וְאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן עֲלֵיהֶם וְאֵינוֹ מְזִיזָן מִמְּקוֹמָן. וּמַשְׁמַע מִלְּשׁוֹנוֹ שֶׁשּׁוּלֵי הַקְּדֵרָה נוֹגְעִים בַּגֶּחָלִים וַאֲפִלּוּ הָכִי שָׁרֵי, מִשּׁוּם דְּסְבִירָא לַהּ כְּרַשִׁ"י וְרָאַבְי"ה. וְאִם כֵּן לֵיתֵהּ לְהָהוּא דִּינָא [דְּהַמָּרְדְּכִי] לְדַעַת כָּל הַנֵּי רַבָּוָתָא דְּפִלִיגֵי אַרַשִׁ"י וְרָאַבְי"ה, דְּכֵיוָן שֶׁשּׁוּלֵי הַקְּדֵרָה נוֹגְעִים בַּגֶּחָלִים הַוְיָא הַטְמָנָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָרֹא"שׁ (שָׁם) וְהָרַ"ן (שָׁם סוד"ה כִּירָה בר"פ כִּירָה).

וְהִנֵּה מָרָן הש"ע (סִי' רנז ס"ח) פָּסַק בזה"ל: אע"פ שֶׁמֻּתָּר לְהַשְׁהוֹת קְדֵרָה ע"ג כִּירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גֶּחָלִים, ע"פ הַדְּרָכִים שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ בְּסִי' רנ"ג, אִם הִיא מְכֻסָּה בִּבְגָדִים, אע"פ שֶׁהַבְּגָדִים עַצְמָם אֵינָם מוֹסִיפִים הֶבֶל, מ"מ מֵחֲמַת אֵשׁ שֶׁתַּחְתֶּיהָם מוֹסִיפִים הֶבֶל, וְאָסוּר. וּמִיהוּ כָּל שֶׁהוּא בְּעִנְיָן שֶׁאֵין הַבְּגָדִים נוֹגְעִים בַּקְּדֵרָה, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ אֵשׁ תַּחְתֶּיהָ כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה דֶּרֶךְ הַטְמָנָה שָׁרֵי. הִלְכָךְ הֵיכָא שֶׁמַּעֲמִיד קְדֵרָה עַל גַּבֵּי כִּירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גֶּחָלִים וְאֵין שׁוּלֵי הַקְּדֵרָה נוֹגְעִים בַּגֶּחָלִים שֶׁהוּי מִקְרֵי וּמֻתָּר, וְאִם נָתַן עַל הַקְּדֵרָה כְּלִי רָחָב שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בְּצִדֵּי הַקְּדֵרָה וְנָתַן עָלָיו הַבְּגָדִים מֻתָּר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין נוֹגְעִים בְּצִדֵּי הַקְּדֵרָה אֵין כָּאן הַטְמָנָה. ע"כ. וּבַלְּבוּשׁ בֵּאֵר, שֶׁמַּסְפִּיק אֶחָד הַתְּנָאִים.

ובס' מִנְחַת כֹּהֵן (בְּקוּנְט' מִשְׁמֶרֶת הַשַּׁבָּת ספ"ח), בֵּאֵר, שֶׁכַּוָּנַת מָרָן הש"ע שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת ב' תְּנָאִים, שֶׁהַקְּדֵרָה אֵינָהּ נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים, וְגַם שֶׁהַבְּגָדִים אֵינָם נוֹגְעִים בְּצִדֵּי הַקְּדֵרָה, וְשֶׁזֶּהוּ הַפֵּרוּשׁ הָאֲמִתִּי בְּדַעַת מָרָן, וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁהֵבִין הַלְּבוּשׁ שֶׁמַּסְפִּיק תְּנַאי אֶחָד לְהֶתֵּר. ע"ש. וכ"כ הֶחָזוֹן אִישׁ (סִי' לז ס"ק יט בד"ה וְהִנֵּה הָרֹא"שׁ), שֶׁכֵּן דַּעַת רֹב הָרִאשׁוֹנִים, וְיֵשׁ לְהַחְמִיר בְּזֶה.

נִמְצָא שֶׁדַּעַת מָרָן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כְּדַעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה וְהָרַשְׁבָּ"א דְּלֹא מֵהֲנֵי הֶפְסֵק אֲוִיר בְּלָבַד בֵּין הַקְּדֵרָה לַגֶּחָלִים. וְכֵן הוּא בש"ע (סִימָן רנג ס"א), דְּהֶתֵּר הַשְׁהָיָה עַל כִּירָה גְּרוּפָה וּקְטוּמָה הוּא דַּוְקָא שֶׁהַקְּדֵרָה יוֹשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא שֶׁל בַּרְזֶל, אוֹ עַל גַּבֵּי אֲבָנִים וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים, אֲבָל הַטְמָנָה עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, לְדִבְרֵי הַכֹּל אָסוּר.

אוּלָם הַגָּאוֹן מהר"א אִבְּן טָוּוּאָה בְּשׁו"ת חוּט הַמְּשֻׁלָּשׁ (סִימָן ח) כָּתַב, שֶׁכָּל שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים שֶׁהוּי מִקְרֵי וְלֹא הַטְמָנָה, ואע"פ שֶׁמְּכֻסִּין אוֹתָהּ בַּבְּגָדִים מִלְּמַעְלָה הַהִיא הַטְמָנָה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל הוּא שֶׁמֻּתָּר מִבְּעוֹד יוֹם. וְכִסְבָרַת הָרַמְבָּ"ן זַ"ל. וְאַף עַל פִּי שֶׁרַבֵּנוּ יוֹנָה אוֹסֵר אֶלָּא אִם כֵּן מֵשִׂים עָלֶיהָ כְּלִי רָחָב וְנוֹתֵן עָלָיו הַבְּגָדִים, וְיֵשׁ שֶׁמַּחְמִירִים כָּמוֹהוּ וְנוֹתְנִים חֲצִי חָבִית עַל הַקְּדֵרָה, (וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשַׁבָּ"ץ בח"ב סִי' קל), וּמִכָּל מָקוֹם הָרֹב נָהֲגוּ לְהָקֵל כד' הָרַמְבָּ"ן זַ"ל שֶׁכְּדַאי הוּא לִסְמֹךְ עָלָיו. וְסִיֵּם, הִנֵּה נִתְבָּאֵר לְךָ בְּדִבְרֵינוּ שֶׁאִם אֵין הַכִּירָה נוֹגַעַת בַּגֶּחָלִים, אֲפִלּוּ הִיא מְכֻסָּה בִּבְגָדִים מֻתָּר. וְזֶהוּ מִנְהָגֵינוּ שֶׁמְּיֻסָּד עַל דַּעַת הַגְּאוֹנִים. וְכֵן הִסְכִּימוּ לְהָקֵל רָשַׁ"י וְהָרָזַ"ה בַּעַל הַמָּאוֹר וְהָרַמְבָּ"ן וְהָרַ"ן, וְכָּדָאִים הֵם לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם לְהָקֵל, וּבְפָרַט שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ כֵּן בְּכָל קְהִלּוֹת אֵלּוּ, וּמִנְהָגָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה הוּא. ע"כ.

וְהַגָּאוֹן מָהָרַ"ם בֶּן חָבִיב בִּתְשׁוּבָה כְּתַב-יָד, וְהוּבְאָה בְּשׁו"ת זָכוּר לְיִצְחָק (סִימָן עד דַּף קיג ע"ב), כָּתַב ג"כ שֶׁהַמִּנְהָג לְכַסּוֹת בִּבְגָדִים בע"ש הַקְּדֵרָה שע"ג כִּירָה אוֹ כּוּפַּח שֶׁאֵינָם גְּרוּפִים וְלֹא קְטוּמִים, וְנִרְאֶה שֶׁסּוֹבְרִים כְּדַעַת הָרַמְבָּ"ן שֶׁהוּבָא בב"י (סִי' רנז) שֶׁכָּל שֶׁיֵּשׁ אֲוִיר מַפְסִיק בֵּין קְדֵרָה לַגֶּחָלִים שֶׁהוּי מִקְרֵי וְלֹא הַטְמָנָה וְשָׁרֵי.

א"נ י"ל שֶׁסָּמְכוּ עַל מ"ש הַשִּׁבּוֹלֵי הַלֶּקֶט שבב"י (ס"ס רנג) בְּשֵׁם ר' יְשַׁעְיָה הָאַ', דְּכָל מִידֵי דְּשָׁרֵי לְהַשְׁהוֹתוֹ ע"ג כִּירָה שֶׁאֵינָהּ גְּרוּפָה וּקְטוּמָה שָׁרֵי לְטוֹמְנוֹ בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל מבעו"י, וְכָל שֶׁכֵּן הוּא, וְלֹא נֶאֱסַר לְהַטְמִין אֶלָּא דָּבָר שֶׁאָסוּר לְהַשְׁהוֹת, דאע"ג דִּבְדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְחִתּוּי, גָּזְרִינַן שָׁמָא יַטְמִין בְּרָמָץ, כִּדְאַמְרִינַן לְעֵיל (לד.). וְדַוְקָא בְּמָה שֶׁהוּא עָתִיד לֶאֱכֹל בַּלַּיְלָה גָּזְרִינַן בְּרָמָץ שָׁמָא יְחַתֶּה, אֲבָל הַטְמָנָה שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים לְצָרְכּוֹ מָחָר לֵיכָּא לְמִגְזַר שָׁמָא יְחַתֶּה. ע"כ. וְשֶׁכֵּן מַשְׁמָע בַּמָּרְדְּכִי (ר"פ כִּירָה) שֶׁכָּל שֶׁהוּא לְצָרְכּוֹ מָחָר לֹא חָיְשִׁינַן לְחִתּוּי.

וכ"כ שְׁבוּלֵי הַלֶּקֶט בְּשֵׁם רַבֵּנוּ שִׁמְחָה. עכ"ד הב"י. [וכ"כ הָרָאָבָ"ן סִי' שלח]. וע"פ זֶה נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג לְהָקֵל.

וְכָתַב ע"ז הָרַב זָכוֹר לְיִצְחָק (שָׁם רע"ג), שֶׁאַף שֶׁמָּרָן לֹא פָּסַק כֵּן, וְאָנֵן בְּדִידָן בְּכָל מִלֵּי אַזְלִינַן בָּתַר מָרָן כְּכָל הוֹרָאוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו, אֶפְשָׁר שֶׁכָּךְ הָיָה מִנְהָגָם מִיָּמֵי קֶדֶם, קֹדֶם שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ הוֹרָאוֹת מָרָן זַ"ל, מִשּׁוּם כָּבוֹד וְעֹנֶג שַׁבָּת, וכמ"ש כיו"ב הָרֹא"שׁ (בְּפִ' כִּירָה). וְנַהֲרָא נַהֲרָא וּפְשָׁטֵיהּ. וְכֵן נוֹהֲגִים בְּצֵפַת אוֹתָם שֶׁמְּשִׁימִים תַּבְשִׁילֵי הַלַּיְלָה עִם הַחַמִּין שֶׁלְּצֹרֶךְ מָחָר עַל גַּבֵּי כִּירָה קְטוּמָה. וְכֵן כָּתַב הַמָּהָרָ"ם בֶּן חָבִיב בִּתְשׁוּבָה כְּתַב-יָד, ומ"מ יֵרֵא שָׁמַיִם יָחוּשׁ לְמָה שֶׁסִּיֵּם הַמָּהָרָ"ם בֶּן חָבִיב לָתֵת כְּלִי רָחָב עַל הַקְּדֵרָה בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַבְּגָדִים נוֹגְעִים בְּצִדֵּי הַקְּדֵרָה דבכה"ג לֹא מִקְרֵי הַטְמָנָה כמ"ש מָרָן הש"ע. עכת"ד.

וְכֵן בְּסֵפֶר מֵימֵי שְׁלֹמֹה להגר"ש קְמְחִי (סִימָן רנז), צַדִּיק עת"ק רֹב דִּבְרֵי הַמָּהָרָ"ם בֶּן חָבִיב לְהָקֵל בָּזֶה. וְסִיֵּם, וְהֶעְתַּקְתִּי רֹב דִּבְרֵי הָרַב, יַעַן וּבְיַעַן רָאִיתִי שֶׁיֵּשׁ חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה שֶׁגּוֹעֲרִים בְּמִי שֶׁמְּקֵל בָּזֶה כְּמִנְהַג הָעוֹלָם, וּבְוַדַּאי אִלּוּ רָאוּ דִּבְרֵי הַמָּהָרָ"ם בֶּן חָבִיב וְהַזְּכוֹר לְיִצְחָק לֹא הָיוּ מוֹחִים בַּדָּבָר. ע"כ. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת יַשְׁכִּיל עַבְדִּי ח"ג (סִי' י' פ"ד אוֹת ז), וּבְסֵפֶר גְּדוּלֵי צִיּוֹן (סִימָן יא).

כ"כ בְּשַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה (שַׁעַר ה' סִימָן ח'), דְּאַף שֶׁמָּרָן ס"ל לְהַחְמִיר בְּהַטְמָנַת בְּגָדִים כָּל שֶׁיֵּשׁ אֵשׁ תַּחַת הַקְּדֵרָה, מ"מ נָהֲגוּ הָעוֹלָם לְהָקֵל בָּזֶה, וְסָמְכוּ עַל מ"ש הָרָ"ן בְּשֵׁם הָרַמְבָּ"ן לְהָקֵל בָּזֶה. וְעוֹד שֶׁהַהַטְמָנָה נַעֲשֵׂית לְצֹרֶךְ מָחָר, שֶׁרַבּוּ הַפּוֹסְקִים לְהָקֵל בָּזֶה. וע"פ זֶה נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג לְהָקֵל. ע"כ.

גַּם בְּאֶרֶץ חַיִּים סְתָהוֹן (סִימָן רנג סק"ח) כָּתַב, דְּמִנְהָגֵינוּ עַכְשָׁו הוּא עַל פִּי סְבָרָא זוֹ, שֶׁטּוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין בִּבְגָדִים וּבְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל, וְהַקְּדֵרָה עוֹמֶדֶת עַל גַּבֵּי כִּירָה שֶׁהִיא טְמוּנָה וּמוֹסִיפָה הֶבֶל, וּכְשִׁיטַת הָרַמְבָּ"ן.

וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן ר' מֹשֶׁה בַּרְדּוּגוֹ בְּשׁוּ"ת דִּבְרֵי מֹשֶׁה (ס"ס סד), שֶׁהַמִּנְהָג לְהָקֵל כְּדַעַת הָרַמְבָּ"ן וְהָרָ"ן, שֶׁאֲפִלּוּ הָאֵשׁ תַּחַת הַקְּדֵרָה מְתָּר לְהַטְמִין מבעו"י בְּבְגָדִים. ע"ש. [וְהוּא מְחַבֵּר הַסֵּפֶר "רֹאשׁ מַשְׁבִּיר", שֶׁכָּתַב עָלָיו הַחִיד"א (עֵרֶךְ מַשְׁבִּיר), שֶׁהַגָּאוֹן ר' חַיִּים בֶּן עָטָר הָיָה מְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ בִּישִׁיר הָעִיּוּן. וְכָתַב עָלָיו רַבֵּנוּ חַיִּים בְּסִפְרוֹ חֶפֶץ ה' (שַׁבָּת י: ד"ה וְתֵרֶץ), רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הוֹפִיעָה בְּבֵית מִדְרָשֵׁינוּ, וְנִתְכַּוָּנוּ לוֹ אֲנִי וְאָחִי הַגָּדוֹל, גְּדוֹל הַחֲכָמִים אֲשֶׁר נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ הָרַב רַבִּי מֹשֶׁה בַּרְדּוּגוֹ. ע"ש. וּרְאֵה עוֹד בְּסֵפֶר אוֹר הַחַיִּים (דְּבָרִים א. יז), וז"ל: וְשָׁמַעְתִּי מִפִּי חָכָם גָּדוֹל חָסִיד וְגָדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל חָבִיב עָלַי כְּנַפְשִׁי הָרַב ר' מֹשֶׁה בַּרְדּוּגוֹ זלה"ה וְכוּ'. ע"ש].

וּבְשׁוּ"ת וַיֹּאמֶר יִצְחָק בְּלִקּוּטִים (דַּף כח: אוֹת ח) כָּתַב, וּמִנְהַג עִירֵנוּ כמ"ש הָרָ"ן בְּשֵׁם הָרַמְבָּ"ן, שֶׁאֲפִלּוּ הָאֵשׁ תַּחַת הַקְּדֵרָה מְתָּר לְהַטְמִין הַקְּדֵרָה בִּבְגָדִים שֶׁאֵינָם מוֹסִיפִים הֶבֶל. ע"ש. וע"ע בְּשׁוּ"ת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה (חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ג), וּבְשׁוּ"ת וְהֵשִׁיב מֹשֶׁה (סִימָן יח עַמּוּד כט). ע"ש.

וְכַנִּרְאֶה שֶׁהוּא מִנְהָג קָדוּם טָרֶם שֶׁפָּשְׁטוּ הוֹרָאוֹתָיו שֶׁל מָרָן, עַל פִּי מָה שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּהַקְדָּמַת הַבַּיִת יוֹסֵף שֶׁלֹּא בָּא לַעֲקֹר מִנְהָגִים קְדוּמִים שֶׁפָּשְׁטוּ קֹדֶם שֶׁפָּשְׁטוּ הוֹרָאוֹתָיו. אִי נָמִי עַל פִּי מָה שֶׁכָּתַב הָרֹא"שׁ בְּפֶרֶק כִּירָה בכיו"ב, דְּיִשְׂרָאֵל אֲדוּקִים בְּמִצְוַת עֹנֶג שַׁבָּת וְלָכֵן מְקִלִּין בְּתַבְשִׁיל כְּדַעַת הָרַמְבָּ"ן. גַּם בְּשׁוּ"ת שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן ח"ג (או"ח סִי' נ') כָּתַב, דְּהַמִּנְהָג פָּשׁוּט דְּלֹא כְּמָרָן. וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּשׁוּ"ת דִּבְרֵי מֹשֶׁה (סִימָן סד), שֶׁהַמִּנְהָג שֶׁלָּנוּ דְּמַשְׁהִין הַקְּדֵרָה עַל גַּבֵּי כִּירָה, וְטוֹמְנִין אוֹתָהּ בִּבְגָדִים מִבְּעוֹד יוֹם, וּבְוַדַּאי דְּמִנְהָג זֶה הוּא מִנְהָג קַדְמוֹן קֹדֶם שֶׁנִּתְגַּלּוּ דִּבְרֵי מָרָן.

וְהִנֵּה מָה שֶׁצָּרַף הַמָּהָרָ"ם בֶּן חָבִיב בְּטַעַם הַמִּנְהָג שֶׁסָּמְכוּ עמ"ש ר' יִשַׁעְיָה הָא' דִּבְמַטְמִין לְצֹרֶךְ מָחָר מְתָּר אֲפִלּוּ בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, אַף שֶׁמָּרָן הב"י (ס"ס רנג) סִיֵּם ע"ז שֶׁאֵין כֵּן דַּעַת הַמְפָרְשִׁים. וכ"כ עוֹד בב"י (סִי' רנד). וע"ע בְּמַאֲמָר מָרְדְּכַי (סִי' רנד ס"ק יג). וּבס' תְּהִלָּה לְדָוִד (שָׁם סק"ה). ע"ש. מ"מ מָרָן עַצְמוֹ בַּבַּיִת יוֹסֵף (ס"ס רנג בד"ה וּמִכְּלַל הַדְּבָרִים), כָּתַב, דְּמָה שֶׁנּוֹהֲגִים לְהַשְׁהוֹת תַּבְשִׁיל לְצֹרֶךְ שַׁבָּת שַׁחֲרִית, בְּתַנּוּר אוֹ בְּכוּפָּח, יָפֶה הֵם עוֹשִׂים, שֶׁאֲפִלּוּ לְדַעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבָּ"ם אֶפְשָׁר דְּשָׁרֵי מִשּׁוּם דְּתַנּוּר שָׁלָנוּ כְּכִירָה דָּמִי, כמש"כ בְּשֵׁם ר"ח. הִלְכָּךְ כָּל

שֶׁקְּטַם שַׁפִּיר דָּמִי, א"נ אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא אָסְרוּ בַּגְּמָרָא אֶלָּא בְּמַשְׁהֶה הַמַּבְשִׁיל לְצֹרֶךְ הַלַּיְלָה, אֲבָל אִם מַשְׁהֶה לְצֹרֶךְ מָחָר אֵפִלּוּ ע"ג כִּירָה שֶׁלֹּא גְּרוּפָה וְלֹא קְטוּמָה, כֵּיוָן דִּלְצֹרֶךְ מָחָר הוּא, אַסּוּחֵי אַסְחֵהּ לְדַעְתֵּיהּ וְלֹא אָתֵי לְחִתּוּיֵי. ע"ש. וְיָדוּעַ מ"ש הַשְּׁדֵי חֶמֶד (כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סִי' טז אות א), שֶׁפּוֹסֵק שֶׁכּוֹתֵב לְשׁוֹן אֶפְשָׁר, כֵּן דַּעְתּוֹ בְּוַדַּאי. ע"ש. וכ"פ הָרְמָ"א בַּהָגָה (סִי' רנז ס"א).

וְכֵן הַבִּרְכֵי יוֹסֵף (ר"ס רנג) כָּתַב בְּשֵׁם מו"ז מהר"א אָזוּלַאי שֶׁהַמִּנְהָג מְיֻסָּד ע"פ דִּבְרֵי ר' יְשַׁעְיָה הָאִ' וְסִיָּעָתוֹ. ע"ש. וכ"כ בְּהַגָּהוֹת הרמ"ך עַל הָרַמְבָּ"ם (פ"ה הֲלָכָה יט), שֶׁדַּעַת רַבּוֹתָיו לֶאֱכֹל חַמִּין בְּשַׁבָּת, וּפֵרוּשׁ מָה שֶׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא (שַׁבָּת לה:) סִלֵּק הַמְסַלֵּק הַיְנוּ מָה שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל בַּלַּיְלָה, וְהַטְמִין הַמַּטְמִין ע"ג כִּירָה מָה שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל לְמָחָר. ע"כ. וכ"כ בְּשוּ"ת שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה הַנַּ"ל.

וְיֵשׁ גַּם לְצָרֵף מ"ש הָרַמְבָּ"ן (שַׁבָּת לח: ד"ה וּלְעִנְיָן), שֶׁלְּפִי פירש"י הַטְמָנָה מְתֻּרֶת בִּגְרוּפָה וּקְטוּמָה, וְאֶפְשָׁר שֶׁעָלָיו סָמְכוּ בְּמִנְהֲגֵי הַטְמָנָה שֶׁבְּמְקוֹמוֹתֵינוּ וְהַסְּמוּכִים לָנוּ. ע"ש. וכ"כ הַמְּאִירִי הַנַּ"ל (שַׁבָּת עַמּוּד קמ), שֶׁלְּדַעַת גְּדוֹלֵי הַמְחַבְּרִים [הָרַמְבָּ"ם] בְּכִירָה גְּרוּפָה אוֹ קְטוּמָה מֻתָּר לְהַטְמִין בִּבְגָדִים וּבְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל. וּמִכָּאן סָמְכוּ לְמִנְהָגֵינוּ שֶׁאָנוּ טוֹמְנִים בִּבְגָדִים ע"ג כִּירָה קְטוּמָה. ע"ש. וכ"כ בְּסֵפֶר הַהַשְׁלָמָה (שַׁבָּת לז: עַמּוּד רמ), שֶׁלְּפִי פֵּי' רָשִׁ"י יֵשׁ לְהַתִּיר הַהַטְמָנָה שֶׁל הַחַמִּין שֶׁלָּנוּ שֶׁטּוֹמְנִים ע"ג כִּירָה קְטוּמָה. וּפוּק חֲזֵי מַאי עַמָּא דָּבָר, וְכָל דָּבָר שֶׁהֲלָכָה רוֹפֶפֶת בְּיָדֶיךָ הֵלֶךְ אַחַר הַמִּנְהָג. ע"כ. וְכַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּתַב בְּסֵפֶר הַמְּאוֹרוֹת (עַמּוּד עט). וע"ע בְּסֵפֶר הָרוֹקֵחַ (סִי' צ), וּבְסֵפֶר הַפַּרְנָס (סִי' קנו). ע"ש.

וְיֵשׁ גַּם לְצָרֵף לַסְּנִיף, דַּעַת רַשְׁבָּ"ם וְרַבֵּנוּ יוֹסֵף מְאוֹרְלִיינְש בְּתוֹס' (שַׁבָּת מז סע"ב) שֶׁכָּל שֶׁהוּא כְּמַאֲכָל בֶּן דְּרוֹסַאי אֵין בּוֹ אִסּוּר מִשּׁוּם הַטְמָנָה דְּלֹא חָיְשִׁינַן לְחִתּוּי. ע"ש. וְכֵן כָּתְבוּ הָרַאֲבְי"ה (שַׁבָּת סִימָן קצט סוֹף עַמּוּד רנ וְעַמּוּד רצג), וְהָאוֹר זָרוּעַ ח"ב (סִי' ח דַּף ג רע"ד). וכ"פ רַבֵּנוּ יְשַׁעְיָה הָרִאשׁוֹן בְּפִסְקָיו (עַמּוּד רפה) וז"ל: נ"ל דְּכָל מִידִי דְּשַׁרֵי לְשַׁהוֹתוֹ ע"ג כִּירָה גְּרוּפָה וּקְטוּמָה לֹא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יַטְמִין בְּרֶמֶץ וְלֹא אָתֵי לְחִתּוּיֵי. וְכָל שֶׁכֵּן הוּא, וְלֹא נֶאֱסַר לְהַטְמִין אֶלָּא דָּבָר שֶׁאָסוּר לְהַשְׁהוֹת, דאע"ג דִּבְדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְחִתּוּיֵי, גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יַטְמִין בְּרֶמֶץ, כִּדְאָמְרֵי' לְעֵיל (לד.). וְדַוְקָא בְּמָה שֶׁהוּא עָתִיד לֶאֱכֹל בַּלַּיְלָה גָּזְרִינַן בְּרֶמֶץ שֶׁמָּא יִחַתֶּה, אֲבָל הַטְמָנָה שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים לְצֹרֶךְ מָחָר לֵיכָּא לְמִגְזָר שֶׁמָּא יִחַתֶּה. ע"כ. וְהוּבָא בְּשִׁבְלֵי הַלֶּקֶט שבב"י (ס"ס רנג). וכ"כ הריא"ז בְּפִסְקָיו (ר"פ בַּמֶּה טוֹמְנִין). וע"ע בְּסֵפֶר הָאֲגָדָה (פֶּרֶק כִּירָה סִימָן נג).

וְאַף שר"ת וּשְׁאָר פּוֹסְקִים חוֹלְקִים ע"ז, וקי"ל כְּוָתַיְהוּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בַּבֵּית יוֹסֵף שֶׁאֵין כֵּן דַּעַת הַפּוֹסְקִים, מ"מ כֵּיוָן שֶׁהָרְמָ"א בַּהָגָה (סִי' רנז ס"ז) הֵבִיא דַּעַת הַמְקִלִּים וְכָתַב שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהָקֵל ע"פ סְבָרָא זוֹ אֵין לְמִחוֹת בְּיָדָם. וע"ע בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב (שָׁם סק"ג), ע"ש. חָזִי לְאִצְטְרוּפֵי לַסְּנִיף עִם יֶתֶר הַסְּבָרוֹת הַנַּ"ל דהו"ל תְּרֵי וּתְלַת סְפֵקוֹת לְהָקֵל.

וּמִכָּל שֶׁכֵּן בִּפְלָטָה חַשְׁמַלִּית שֶׁאֵין כָּל אֶפְשָׁרוּת לְהַגְבִּיהַּ אֶת מִדַּת הַחֹם שֶׁלָּהּ, וְלֹא שַׁיְכָא בכה"ג הַגְזֵרָה דְּשֶׁמָּא יְחַתֶּה בְּגֶחָלִים, שי"ל שֶׁאֶפְשִׁי' לד' הָרַשְׁבָּ"א וְר' יוֹנָה מִשְּׁרָא שָׁרֵי. [ומכ"ש להרמב"ן וְסִיָּעְתּוֹ שֶׁכָּל שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק מָתָּר, וְכָאן חוּטֵי הַחַשְׁמַל שֶׁבְּתוֹךְ הַפְּלָטָה אֲוִיר מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם לַפַּח הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַפְּלָטָה, וְגַם הַפַּח עַצְמוֹ מַפְסִיק בֵּין הָאֵשׁ שֶׁבְּחוּטֵי הַחַשְׁמַל לַקְּדֵרָה. (וכ"כ בְּס' נְתִיבִי עַם סִי' רנג עַמּוּד קכ). וּרְאֵה עוֹד לְהַלָּן מ"ש אוֹדוֹת הֶפְסֵק בֵּין הַפַּח לְגוּפֵי הַחַמּוּם].

וְחָכָם אֶחָד חָשַׁב לְדָחוֹת טַעַם זֶה מִשּׁוּם שֶׁבְּהַטְמָנָה בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל הַגְזֵרָה הִיא מִשּׁוּם שֶׁמָּא יַטְמִין בְּרֶמֶץ, וּבְרֶמֶץ אָסוּר שֶׁמָּא יְחַתֶּה, לְפִיכָךְ כָּל הַטְמָנָה אֲסוּרָה אֵפִלּוּ אֵין בַּדָּבָר הַהוּא עַצְמוֹ שׁוּם חֲשָׁשׁ חִתּוּי, כְּשֵׁם שֶׁאָסוּר לְהַטְמִין בַּגָּפֶת.

וְהִנֵּה אַף שֶׁמָּצִינוּ כיו"ב בְּשוּ"ת מָהַרְשָׁ"ל (סִי' ס) שֶׁאָסוּר לְהַטְמִין הַקְּדֵרָה בְּאֵפֶר חַם בְּתוֹךְ תַּנּוּר שֶׁהוּא סָתוּם ע"י שְׁטָחִין פִּי הַתַּנּוּר בְּטִיט, וְאֵין לוֹמַר שֶׁמֵּאַחַר שֶׁהוּא סָתוּם וְטוּחַ בְּטִיט לֹא שַׁיָּךְ בֵּהּ שֶׁמָּא יְחַתֶּה, דְּלֵיתָא, דְּאָטוּ מִי עָדִיף מִגָּפֶת דְּלֹא

שַׁיָּךְ בֵּהּ חִתּוּי כְּלָל, וְאַף"ה אָסְרוּ לְהַטְמִין בּוֹ מִשּׁוּם גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַטְמִין בְּרֶמֶץ. ע"ש.

אֲבָל הַאֵלְיָה רַבָּה (סִימָן רנז ס"ק יח) כ' שֶׁכָּל שֶׁהוּא טוּחַ בְּטִיט לֹא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יְחַתֶּה. ע"ש. וְכֵן פָּסַק בש"ע הגר"ז (שָׁם סְעִיף יב). ע"ש.

וְכֵן מְבֹאָר לְהֶדְיָא בְּאוֹר זָרוּעַ הַגָּדוֹל ח"ב (סִי' ח' דַּף ג' ע"ג) וז"ל: וּמֵעַתָּה תֵּמַהּ שֶׁבְּכָל רַיְנוֹס וְצָרְפַת מַטְמִינִים בְּגֶחָלִים. אֲבָל מָה שֶׁאָנוּ רְגִילִים בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שֶׁאָנוּ מַטְמִינִים בְּתַנּוּר וְטָחִין פִּי הַתַּנּוּר בְּטִיט לְכָלֵי עָלְמָא שָׁרֵי כִּדְאַמְרִינַן (שַׁבָּת יח:) וְכוּ'. וְכָתַב המשנ"ב בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן (סִימָן רנז ס"ק מו) שֶׁאִלּוּ רָאוּ הַמַּהַרְשָׁ"ל וּדְעִמֵּהּ סְבָרַת הָאוֹר זָרוּעַ לֹא הָיוּ מַחְמִירִים בָּזֶה. ע"ש. וְכָל שֶׁכֵּן בִּפְלָטָה דְּלֹא שַׁיָּךְ בָּהּ חִתּוּי כְּלָל, הִלְכָךְ אֵין לָחוּשׁ כְּלָל בָּזֶה.

וְלִכְאוֹרָה מַאי שְׁנָא מִקֻּפָּה שֶׁטָּמַן בָּהּ שֶׁאָסוּר לְהַנִּיחָהּ עַל גַּבֵּי גֶּפֶת, אע"פ שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ שֶׁמָּא יְחַתֶּה. וי"ל שהאו"ז יְפָרֵשׁ דְּאַיְירֵי בְּקֻפָּה שֶׁאֵין לָהּ שׁוּלַיִם וְלָכֵן אָסְרוּ, שֶׁמָּא יָבוֹא לְהָקֵל פַּעַם אַחֶרֶת לְהַנִּיחַ עַל גַּבֵּי רֶמֶץ וְיַחְתֶּה, אֲבָל אִם מַטְמִין הַקְּדֵרָה בְּגֶחָלִים וְטַח בַּטִּיט שא"א שֶׁיְּחַתֶּה, אֵין לְגָזֹר גַּם בכה"ג, וא"כ לְדָעָה זוֹ הוּא הַדִּין בִּפְלָטָה שֶׁל שַׁבָּת אֵין לֶאֱסֹר אע"פ שֶׁהִיא טְמוּנָה בְּבִגְדִים, דְּהָא לֹא שַׁיָּךְ שֶׁמָּא יְחַתֶּה בָּהּ, וְלֹא דָּמִי לְקֻפָּה שֶׁטָּמַן בָּהּ דְּהָא אֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בָּאֵשׁ.

ולפ"ז אָתֵי שַׁפִּיר מַאי דְּלִכְאוֹרָה קָשְׁיָא, דְּהָא כָּל אִסּוּר הַטְמָנָה בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל כְּמוֹ גֶּפֶת וְכַדּוֹ' דְּאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ בָּזֶה חִתּוּי, מִכָּל מָקוֹם גָּזְרוּ אַטּוּ הַטְמָנָה בְּרֶמֶץ דְּשַׁיָּךְ בָּהּ חִתּוּי, וְלִכְאוֹרָה הוּא הַדִּין לְעִנְיַן מַטְמִין בְּתַנּוּר טוּחַ בְּטִיט. אוּלָם לְהָאמּוּר נִיחָא, כִּי הַטְמָנָה בְּגֶפֶת וְהַטְמָנָה בְּרֶמֶץ הֲרֵי זוֹ אוֹתָהּ פְּעֻלָּה, שֶׁמַּטְמִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, וְלָכֵן שַׁפִּיר גָּזְרוּ, מָה שֶׁאֵין כֵּן כְּשֶׁטּוֹמֵן הַקְּדֵרָה בַּתַּנּוּר, וְטַח הַתַּנּוּר בְּטִיט, שֶׁעוֹשֶׂה פְּעֻלָּה נוֹסֶפֶת, כְּבָר אִית לֵהּ הֵיכָרָא וְלֹא אָתֵי לְחִתּוּיֵי.

וּבְקִדֵּרָה הַמֻּנַּחַת עַל פְּתִילָיָה שֶׁל נֵפְט, הִנֵּה מֵעִקַּר הַדִּין גַּם בָּזֶה דַּי בְּכָךְ שֶׁיִּתֵּן טָס שֶׁל מַתֶּכֶת לְהַפְסִיק בֵּין הָאֵשׁ לַקְּדֵרָה, דְּמָה שֶׁאָסַר הָרַמְבָּ"ן בְּמֻנַּחַת עַל גַּבֵּי גֶּפֶת, הֵינוּ מִשּׁוּם הַטְמָנָה בְּמִקְצָת, וְזֶהוּ דַּוְקָא בְּמָה שֶׁשַּׁיָּךְ בּוֹ הַטְמָנָה, שֶׁהַקְּדֵרָה בְּתוֹךְ הַגֶּפֶת, משא"כ בְּדָבָר שָׁטוּחַ וְקָשֶׁה, וְלָכֵן יֵשׁ לְהָקֵל גַּם בִּקְדֵרָה הַמֻּנַּחַת עַל גַּבֵּי טָס שֶׁעַל הָאֵשׁ, שֶׁאֵין הֶפְסֵק בֵּין הָאֵשׁ לְטָס. [וּרְאֵה מ"ש בְּזֶה הרה"ג רַבִּי עוֹבַדְיָה יוֹסֵף שְׁלִיטָ"א, בְּקֹבֶץ מָאוֹר יִשְׂרָאֵל עַמּוּד לט]. ועכ"פ נָכוֹן לָחוּשׁ לד' הָר' יוֹנָה וְהָרַשְׁבָּ"א וּמָרָן הש"ע לְהַנִּיחַ כְּלִי רָחָב עַל הַקְּדֵרָה, וְעָלָיו יַנִּיחַ הַבְּגָדִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יְכַסּוּ הַבְּגָדִים אֶת צִדֵּי הַקְּדֵרָה. וּמִכָּל מָקוֹם הַמִּנְהָג לְהָקֵל בָּזֶה, וְיֵשׁ לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמוֹכוּ. וְהַנַּח לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל אִם אֵינָם נְבִיאִים בְּנֵי נְבִיאִים הֵם. וּכְמוֹ שֶׁבֵּאֵר ד"ז בְּשוּ"ת יַבִּיעַ אוֹמֶר חֵלֶק ו' (חֵלֶק אוֹרַח חַיִּים סִימָן לג).

וְהִנֵּה יֵשׁ מִי שֶׁבֵּאֵר, דְּאַף שֶׁהַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בְּפַח הַפְּלָטָה, מִכָּל מָקוֹם אֵין בָּזֶה דִּין הַטְמָנָה, דְּאַף שֶׁמָּרָן כָּתַב שֶׁאִם הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בְּגֶחָלִים הֲוֵי הַטְמָנָה וְלֹא שְׁהוּי, זֶהוּ דַּוְקָא בְּגֶחָלִים שֶׁהָרְגִילוּת הָיְתָה לְהַטְמִין בְּגֶחָלִים וּבְרֶמֶץ, אֲבָל אֵין דֶּרֶךְ לְהַטְמִין בְּהַנַּחַת קְדֵרָה עַל פְּלָטָה, וְהֲוֵי שְׁהוּי וְלֹא הַטְמָנָה. וּגְזֵרַת הַטְמָנָה אֵינָהּ אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁדֶּרֶךְ לְהַטְמִין בָּזֶה, וְלֹא בְּדָבָר שֶׁהוּא דֶּרֶךְ שְׁהִיָּה. וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה מְבֹאָר בְּתוֹס' שַׁבָּת (מח.) שֶׁכָּתְבוּ, דְּתֵמַהּ הֵיאַךְ אָנוּ מַטְמִינִין עַל כִּירוֹת שֶׁלָּנוּ שֶׁקּוֹרִין אשטר"א, ואע"פ שֶׁגּוֹרְפִין אוֹתוֹ הוּא מוֹסִיף הֶבֶל כְּמוֹ גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים, וְאוֹמֵר ר"י שֶׁיֵּשׁ לִתֵּן טַעַם לְקַיֵּם הַמִּנְהָג, דְּגַבֵּי גֶּפֶת אִיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יַטְמִין כֻּלָּהּ בְּתוֹכָהּ, אֲבָל בְּכִירוֹת שֶׁלָּנוּ לֹא שַׁיָּךְ לְמֵיחַשׁ הָכִי. וְעוֹד יֵשׁ שֶׁעוֹשִׂין חֲפִירָה גְּדוֹלָה וְעוֹשִׂין בָּהּ בִּנְיָן לְבֵנִים סָבִיב מִכָּל צַד, וּמְלַמְּטָה, וּמְחַמְּמִין אוֹתָהּ הֵיטֵב, וְגוֹרְפִין אוֹתָהּ, וּמַטְמִינִין בָּהּ אֶת הַקְּדֵרָה. וְלֹא דָּמְיָא לְמַטְמִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, דְּלֹא אָסְרוּ אֶלָּא כְּשֶׁמַּטְמִין וּמַדְבִּיק סָבִיב הַקְּדֵרָה דּוּמְיָא דְּרֶמֶץ, אֲבָל תַּנּוּר אוֹ חֲפִירָה שֶׁיֵּשׁ אֲוִיר בֵּין הַדְּפָנוֹת לַקְּדֵרָה, אֵין לֶאֱסֹר. ע"ש. וְהוּבְאוּ דִּבְרֵיהֶם בַּבֵּית יוֹסֵף (סִי' רנז), וְכָתַב, וְכָתְבוּ עוֹד הַתּוֹסָפוֹת וְהָרֹא"שׁ שָׁם, שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁמְּסִיקִין הָאוּר וּבִשְׁלוּ כָּל הַקְּדֵרוֹת בַּיּוֹם, לְעֵת עֶרֶב מְסַלֵּק הָאֵשׁ וְגוֹרְפִין הָרֶמֶץ, וְנוֹתְנִין הַקְּדֵרָה לְצָרְכָּהּ מָחָר, וּמְכַסִּין אוֹתָהּ בְּאֵפֶר צוֹנֵן. וְלֹא דָּמְיָ לְדִרְבִּי זֵירָא דְּאָמַר (מז:) קֻפָּה שֶׁטָּמַן בָּהּ אָסוּר לְהַנִּיחָהּ עַל גַּבֵּי

גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים, דְּשָׁאנִי הַתֶּם שֶׁנָּתַן הַקְּדֵרָה לַקֻּפָּה לְשֵׁם הַטְמָנָה, וְגַם רָאוּי לְהַטְמִין בְּתוֹךְ גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים, הִלְכָךְ אִיכָּא לְמֵיחַשׁ דִּלְמָא אָתֵי לְהַטְמִין בּוֹ. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁבִּשְׁלוּ הַקְּדֵרָה כָּל הַיּוֹם תְּחִלַּת נְתִינַת הַקְּדֵרָה שָׁם לֹא הָיְתָה לְשֵׁם הַטְמָנָה, וְגַם אֵין רָאוּי לְהַטְמִין בְּתוֹךְ הַקַּרְקַע, הִלְכָךְ לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְמִידִי. ע"כ.

וּלְפִי זֶה אֵין כָּל חֶשְׁשׁ הַטְמָנָה בִּנְתִינַת הַקְּדֵרָה עַל פְּלָטָה, שֶׁהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לְכַסּוֹת אֶת הַקְּדֵרָה בִּפְלָטָה, ובכה"ג לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ.

וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב הַגָּאוֹן הֶחָזוֹן אִישׁ לְהוֹכִיחַ מֵהָרִאשׁוֹנִים, שֶׁמְּתָּר לִתֵּן חֲתִיכַת בָּשָׂר מְבֻשֶּׁלֶת בְּתוֹךְ מַיִם חַמִּים, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַטְמָנָה בְּאוֹכָלִים, וְאֵין זוֹ הַטְמָנָה שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים. וְהָכִי נָמֵי אע"ג דְּהַטְמָנָה בְּמִקְצָת שְׁמָהּ הַטְמָנָה, זֶה דָּוְקָא בְּדָבָר שֶׁהוּא דֶּרֶךְ הַטְמָנָה, וְלֹא בְּכַהֲאי גַּוְנָא. וא"כ זֶהוּ טַעַם הַמִּנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ לְהָקֵל לִתֵּן מֵעֶרֶב שַׁבָּת קְדֵרָה עַל הַפְּלָטָה, דְּשִׁהוּי מִקְרֵי וְלָאו הַטְמָנָה בְּמִקְצָת. וְדָמֵי לְמַאי דְּאִיתָא בְּשַׁבָּת (יח:) דְּאֵין צוֹלִין בָּשָׂר בָּצָל וּבֵיצָה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּצוֹלוּ מִבְּעוֹד יוֹם. וְאַף שֶׁהָאֹכֶל נוֹגֵעַ בַּגֶּחָלִים, אפ"ה לֹא אָסְרוּ בְּזֶה מִשּׁוּם הַטְמָנָה בְּמִקְצָת, דְּדָוְקָא בַּקְּדֵרָה שֶׁרְגִילוּת לְהַטְמִין אֶת כָּל הַקְּדֵרָה בַּגֶּחָלִים, בְּזֶה אַף בְּצַד אֶחָד מִקְרֵי הַטְמָנָה, אֲבָל בְּצָלִי בָּצָל וּבֵיצָה שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַטְמִין אֹכֶל מִכָּל צְדָדָיו בַּגֶּחָלִים, לָאו שְׁמֵהּ הַטְמָנָה כְּלָל, וְלָכֵן שָׁרֵי. וְהֵבִיאוּ רְאָיָה לָזֶה מִמ"ש הָרֹא"שׁ (בר"פ בְּמֶה טוֹמְנִין), שֶׁיֵּשׁ נוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת חֲפִירָה אֵצֶל מְקוֹם הָאֵשׁ וְכוּ', וּמַטְמִינִין בָּהּ הַקְּדֵרָה, וּמְכַסִּין אוֹתָהּ. וּמְבִיאִים רְאָיָה לְמִנְהָגָם וְכוּ', וְלֹא דָּמֵי כְּלַי הָאי וְכוּ', וְיֵשׁ לְחַלֵּק, דְּהָא דְּאָסְרִינַן הַטְמָנָה בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, הַיְנוּ מִשּׁוּם גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַטְמִין בֶּרֶמֶץ, וְדָוְקָא כְּעֵין הַטְמָנָה דְּרֶמֶץ, שֶׁהֶרֶמֶץ נוֹגֵעַ בַּקְּדֵרָה סָבִיב, אֲבָל בְּתַנּוּר, וְכֵן בַּחֲפִירָה שֶׁיֵּשׁ אֲוִיר בֵּין הַדְּפָנוֹת לִקְדֵרָה, לֹא דָּמֵי לְהַטְמָנָה וְאֵין לְהַחְמִיר בָּהּ וְכוּ'. וְכָתַב הַטּוּר, וּכְעֵין זֶה הָיָה מַטְמִין, וְהָיְתָה לוֹ כִּירָה שֶׁדַּפְנוֹתֶיהָ גְּבוֹהִים יוֹתֵר מִפְּנֵי הַקְּדֵרָה, וַאֲוִיר בֵּין דּוֹפְנֵי הַכִּירָה לַקְּדֵרָה, וְנוֹתֵן הַקְּדֵרָה לְתוֹכָהּ, וּמְכַסֶּה פִּי הַכִּירָה בְּלוּחַ אוֹ בְּדָבָר אַחֵר, וְהָיָה נוֹתֵן בְּגָדִים עַל הַכִּסּוּי, וְהָיָה אוֹמֵר שֶׁאֵין זֶה דֶּרֶךְ הַטְמָנָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בְּשׁוּם דָּבָר, אֶלָּא עוֹמֶדֶת עַל הַכִּירָה וַאֲוִיר בֵּינָהּ לַדְּפָנוֹת וְכוּ'. ע"כ.

וְהַיְנוּ, דְּמֵאַחַר שֶׁדּוֹפְנֵי הַקְּדֵרָה אֵינָם נוֹגְעִים בַּכִּירָה, לֹא הָוֵי הַטְמָנָה, דְּכָל שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַטְמִין בְּכַהֲאי גַּוְנָא שָׁרֵי.

וְרַבֵּנוּ תָּם בְּסֵפֶר הַיָּשָׁר בְּחֵלֶק הַחִדּוּשִׁים (סִימָן רלה עמוד קמד) כָּתַב, וְהַחַמִּין שֶׁלָּנוּ שֶׁאָנוּ טוֹמְנִים, אע"פ שֶׁיֵּשׁ סְבִיבוֹתָיו רֶמֶץ כְּגַבֵּהּ אֶצְבַּע, אֵין כָּאן אִסּוּר, דְּהַטְמָנָה מַשְׁמָע שֶׁמְּכַסֶּה הַקְּדֵרָה בְּרֶמֶץ רַבָּה אוֹ כֻלָּהּ. ע"כ. וכ"ש בִּפְלָטָה דְּלֹא שַׁיָּךְ בָּהּ חִתּוּי כְּלָל. הִלְכָךְ אֵין לָחוּשׁ כְּלָל בָּזֶה. וכ"כ הרה"ג ר' יִצְחָק חַזָּן בְּשׁו"ת יְחַוֶּה דַּעַת חֵלֶק א' (סִימָן כח), שֶׁבִּפְלָטָה חַשְׁמַלִּית לֹא שַׁיָּךְ בָּהּ חִתּוּי כְּלָל, וְאֵין בָּהּ שׁוּם אִסּוּר שֶׁל הַטְמָנָה, וְאַף מָרָן יוֹדֶה בָּזֶה. וע"ש. וכ"כ בְּשׁו"ת שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן חֵלֶק ג' (סִימָן נ ד"ה בְּסִימָן לא). ע"ש. וכ"כ בַּאֲרִיכוּת בְּשׁו"ת עֵמֶק יְהוֹשָׁעַ ח"ד (סִימָן כז).

וְהִנֵּה יֵשׁ לַחְקֹר בְּטַעַם הַהֶתֵּר לְהַטְמִין ע"י שֶׁנּוֹתֵן לוּחַ עַל הַכִּירָה, וְנוֹתֵן בְּגָדִים עַל הַלּוּחַ, הַאִם הוּא בִּגְלַל שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק לוּחַ שֶׁאָז אֵינוֹ מַעֲבִיר הֶבֶל, וּלְפִי זֶה אִם נוֹתֵן שְׁמִיכוֹת עַל מִכְסֵה הַקְּדֵרָה יִהְיֶה אָסוּר, דְּמִכְסֵה הַקְּדֵרָה אֵינוֹ כְּלוּחַ. אוֹ שֶׁטַּעַם הַהֶתֵּר הוּא, שֶׁמֵּאַחַר וְהַקְּדֵרָה מְגֻבַּהַת מֵהַכִּירָה, וְהַשְּׁמִיכוֹת אֵינָן נוֹגְעוֹת כְּלָל בְּצִדֵּי הַקְּדֵרָה, אֵין זוֹ דֶּרֶךְ הַטְמָנָה. וּלְפִי זֶה כָּל שֶׁהַשְּׁמִיכוֹת רַק ע"פ הַקְּדֵרָה שָׁרֵי, שֶׁהֲרֵי אֵין הַשְּׁמִיכוֹת נוֹגְעוֹת בְּדוֹפְנֵי הַקְּדֵרָה, וְהַטְמָנָה בְּמִקְצָת אֵינָהּ בִּכְלַל הַטְמָנָה.

וְהִנֵּה בַּבֵּית יוֹסֵף שָׁם כָּתַב, דְּמִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַטּוּר, שֶׁאִם כִּסָּה פִּי הַקְּדֵרָה בְּלוּחַ שֶׁאֵין בּוֹ הֶבֶל כְּלָל, אָסוּר לָתֵת בְּגָדִים עַל הַלּוּחַ, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁהַלּוּחַ יִהְיֶה דָּוְקָא עַל פִּי הַכִּירָה וְלֹא עַל פִּי הַקְּדֵרָה, דְּכָל שֶׁהוּא עַל פִּי הַקְּדֵרָה מִחֲזֵי כְּהַטְמָנָה, וּלְפִיכָךְ עָשָׂה דָּפְנוֹת הַכִּירָה גְּבוֹהִים מִפִּי הַקְּדֵרָה, כְּדֵי שֶׁהַלּוּחַ שָׁנוּתְנִין עָלָיו הַבְּגָדִים לֹא יִגַּע בְּפִי הַקְּדֵרָה. וְסִיֵּם הַבַּיִת יוֹסֵף, וְאֶפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין אִם הַלּוּחַ אוֹ הַכִּסּוּי נוֹגְעִים בְּפִי הַקְּדֵרָה, מֵאַחַר שֶׁדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַעֲלֶה הֶבֶל כְּלָל מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם. וּמָה שֶׁעָשָׂה הָרֹא"שׁ שֶׁדָּפְנוֹת הַכִּירָה גְּבוֹהוֹת מִפִּי הַקְּדֵרָה לֹא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תִּגַּע הַלּוּחַ בְּפִי הַקְּדֵרָה, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁיִּתְיַשֵּׁב הַלּוּחַ יוֹתֵר

יָפָה. וְכֵן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרָ"ן לְדַעַת הר"י וְהָרַשְׁבָּ"א. וְגַם מִדִּבְרֵי ר"י שֶׁאֶכְתֹּב בְּסָמוּךְ. ע"כ. הֲרֵי שֶׁלַּמְרוֹת שֶׁהַשְׁמִיכוֹת אֵינָן נוֹגְעוֹת בְּדָפְנוֹת הַקְּדֵרָה, עֲדַיִן לֹא הִתִּיר מִשּׁוּם זֶה, אֶלָּא הִתִּיר אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהַדְּפָנוֹת גְּבוֹהוֹת וְאֵין דֶּרֶךְ הַטְמָנָה בְּכָךְ, אוֹ מִשּׁוּם הֶפְסֵק לוּחַ שֶׁאֵינוֹ מַעֲבִיר הֶבֶל כְּלָל. וע"ש בַּבֵּית יוֹסֵף (בַּהֶמְשֵׁךְ) שֶׁהִסְבִּיר בְּדַעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה, שֶׁמִּכּוֹחַ חֹם הַכִּירָה, הַבְּגָדִים נֶהְפָּכִים לְדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל. וּלְפִי זֶה אֲפִלּוּ אִם נוֹתֵן הַבְּגָדִים עַל פִּי הַקְּדֵרָה, בְּאֹפֶן שֶׁהַשְׁמִיכוֹת לֹא יִגְּעוּ בְּדוֹפְנֵי הַקְּדֵרָה, גַּם כֵּן אָסוּר.

אֶלָּא שֶׁכְּבָר נִתְבָּאֵר בְּשׁו"ת יַבִּיעַ אוֹמֵר ח"ו (סי' לג) בְּשֵׁם מָהָרָ"ם בֶּן חָבִיב וְעוֹד אֲחֵרוֹנִים, שֶׁהַמִּנְהָג פָּשׁוּט כְּדַעַת הָרַמְבָּ"ן לְהָקֵל, וְכָל שֶׁלֹּא נוֹגֵעַ בַּגֶּחָלִים מַמָּשׁ לֹא חָשִׁיב הַטְמָנָה וְשָׁרֵי, דְּשִׁהוּי הָוֵי. וכ"כ בְּזָכוֹר לְיִצְחָק, דְּאֶפְשָׁר שֶׁכָּךְ הָיָה הַמִּנְהָג קֹדֶם שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ הוֹרָאוֹת הש"ע, מִשּׁוּם כְּבוֹד הַשַּׁבָּת וְכַנַ"ל. דְּאַף שע"י חֹם הַכִּירָה הַשְׁמִיכוֹת נֶחְשָׁבוֹת כְּמַטְמִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, מִסְתַּכְּלִים עַל הַשִּׁהוּי בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל הַהַטְמָנָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְכֵיוָן שֶׁהַהַטְמָנָה הִיא בִּשְׁמִיכָה שֶׁאֵינָהּ דָּבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל בִּפְנֵי עַצְמָהּ, לֵיכָּא בָּזֶה אִסּוּר הַטְמָנָה, אַף עַל פִּי שֶׁעַל יְדֵי הַשִּׁהוּי עַל הַכִּירָה הַשְׁמִיכָה מוֹסִיפָה הֶבֶל מִכֹּחַ הַכִּירָה.

אוּלָם אַפְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן מֵהַטְּעָמִים שֶׁכָּתַב מָרָן בַּבֵּית יוֹסֵף לְהֶתֵּר נְתִינַת הַשְׁמִיכוֹת עַל כְּלִי רָחָב אוֹ דַּף, דִּלְפִי הַטְּעָמִים שֶׁכָּתַב, לְכְאוֹרָה אֵין לְהָקֵל אֲפִלּוּ אִם הַשְׁמִיכוֹת אֵינָן נוֹגְעוֹת בְּצִדֵּי הַקְּדֵרָה. כֵּיוָן שֶׁהִתִּיר אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהַדְּפָנוֹת גְּבוֹהוֹת וְאֵין דֶּרֶךְ הַטְמָנָה בְּכָךְ, אוֹ מִשּׁוּם הֶפְסֵק לוּחַ שֶׁאֵינוֹ מַעֲבִיר הֶבֶל כְּלָל. וְיִתָּכֵן, דְּאִין הָכִי נָמִי לְדַעַת מָרָן כָּל שֶׁהַשְׁמִיכוֹת נוֹגְעוֹת בַּקְּדֵרָה עַצְמָהּ, אֵין לְהָקֵל. וְעַיֵּן בָּרָמ"א (סי' רנג ס"ב) שֶׁכָּתַב, שֶׁאִם הוֹצִיאוּ הַקְּדֵרָה מֵעַל הָאֵשׁ, אָסוּר לְהַנִּיחוֹ בְּכָרִים וּכְסָתוֹת. וּפֵרֵשׁ המשנ"ב (ס"ק סט) דְּזֶה מִקְרֵי הִתְחַלַּת הַטְמָנָה, וְאֵין טוֹמְנִין בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל. וְאִם אֵינוֹ טָמוּן הֵיטֵב בְּתוֹכָם, שֶׁהוּא פָּתוּחַ מִלְּמַעְלָה, שָׁרֵי דְּזֶה לֹא מִקְרֵי הַטְמָנָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרָמ"א בְּסוֹף סְעִיף א'. ע"כ. וְעַיֵּן בט"ז (ס"ק יד) שֶׁהִתִּיר הַטְמָנָה בְּמִקְצָת, [וְהוּא לְדַעַת הָרָמ"א כְּדִמַשְׁמַע בַּבָּאֵר הֵיטֵב].

אוּלָם הַהֶתֵּר שֶׁכָּתַב בְּבֵילְקוּט יוֹסֵף הַנַ"ל, הוּא ע"פ מ"ש מָרָן זיע"א בְּמִכְתָּב מִיּוֹם כ"ב כִּסְלֵו תשמ"ה, בזה"ל: מְתָּר לָתֵת תַּבְשִׁיל תּוֹךְ תַּנּוּר חַשְׁמַלִּי מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וְכוּ', שֶׁאִסּוּר הַטְמָנָה אֵין כָּאן, "כֵּיוָן שֶׁצִּדֵּי הַקְּדֵרָה אֵינָם נוֹגְעִים בְּדוֹפְנֵי הַתַּנּוּר". וְגַם אִסּוּר שְׁהִיָּה אֵין כָּאן, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּשׁו"ת יַבִּיעַ אוֹמֵר ח"ו (חאו"ח סי' לב), לְגַבֵּי פְּלָטָה חַשְׁמַלִּית. וְהוּא הַדִּין לְתַנּוּר חַשְׁמַלִּי. וּכְבָר כָּתַב הָרְמָ"א בַּהָגָה (סי' רנג ס"א) שֶׁהַתַּנּוּרִים שֶׁלָּנוּ שֶׁהַפֶּתַח שֶׁלָּהֶם מִן הַצַּד וּרְחָבִים בְּיוֹתֵר וְאֵין חֻמָּם מְרֻבֶּה כְּהַתַּנּוּרִים שֶׁל זְמַן חַכְמֵי הַתַּלְמוּד, דִּינָם כִּכִירָה לְהָקֵל. וְאַף שֶׁהַתְּפָאֶרֶת שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם מָהַרְשָׁ"ל חוֹלֵק וְאוֹסֵר בַּתַּנּוּרִים שֶׁלָּנוּ, מִכָּל מָקוֹם הַמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כח) סוֹבֵר לְדִינָא שֶׁאֵין לְהַחְמִיר אֶלָּא בְּתַנּוּר שֶׁל נַחְתּוֹמִין, שֶׁמַּסִּיקִין אוֹתוֹ תָּדִיר וְחֻמּוֹ מְרֻבֶּה. ע"ש. וְכָל שֶׁכֵּן אִם מְסַלֵּק אוֹ מְכַסֶּה אֶת הַפְּתִחִים שֶׁל הַתַּנּוּר, שֶׁאָז אֵין חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יְחַתֶּה, שַׁיֵּשׁ לְהָקֵל, וּבְצֵרוּף הַטַּעַם שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשׁו"ת יַבִּיעַ אוֹמֵר שָׁם, שֶׁבְּחַשְׁמַל שֶׁהַחֹם נִמְשָׁךְ כָּל הַזְּמַן, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה כְּהַתַּנּוּרִים שֶׁלָּהֶם, אֵין לְגָזֹר שֶׁמָּא יְחַתֶּה. וּרְאֵה עוֹד בְּזֶה בְּשׁו"ת אִגְּרוֹת מֹשֶׁה (חֵלֶק או"ח סִימָן צג).

אוּלָם אִם הַתַּנּוּר מָפְעָל עַל יְדֵי טֶרְמוֹסְטָאט, בְּשׁו"ת מִשְׁנָה הִלְכוֹת חֵלֶק ה' (סִימָן מ') אוֹסֵר לְהַשְׁהוֹת בְּתוֹכוֹ אֲפִלּוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לְפִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁבְּפִתְאֹם הַתַּנּוּר בְּשַׁבָּת גּוֹרֵם לְהַגְדִּיל הַלֶּהָבָה. וּרְאֵה עוֹד בְּמַאֲמָרוֹ שֶׁל הגרש"ז אוֹיֶערְבָּאךְ [זצ"ל] בְּקֹבֶץ הַזִּכָּרוֹן להגראי"ה הֶרְצוֹג זצ"ל. וּלְדַעְתִּי הַמֵּקֵל גַּם בָּזֶה יֵשׁ לוֹ עַל מָה שֶׁיִּסְמֹךְ, כִּי רַבּוּ הַמַּתִּירִים גְּרָמָא אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הֶפְסֵד. וּמֵהֶם בְּשׁו"ת זֶרַע אֱמֶת (סִימָן סד), וְעוֹד. וְכָל שֶׁכֵּן כָּאן שֶׁהוּא לְצֹרֶךְ הוֹצָאַת הַתַּבְשִׁיל שֶׁנֶּחְשַׁב לְדָבָר מִצְוָה. עכ"ל.

וּמְבֹאָר, שֶׁכָּל שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בְּצִדֵּי הַתַּנּוּר לֹא חָשִׁיבָא הַטְמָנָה. וְכָתַב בְּבֵילְקוּט יוֹסֵף (שָׁם) זְכוּרֵנִי שֶׁבְּזְמַנּוֹ [תשנ"א] בְּעֵת הַגָּהַת יַלְקוּט יוֹסֵף עִם מָרָן זיע"א, הַדָּבָר הָיָה פָּשׁוּט בְּעֵינָיו, שֶׁכָּל שֶׁאֵין הַשְׁמִיכוֹת נוֹגְעוֹת בְּדָפְנוֹת הַקְּדֵרָה, אֵין בָּזֶה הַטְמָנָה, וְהַבַּאוּר בְּהֶתֵּר זֶה, כְּנִזְכָּר. וְיֵשׁ לְצָרֵף וְלוֹמַר דְּמָרָן לֹא יַחְמִיר ב' חֲמֻרוֹת, דִּין הַטְמָנָה בְּמִקְצָת, וְדִין דְּרַבֵּנוּ יוֹנָה. [גַּם בְּשׁו"ת נֶצַח יוֹסֵף חֵלֶק א' סִימָן כ"ו

כָּתַב לְהָקֵל בְּדִין הַטְמָנָה, כָּל שֶׁאֵין הַבְּגָדִים נוֹגְעִים "בְּצִדֵּי" הַקְּדֵרָה].

אִם הֶפְסֵק הַפַּח בִּפְלָטָה חָשִׁיב כְּהֶפְסֵק אֲוִיר

וְכָתַב בְּיַלְקוּט יוֹסֵף (שָׁם) שֶׁרָאָה מִי שֶׁכָּתַב לְהָעִיר בְּדִין זֶה, דְּמָה שֶׁהָרַמְבָּ"ן הִתִּיר לְהַטְמִין מֵעֵר"ש בַּקְּדֵרָה הַנִּמְצֵאת עַל הָאֵשׁ, הוּא מִטַּעַם שֶׁיֵּשׁ אֲוִיר מַפְסִיק, אֲבָל כְּשֶׁאֵין רֶוַח מוֹדֶה לֶאֱסֹר. וְלִכְאוֹרָה הַנִּיחָא בִּפְלָטָה חַשְׁמַלִּית דְּאִין הָכִי נָמִי דִּמֵאַחַר שֶׁהַחוּטִים נִמְצָאִים בַּדֹּפֶן הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַפְּלָטָה, וְיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ מָרְחָק בֵּין גּוּף הַחַמּוּם לַפַּח שֶׁל הַפְּלָטָה, חָשִׁיב שַׁפִּיר כְּהֶפְסֵק אֲוִיר קָטָן, הֵיוֹת וְהַחוּטִים נִמְצָאִים בַּדֹּפֶן הַפְּנִימִי, וְיֵשׁ אֲוִיר מַפְסִיק. אֲבָל בְּגָז מְכָסֶּה בְּפַח אוֹ אַזְבֶּסְט הֲרֵי אֵין אֲוִיר מַפְסִיק בֵּין הָאֵשׁ לַכִּסּוּי, וְלִכְאוֹרָה בָּזֶה גַּם לְשִׁיטַת הָרַמְבָּ"ן צְרִיכִים לֶאֱסֹר. וְיִהְיֶה אָסוּר לְהַטְמִין קְדֵרָה הַנִּמְצֵאת עַל הַגָּז.

אוּלָם אֵין זוֹ הֶעָרָה, דִּבְאֵשׁ מְכָסֶּה בְּפַח אֵין דֶּרֶךְ לְהַטְמִין אֶת כָּל הַקְּדֵרָה כְּמוֹ בְּגֶפֶת שֶׁל זֵיתִים וּבָרֶמֶץ, וּבְגֶחָלִים, וּבָזֶה נִדְחָה מ"ש בִּתְפִלָּה לְמשֶׁה דִּלְהַלָּן. וְזֶה בָּרוּר. [וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לְהוֹסִיף, דְּגַם אִם אֵין הֶפְסֵק אֲוִיר בֵּין גּוּפֵי הַחַמּוּם לַפַּח שֶׁל הַפְּלָטָה, הִנֵּה הַפַּח עַצְמוֹ חָשִׁיב הֶפְסֵק בֵּין הָאֵשׁ לַקְּדֵרָה, וְעִבְּי הַפַּח לֹא גָּרַע מֵהֶפְסֵק אֲוִיר. וּמָה שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּקָטוּם אָסוּר, מָיְרֵי בִּכְהַאי גַּוְנָא שֶׁאֵין עִבְּי, כְּגוֹן עָפָר דַּק וְכַדּוֹמֶה. וְהָרַמְבָּ"ן לֹא כָּתַב לֶאֱסֹר אֶלָּא כְּשֶׁאֵין אֲוִיר כְּלָל. וְכֵן מִדְּיָק מִלְּשׁוֹן הָרִיטְבָ"א (שַׁבָּת מז: ד"ה גְּמָרָא קְפָה) שֶׁכָּתַב, דְּשָׁאנֵי הָכָא שֶׁנָּתַן הַקְּדֵרָה בְּקֻפְתָּהּ עַל הַגֶּפֶת מַמָּשׁ בְּלֹא שׁוּם הֶפְסֵק אֲוִיר. מִשא"כ בִּקְדֵרוֹתֵינוּ יֵשׁ בֵּין הַקְּדֵרָה וְהָרֶמֶץ הֶפְסֵק אֲוִיר וְכוּ'. ע"כ. חֲזִינַן דְּעִקַּר הַקְּפִידָא שֶׁלֹּא יִתֵּן עַל הַגֶּפֶת מַמָּשׁ. דְּבָעִינַן שֶׁלֹּא יִהְיֶה דֶּרֶךְ הַטְמָנָה. אֶלָּא שֶׁבָּרַמְבָּ"ן מְבֹאָר, דַּאֲפִלּוּ אִם הַקֻּפָּה מְכַסָּה מִכָּל צַד אֶת הַקְּדֵרָה, וַאֲפִלּוּ בְּתַחְתִּיתָהּ, וְהַנִּיחָה עַל גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים, מִקְרֵי הַטְמָנָה בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, וְלֹא מוֹעִיל הֶפְסֵק עִבִּי הַקֻּפָּה. א"כ הוּא הַדִּין בְּנִדּוֹן דִּידַן שֶׁאֵין הֶפְסֵק הַפַּח נֶחְשָׁב לְהֶפְסֵק, אֶלָּא צָרִיךְ הֶפְסֵק אֲוִיר בֵּינֵיהֶם. וּמִכָּל מָקוֹם הַחִלּוּק הַנַּ"ל הוּא נָכוֹן].

וְעַל פִּי זֶה אֵינוֹ מוּבָן מָה שֶׁהֵעִיר בִּתְפִלָּה לְמשֶׁה ח"א (סִימָן ו' אוֹת ו') עַל מ"ש בְּיַבִּיעַ אֹמֶר ח"ו, לְעִנְיַן כִּסּוּי הַקְּדֵרָה בִּבְגָדִים, דְּהַגַּם שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בְּחוּטֵי הַחַשְׁמַל, אֶלָּא בַּפַּח הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַפְּלָטָה, מִכָּל מָקוֹם פַּח זֶה מוֹסִיף הֶבֶל מֵחֲמַת חוּטֵי הַחַשְׁמַל שֶׁמִּתַּחְתָּיו, וְהָאֲוִיר הַמַּפְסִיק אֵינוֹ נִכָּר לָעַיִן דְּנַיְמָא דְּהָוֵי שְׁהִיָּה וְלֹא הַטְמָנָה. וְנִמְצָא שֶׁהַקְּדֵרָה טְמוּנָה בְּכָל צְדָדֶיהָ וְכוּ'. ע"ש. וּלְהַאֲמוּר אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה דָּוְקָא אֲוִיר מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם, וְדֵי בְּכָךְ שֶׁהַקְּדֵרָה לֹא תִּהְיֶה עַל הַגֶּחָלִים מַמָּשׁ, דְּאִם נוֹתְנָהּ עַל הַגֶּחָלִים זֶהוּ הָוֵי דֶּרֶךְ הַטְמָנָה, הָא לָאו הָכִי הָוֵי דֶּרֶךְ שְׁהִיָּה וְלֹא הַטְמָנָה. וְעוֹד, דְּהָא בְּלָאו הָכִי הַמִּנְהָג דְּלֹא כהרמב"ן וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל.

וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, דְּהִנֵּה הַתּוֹס' בְּשַׁבָּת (מח.) כָּתְבוּ, וְאוֹמֵר ר"י שֶׁיֵּשׁ לִתֵּן טַעַם לְקַיֵּם הַמִּנְהָג, דְּגַבֵּי גֶּפֶת אִיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יַטְמִין כֻּלָּהּ בְּתוֹכָהּ, אֲבָל בַּכִּירוֹת שֶׁלָּנוּ לֹא שַׁיָּךְ לְמֵיחַשׁ הָכִי. ע"כ. וּלְפִי זֶה בְּגָז מְכָסֶּה, אוֹ בִּפְלָטָה, לֹא שַׁיָּךְ הַחֲשָׁשׁ שֶׁיִּתֵּן אֵשׁ אוֹ פְּלָטָה מֵעַל הַקְּדֵרָה, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ זֶה מְצוּיָה כְּלָל, וְהַדֶּרֶךְ רַק בְּשִׁמּוּרוֹת, בְּכִהַאי גַּוְנָא לֵיכָּא לְמִגְזָר מִדִּין הַטְמָנָה. וְעַיֵּן בב"י (סִימָן רנז) שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹס' וְהָרֹא"שׁ, שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁמְּסִיקִין הָאוּר וּבִשְּׁלוּ כָּל הַקְּדֵרוֹת הַיּוֹם, לְעֵת עֶרֶב מְסַלֵּק הָאֵשׁ וְגוֹרְפִין הָרֶמֶץ, וְנוֹתְנִים הַקְּדֵרָה לְצִדָּךְ מָחָר, וּמְכַסִּין אוֹתָהּ בְּאֵפֶר צוֹנֵן. וְלֹא דָּמֵי לִדְרָבִי זֵירָא דְּאָמַר (מז:) קָפָה שֶׁטָּמַן בָּהּ אָסוּר לְהַנִּיחָהּ עַל גַּבֵּי גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים, דְּשָׁאנֵי הַתָּם שֶׁנָּתַן הַקְּדֵרָה לַקָּפָה לְשֵׁם הַטְמָנָה, "וְגַם רָאוּי לְהַטְמִין בְּתוֹךְ גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים", הִלְכָךְ אִיכָּא לְמֵיחַשׁ דִּלְמָא אָתֵי לְהַטְמִין בְּתוֹךְ גֶּפֶת שֶׁל זֵיתִים. ע"ש. וּלְפִי זֶה בִּזְמַנֵּינוּ אֵין דֶּרֶךְ שֶׁיַּטְמִין לְמַעְלָה בְּמָה שֶׁיֵּשׁ לְמַטָּה, דְּלֹא שַׁיָּךְ שֶׁיִּתֵּן פְּלָטָה לְמַעְלָה, וְלָכֵן שָׁרְיָנַן לְכַסּוֹת קְדֵרָה שֶׁאֵצֶל הָאֵשׁ הַגַּם שֶׁאֵין אֲוִיר מַפְסִיק בֵּין הַגָּז לַפַּח. וּדְוַ"ק.

וּרְאֵה בְּסֵפֶר אוֹר לְצִיּוֹן חֵלֶק ב' (עַמּוּד קסא) שֶׁכָּתַב, שֶׁהַמִּנְהָג הוּא לְהַנִּיחַ לִפְנֵי הַשַּׁבָּת שְׁמִיכוֹת עַל גַּבֵּי הַסִּירִים, וְטוֹב שֶׁלֹּא יְכַסֶּה בָּהֶם אֶת הַסִּיר לְגַמְרֵי וְכוּ', וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה טוֹב לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ שְׁמִיכוֹת עַל הַסִּירִים, אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁאֵין הַשְּׁמִיכוֹת נוֹגְעוֹת בַּסִּירִים כְּלָל. וּבְבֵאוּרִים שָׁם כָּתַב, דְּאַף

עַל פִּי שֶׁמָּרָן בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ (סִימָן רנז סְעִיף ח') אָסַר לְכַסּוֹת הַקְּדֵרָה בִּבְגָדִים, מִשּׁוּם שֶׁנִּחְשָׁב כְּמַטְמִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל שֶׁאָסוּר אַף מֵעֶרֶב שַׁבָּת, כְּבָר נָהֲגוּ לְהָקֵל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר אֶרֶץ חַיִּים. וְאֶפְשָׁר שֶׁמִּנְהָג זֶה שֶׁנָּהֲגוּ הוּא אַף לְדַעַת מָרָן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, דְּאֶפְשָׁר שֶׁאַף שֶׁמָּרָן הֶחְמִיר לְעִנְיַן הַטְמָנָה בְּמִקְצָת דְּשִׁמָּהּ הַטְמָנָה, וְאַף הֶחְמִיר שֶׁהַהַטְמָנָה בַּבְּגָדִים עַל קְדֵרָה הַנִּמְצֵאת עַל הָאֵשׁ הַוְיָא כְּהַטְמָנָה בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, מִכָּל מָקוֹם בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שְׁתֵּי חֲמוּרוֹת אֵלּוּ יַחַד, כְּמוֹ בְּנִדּוֹן דִּידַן, אַף מָרָן הָיָה מוֹדֶה לְהָקֵל, שֶׁהֲרֵי בִּשְׁנֵי הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ יֵשׁ חוֹלְקִים, שֶׁיֵּשׁ הַסּוֹבְרִים שֶׁהַטְמָנָה בְּמִקְצָת לָאו שְׁמָהּ הַטְמָנָה, וכ"כ הָרְמָ"א (סִימָן רנג סוֹף סְעִיף א'). וּלְעִנְיַן בְּגָדִים הֵבִיא הָרַ"ן בְּשַׁבָּת (פֶּרֶק ד') שֶׁאַף מַטְמִין בַּבְּגָדִים שֶׁעַל גַּבֵּי הָאֵשׁ נֶחְשָׁב כְּמַטְמִין בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל דְּשָׁרֵי מֵעֶרֶב שַׁבָּת. וְהוּבָא בב"י שָׁם. וּתְרֵי חוּמְרֵי לֹא מַחְמְרִינַן. וע"ש (עַמּוּד קנו) שֶׁהֵעִיר מֵהַמְּבֹאָר בְּשַׁבָּת (לט.) דִּמְגַלְגְּלִין בֵּיצָה עַל גַּג רוֹתֵחַ, וְלִכְאוֹרָה תֵּפּוּק לֵהּ לֶאֱסֹר מִשּׁוּם הַטְמָנָה בְּמִקְצָת. וְתֵרֵץ בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר (סִי' רנג), דְּמָרָן אָסַר מִשּׁוּם הַטְמָנָה דַּוְקָא בְּגֶחָלִים, שֶׁהַדֶּרֶךְ שֶׁהַקְּדֵרָה שׁוֹקַעַת בְּתוֹךְ הַגֶּחָלִים וְהַגֶּחָלִים מַקִּיפִים אֶת הַקְּדֵרָה, אֲבָל כְּשֶׁהַקְּדֵרָה אֵינָהּ שׁוֹקַעַת בְּתוֹךְ גֶּחָלִים וכיו"ב, אֵינוֹ דֶּרֶךְ הַטְמָנָה. וּמָה שהב"י הִצְרִיךְ שֶׁהַלּוּחַ שֶׁנּוֹתֵן עַל הַקְּדֵרָה לֹא יַעֲלֶה הֶבֶל כְּלָל, אֶפְשָׁר שֶׁהוּא מִשּׁוּם שֶׁפְּעָמִים שֶׁהַלּוּחַ גָּמִישׁ בְּאֹפֶן שֶׁמְּכַסֶּה מְעַט מֵהַצְּדָדִים, וצ"ע. ע"ש.

אֶלָּא דְּמָה שֶׁכָּתַב שָׁם דְּטוֹב שֶׁלֹּא לְהָקֵל אֶלָּא כְּשֶׁאֵינוֹ מְכַסֶּה מִסָּבִיב לְגַמְרֵי, שֶׁאָז יִהְיֶה תְּרֵי חוּמְרֵי, הִנֵּה אַחַר שֶׁצִּיֵּן לְדִבְרֵי הָרַב אֶרֶץ חַיִּים, שֶׁנָּהֲגוּ לְהָקֵל לְהַטְמִין מער"ש גַּם בַּקְּדֵרָה הַנִּמְצֵאת עַל הָאֵשׁ אוֹ עַל פְּלָטָה, אֵינִי יוֹדֵעַ לָמָּה כָּתַב לְהַחְמִיר בָּזֶה נֶגֶד הַמִּנְהָג, וּכְבָר כָּתַב בְּזָכוֹר לְיִצְחָק (דַּף קיג) דְּהַגַּם שֶׁאֲנַחְנוּ הַסְּפָרַדִּים קִבַּלְנוּ הוֹרָאוֹת מָרָן, מ"מ אֶפְשָׁר כִּי בִּנְדוֹן זֶה כֵּן הָיָה הַמִּנְהָג מִימֵי קֶדֶם כְּדַעַת הי"א מִשּׁוּם כָּבוֹד וְעֹנֶג שַׁבָּת. [דְּאַף בַּקְּדֵרָה הַנִּמְצֵאת עַל הָאֵשׁ נָהֲגוּ לְהַטְמִין מער"ש]. וכ"כ בִּנְתִיבֵי עַם שֶׁכֵּן הַמִּנְהָג. וְאַף שֶׁבִּזְכוֹר לְיִצְחָק נִרְאֶה כְּמִסְתַּפֵּק אוֹדוֹת הַמִּנְהָג, הִנֵּה מָצִינוּ לָאַחֲרוֹנִים אֲחֵרִים שֶׁהֵעִידוּ בְּפִשִׁיטוּת שֶׁכֵּן הַמִּנְהָג.

וּמָצִינוּ בְּסִפְרוֹ אוֹר לְצִיּוֹן שֶׁפְּעָמִים הַרְבֵּה הִתְחַשֵּׁב בַּמִּנְהָג, אַף שֶׁלֹּא מְזֻכָּר בָּאַחֲרוֹנִים, וְאֵלּוּ בְּנִדּוֹן דִּידַן אחה"מ הִתְעַלֵּם מֵהַמִּנְהָג שֶׁהִזְכִּיר בָּאַחֲרוֹנִים. וּכְגוֹן, גַּבֵּי עֲשִׂית קָפָה בְּשַׁבָּת, שבכנה"ג וְהַמָּהָרִ"י עַיָּאשׁ וּבְגִנַּת וָרְדִים הֵעִידוּ שֶׁהַמִּנְהָג לְהָקֵל לְעָרוֹת רוֹתְחִים מִכְּלִי רִאשׁוֹן עַל גַּבֵּי הַקָּפָה, וְאֵלּוּ בְּאוֹר לְצִיּוֹן (עַמּוּד רלב) כָּתַב שֶׁנָּהֲגוּ לְהַחְמִיר. וְלֹא צִיֵּן מִי כָּתַב שֶׁנָּהֲגוּ לְהַחְמִיר, וְאִם רָאָה אֵצֶל אָבִיו אוֹ בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁהֶחְמִירוּ בְּזֶה, מָאן יֵמַר לָן שֶׁהוּא מִפְּנֵי הַמִּנְהָג, אוּלַי לְגַרְמֵיהוּ הוּא דַּעֲבִידִי הָכִי, וְיֵשׁ לָנוּ לְהִתְחַשֵּׁב בַּמִּנְהָג שֶׁהָזְכִּיר בָּאַחֲרוֹנִים.

גַּם בְּשוּ"ת יַבִּיעַ אֹמֶר חֵלֶק ט' (סִימָן קח אוֹת קיט) הֵעִיר עַל דִּבְרֵי הָרַב אוֹר לְצִיּוֹן בזה"ל: בְּעִנְיַן לְהַנִּיחַ בְּגָדִים עַל הַסִּירִים שֶׁעַל הַפְּלָטָה חַשְׁמַלִּית אוֹ עַל הָאֵשׁ שֶׁבְּכִסּוּי פַּח. אע"פ שֶׁמָּרָן בש"ע (סִימָן רנז ס"ח) כָּתַב, שֶׁמֻּחְמֶּמֶת הָאֵשׁ שֶׁתַּחְתֵּיהֶם חָשִׁיב כְּמַטְמִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל וְאָסוּר. מ"מ כָּתַב הַמָּהָרָ"ם בֶּן חָבִיב בִּתְשׁוּבָה כת"י הוּבָא בְּשוּ"ת זָכוֹר לְיִצְחָק (סִימָן עד, דַּף קיג ע"ב) שֶׁסָּמְכוּ בְּזֶה ע"ד הָרַמְבָּ"ן וְכוּ'. וְכָתַב שָׁם הַזָּכוֹר לְיִצְחָק שאע"פ שֶׁאָנוּ הוֹלְכִים תָּמִיד אַחַר הוֹרָאוֹת מָרָן, נִרְאֶה שֶׁכָּךְ הָיָה הַמִּנְהָג מִימֵי קֶדֶם, קֹדֶם שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ הוֹרָאוֹת מָרָן, וְנִשְׁאֲרוּ בְּמִנְהָגָם מִשּׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת. ע"ש. וּבְסֵפֶר תּוֹלְדוֹת זְאֵב ח"ב (ר"פ כִּירָה דַּף א: בד"ה ולפ"ז), כָּתַב, שֶׁבִּפְלָטָה שֶׁל שַׁבָּת יֵשׁ לְהָקֵל יוֹתֵר, שֶׁמִּכַּיָּן שֶׁאֵין רְגִילוּת לְבַשֵּׁל עָלֶיהָ בַּחוֹל, וְהִיא מְיֻחֶדֶת לְשַׁבָּת, אֵין לְךָ הֵכֵר גָּדוֹל מִזֶּה, ולכ"ע יֵשׁ לְהַתִּיר. ע"ש.

וְגַם בְּשִׁמְירַת שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ חֵלֶק א' (עַמּוּד כט) כָּתַב, וּמָה שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁאָסוּר לְהַטְמִין, אֵינוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי כִּסּוּי הַקְּדֵרָה מִכָּל צְדָדֶיהָ, אֲבָל אִם אֵינוֹ מְכַסֶּה אוֹתָהּ מִכָּל צְדָדֶיהָ, אֵין כָּאן הַטְמָנָה וּמֻתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ. וּכְמוֹ כֵן אֵין אִסּוּר הַטְמָנָה אֶלָּא אִם כֵּן הַשְׁמִיכוֹת יִגְעוּ בְּכָל צְדֵי הַקְּדֵרָה, וְלָכֵן אִם יְכַסֶּה אוֹתָהּ בְּאֹפֶן שֶׁהַשְׁמִיכוֹת לֹא תִּגַּעְנָה בְּכָל צִדֵּי הַקְּדֵרָה, לֹא יִהְיֶה כָּאן מִשּׁוּם אִסּוּר הַטְמָנָה, אֲפִלּוּ יַעֲשֶׂה כֵּן בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ. וְלָכֵן מֻתָּר לְהַכְנִיס הַקְּדֵרָה לְתוֹךְ קִפְסַת פַּח מְיֻחֶדֶת לְכָךְ, שֶׁהִיא סְגוּרָה מִכָּל הַצְּדָדִים, וְעוֹמֶדֶת עַל גַּבֵּי הָאֵשׁ עַל מְנַת לִשְׁמֹר עַל חֹם הַתַּבְשִׁיל, וּמֻתָּר גַּם

לְהַחְזִירָהּ בְּשַׁבָּת [כְּשֶׁמַּקְפִּיד עַל תְּנָאֵי הַחֲזָרָה]. וְשָׁם בַּמְּקוֹרוֹת צַיֵּן לְדִבְרֵי הָרְמָ"א (סִימָן רנג ס"א), וּלְדִבְרֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ הָרַב (בס"ס רנט), וּבְקִצּוּת הַשֻּׁלְחָן (סִימָן עא אות יג), דְּהַטְמָנָה מִקְרֵי כְּשֶׁמַּדְבִּיק דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל סְבִיב הַקְּדֵרָה בְּאֹפֶן שֶׁנּוֹגֵעַ בְּדוֹפְנֵי הַקְּדֵרָה מִכָּל צְדָדֶיהָ, וְהַקְּדֵרָה כֻּלָּהּ טְמוּנָה גַּם לְמַעְלָה וְגַם לְמַטָּה. אֲבָל אִם הִיא מְגֻלָּה מִלְּמַעְלָה אוֹ מְדַפְנוֹתֶיהָ, אֵין זוֹ הַטְמָנָה וּמֻתָּר אֲפִלּוּ בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל. וְכֵן מָצָאתִי בְּחַיֵּי אָדָם (כְּלָל ב' סִימָן ה'). וְעַיֵּן בפמ"ג (סִימָן רנט בְּכְלָלֵי דְּמִלְתָא), וּבְחָזוֹן אִישׁ (סִי' לז אות יט ד"ה וְהִנֵּה), וְאָמְרוּ בְּשֵׁם הגרש"ז אוֹיערְבָּאךְ [זצ"ל], דְּאִם בְּגֹבַהּ שֶׁל דָּפְנוֹת הַקְּדֵרָה מְגֻלָּה חֵלֶק מִמָּנָּה בְּרֹב הֶקֵּפָהּ, אֵין זֶה חָשִׁיב הַטְמָנָה, וְלֹא מַשְׁכַּחַת כְּהַאי גַּוְנָא הַטְמָנָה בְּרֶמֶץ, וּבִלְבַד שֶׁהַחֵלֶק הַמְּגֻלֶּה יִהְיֶה נִכָּר לְכָל אָדָם, וְלֹא רַק בְּמָקוֹם אֶחָד בְּשִׁעוּר מוּעָט, וכמ"ש בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין מִכְסֶה הַקְּדֵרָה מִסָּבִיב מִכָּל צַד, וְקָא שַׁלִּיט בֵּהּ אֲוִירָא. ע"כ.

וְכָתַב בְּיִלְקוּט יוֹסֵף שֶׁכָּאן הַמָּקוֹם לְצַיֵּן, כִּי הַגֵּד הִגִּיד לָנוּ מָרָן זיע"א, שֶׁאָמַר לוֹ הגרש"ז אוֹיערְבָּאךְ זצ"ל, כִּי עָבַר עַל כָּל הַסֵּפֶר שִׁמִּירַת שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁמּוּבָאִים בְּשֻׁמּוֹ, לְבַדֵּק אִם ח"ו לֹא טָעָה בִּדְבַר הֲלָכָה, וְרָאָה שב"ה בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁהֵם מִדְּאוֹרַיְתָא בְּוַדַּאי לֹא טָעָה בָּהֶם לְדַעְתּוֹ, אַף עכ"פ בִּדְבָרִים דְּרַבָּנָן יֵשׁ לוֹ סְפֵקוֹת בְּכַמָּה הֲלָכוֹת שֶׁעֲדַיִן צָרִיךְ לְבָרְרָם. (וְהַיּוֹצֵא מִזֶּה שבד"כ מָה שֶּׁמּוּבָא בשש"כ בְּשֵׁמּוֹ יֵשׁ לִסְמֹךְ ע"ז).

גַּם בְּשוּ"ת אִגְּרוֹת מֹשֶׁה (או"ח ח"ד סִי' עד) נִשְׁאַל, אִם לְעוֹלָם כְּשֶׁחֵלֶק מִן הַקְּדֵרָה אֵינוֹ מְכֻסֶּה, לֹא יֶחְשַׁב טָמוּן. וְהֵשִׁיב, דְּהַטְמָנָה מִקְרֵי כְּשֶׁהוּא מְכֻסֶּה לְמַעְלָה וּמִן הַצְּדָדִין, אֲבָל מִסְתַּבֵּר שֶׁמָּקוֹם פָּנוּי מֵהַקְּדֵרָה שֶׁאֵין שָׁם הַתַּבְשִׁיל, אִם הוּא רַק מִקְצָת שֶׁלֹּא הָיָה מְכֻסֶּה אוֹתוֹ מָקוֹם, נָמִי יִתְחַשֵּׁב טָמוּן. וְזֶהוּ עֻבְדָּא דְּסִילּוֹן דְּאַנְשֵׁי טְבֶרְיָא (שַׁבָּת לח:) דְּכָל מָקוֹם הַמַּיִם הָיָה טָמוּן בַּחַמִּין שֶׁל מֵי טְבֶרְיָא. וע"ע בְּתִשְׁובוֹת הגר"מ פַּיְנִשְׁטֵין עַל הִלְכוֹת שַׁבָּת ח"ד (ס"ק מז).

וּמָה שֶׁהֵעִירוּ מִדִּבְרֵי הַזָּכוֹר לְיִצְחָק שֶׁלֹּא כָּתַב אֶת הַהֶתֵּר שֶׁל הַתּוֹס' וְהָרֹא"ש, כֵּיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַטְמִין בַּקַּרְקַע, אֵינָהּ הֶעָרָה כְּלָל, שֶׁהַזָּכוֹר לְיִצְחָק מָיֵרִי בְּמַטְמִין עַל גַּבֵּי כִּירָה, וְהַרֵי אֶפְשָׁר לְהַטְמִין גַּם בְּתוֹךְ הַכִּירָה, וְאִם כֵּן הָיָה אֶפְשָׁר לִגְזֹר, וְלָכֵן כָּתַב טְעָמִים אֲחֵרִים.

וּמָה שֶׁהֵעִירוּ מִמָּה שֶׁכָּתַב לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְהַטְמִין ע"ג גַּז, אֵינָהּ הֶעָרָה, דְּהָתָם הָאֵשׁ הֵרֵי נוֹגַעַת בַּקְּדֵרָה עַצְמָהּ, ובכה"ג בְּוַדַּאי שֶׁמּוּדֶה הָרַמְבָּ"ן לְהַחְמִיר.

וּמָה שֶׁהֵעִירוּ עוֹד עַל מָה שֶׁכָּתַב סְנִיף לְהַתִּיר בְּנִדּוֹן דִּידַן, כֵּיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַחֹם בְּפֹלָטָה חַשְׁמַלִּית הַמְצוּיָה בַּיּוֹם, וְהֵעִירוּ, הֵרֵי הָאסוּר הוּא מִשּׁוּם הַטְמָנָה, וְלֹא מִשּׁוּם שְׁהוּי, וּבְכַהֲאי גַּוְנָא אֵין נָפְקָא מִינָה אִם שַׁיָּךְ שֶׁיָּבוֹא לְחַתּוֹת בַּגֶּחָלִים אוֹ לֹא.

וְגַם זוֹ אֵינָהּ הֶעָרָה כְּלָל, שֶׁהֵרֵי מָרָן בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ (סִימָן רנז סְעִיף ח') דָּן אִם בְּתַבְשִׁיל מְבֻשָּׁל כָּל צָרְכּוֹ שַׁיָּךְ אִסּוּר הַטְמָנָה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ בּוֹ אִסּוּר שְׁהוּי, וְאַף עַל פִּי שֶׁהֶעֱלָה שָׁם לְהַחְמִיר [עַיֵּן בָּרְמָ"א ובמשנ"ב], מִכָּל מָקוֹם לְאִצְטְרוּפֵי מִילְּתָא בְּוַדַּאי דְּחָזֵי, לוֹמַר שֶׁבְּדָבָר שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ בּוֹ דִּין שְׁהוּי לֹא שַׁיָּךְ בּוֹ דִּין הַטְמָנָה, וּמִמֵּילָא בְּפֹלָטָה חַשְׁמַלִּית שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ בָּהּ דִּין שְׁהוּי, לֹא שַׁיָּךְ בָּהּ דִּין הַטְמָנָה. וּבְצֵרוּף שְׁאָר הַסְּבָרוֹת לְהָקֵל, הֲכִי נַקְטִינַן.

וְהִנֵּה בְּשוּ"ת יַבִּיעַ אוֹמֵר הַנַּ"ל (ח"ו סִימָן לג) כָּתַב גַּבֵּי קְדֵרָה הַטְמוּנָה וּמְנֻחַת עַל הַפְּלָטָה דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְשֶׁמָּא יְחַתֶּנָּה, דְּדָמֵי לִמ"ש הָרְמָ"א (סִימָן רנז ס"א) שֶׁבְּטַח בְּטִיט לֹא חָיְשִׁינַן מִשּׁוּם הַטְמָנָה.

וְכָתַב בַּיְלְקוּט יוֹסֵף שֶׁרָאָה לְמְחַבֵּר אֶחָד שֶׁכָּתַב בְּסִפְרוֹ לְהָעִיר, דְּלִכְאוֹרָה שָׁאנִי הָתָם דְּאִיכָּא הֵיכָרָא שֶׁטַּח אֶת הַתַּנּוּר בְּטִיט, משא"כ בְּהָהִיא דְּפֹלָטָה. ע"כ. וְעַיֵּן בָּאֱמֶת בְּשְׁאֵרִית יוֹסֵף ח"ג (עַמּוּד שעח) שֶׁכָּתַב לְבָאֵר, דְּהָכָא נָמִי בְּהַטְמָנָה ע"ג פְּלָטָה אִיכָּא הֵיכֵּרָא, שֶׁהֵרֵי אֵין רְגִילוּת כְּלָל לְהַטְמִין קְדֵרָה ע"ג הַפְּלָטָה, אֶלָּא רַק בְּגֶחָלִים וְרֶמֶץ, (וכמ"ש כיו"ב בְּשוּ"ת יְחַוֶּה דַּעַת ח"ב (סו"ס מה) שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ שֵׁם פְּלָטָה שֶׁל שַׁבָּת), וְזֶה חָשִׁיב שְׁהוּי וְלֹא הַטְמָנָה. וכמ"ש הַגָּאוֹן הֶחָזוֹן אִישׁ הַנַּ"ל בְּעִנְיַן הַטְמָנָה בְּאוֹכְלִים. וְכֵן מְבֹאָר עוֹד בַּחֲזוֹן אִישׁ (סִי' לז סוס"ק לב) בְּדִין הַטְמָנָה בְּכֵלִים. ע"ש. וכ"כ הָאוֹר לְצִיּוֹן ח"ב (פי"ז ה"א). ע"ש.

וכיו"ב כָּתַב בְּשׁוּ"ת אִגְרוֹת מֹשֶׁה ח"א (סו"ס צה) בְּדִין כִּסּוּי הַקְּדֵרָה וְכֵן טָרְמוּ"ס, דְּלֹא חָשִׁיב הַטְמָנָה, כֵּיוָן שֶׁזֶּהוּ הַדֶּרֶךְ לְכַסּוֹת אֶת הַקְּדֵרָה, וְלֹא חָשִׁיבָא כַּוָּנַת הַטְמָנָה בכה"ג. ע"ש.

וכ"כ בְּשִׁמְירַת שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ חֵלֶק ב' (פֶּרֶק מ"ב הָעָרָה רמב) בְּדִין שַׁקִּית שֶׁל אֹרֶז בְּחַמִּין, דְּאֵין כָּאן כַּוָּנַת הַטְמָנָה. וכמ"ש הָאוֹר לְצִיּוֹן חֵלֶק ב' הַנ"ל (סוֹף פֶּרֶק י"ז). וע"ש בַּהֲלָכָה א' שֶׁכָּתַב כֵּן לְעִנְיַן הַטְמָנָה בְּגַג רוֹתֵחַ. ע"ש. וּמִכָּל מָקוֹם מִבֹּאָר מִדִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים בְּפִשְׁיטוּת, דְּבָעֵינָן שֶׁיִּהְיֶה רְגִילוּת לְהַטְמָנָה, וְלִכְאוֹרָה מְקוֹר הַדִּין מִטִּיחָה בְּטִיט, דִּבְכָהֵאי גַּוְנָא לֹא חָשִׁיבָא דֶּרֶךְ הַטְמָנָה, וְהוּא הַדִּין יֵשׁ לוֹמַר לְעִנְיַן הַטְמָנָה עַל גַּבֵּי הַפְּלָטָה. וּפָשׁוּט.

אֵין הַטְמָנָה בְּאוֹכָלִים – לִתֵּן אֹרֶז בְּשַׁקִּית וּלְהַנִּיחָהּ בְּתוֹךְ קְדֵרַת הַחַמִּין

ב ◆ **מֻתָּר לָתֵת בְּשַׁבָּת קְפֵסַת שְׁמוּרִים שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ בָּשָׂר מְבֻשָּׁל וְכַדּוֹמֶה, בְּתוֹךְ מַיִם חַמִּים שֶׁבִּכְלִי שֵׁנִי, וְאֵין בָּזֶה אִסּוּר הַטְמָנָה, שֶׁאֵין הַטְמָנָה בְּתוֹךְ אוֹכָלִים. וְכֵן מֻתָּר לָתֵת בַּקְּבוּק חָלָב לְצֹרֶךְ תִּינוֹק בְּתוֹךְ כְּלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַיִם חַמִּים [כְּלִי שֵׁנִי] כְּדֵי לְחַמְּמוֹ. וַאֲפִלּוּ אִם הַבַּקְּבוּק כֻּלּוֹ מְכֻסֶּה בְּמַיִם, מֻתָּר, אֲפִלּוּ אִם יִגִּיעַ לְחֹם שֶׁהַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ, וְאֵין לָחוּשׁ בָּזֶה לְאִסּוּר הַטְמָנָה** (שָׁם עַמּוּד תרמז).

וּבַהֲעָרָה (שָׁם) כָּתַב רְאֵה בְּיִלְקוּט יוֹסֵף בְּשַׁבָּת כֶּרֶךְ ג' (עַמּוּד קמא, וּבְמַהֲדוּרַת תשס"ד עַמּוּד תעד).

וְהִנֵּה הַטּוּר (סוֹף סִי' רנח) כָּתַב, שֶׁאֵין נוֹתְנִים כְּלֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דָּבָר קַר עַל גַּבֵּי קְדֵרָה חַמָּה בְּשַׁבָּת, שֶׁהֲרֵי מוֹלִיךְ בּוֹ חֹם בְּשַׁבָּת, וְאִם הִנִּיחוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת מֻתָּר, שֶׁאֵין זֶה כְּטוֹמֵן בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל. וְכֵן פָּסַק מָרָן בְּשֻׁלְחָנוֹ עָרוּךְ (סִימָן רנח): מֻתָּר לְהַנִּיחַ מִבְּעוֹד יוֹם כְּלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דָּבָר קַר עַל גַּבֵּי קְדֵרָה חַמָּה, שֶׁאֵין זֶה כְּטוֹמֵן בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל. וּבְאֵר הַטַּעַם בב"י שָׁם, שֶׁהֲרֵי אֵין הַקְּדֵרָה הַחַמָּה מוֹסֶפֶת הֶבֶל, אַדְרַבָּה חוֹמָה מִתְמַעֵט וְהוֹלֵךְ. ע"ש.

והט"ז שָׁם (סק"א) כָּתַב, דְּנִרְאֶה לִי שֶׁאֵין בִּכְלָל זֶה אֶלָּא מָה שֶׁרוֹצֶה לְהַטְמִין לְשָׁעוֹת הַרְבֵּה, שֶׁאָפְשָׁר שֶׁתִּתְקָרֵר הַקְּדֵרָה קֹדֶם כְּלוֹת הַזְּמַן הַהוּא, אֲבָל אִם רוֹצֶה לְהַטְמִין לְשָׁעָה מוּעֶטֶת, וּלְקָחוֹ מִשָּׁם בְּעוֹד הַקְּדֵרָה חַמָּה, אָסוּר, דְּהָוֵי דָּבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל עַל כָּל פָּנִים. וְעַל כֵּן לֹא יָפָה עוֹשִׂים שֶׁבִּימוֹת הַחֹרֶף לוֹקְחִים כְּלִי וּבְתוֹכוֹ מַשְׁקֶה וְתוֹחֲבִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת לְתוֹךְ כְּלִי מָלֵא מַיִם חַמִּים, כְּדֵי שֶׁיָּפִיג צִנָּתוֹ בְּתוֹכוֹ, וְאַחַר כָּךְ שׁוֹתִין הַמַּשְׁקֶה, שֶׁזֶּהוּ דֶּרֶךְ הַטְמָנָה מַמָּשׁ, כֵּיוָן שֶׁכְּלוֹ טָמוּן בְּתוֹכוֹ, וְהַטְמָנָה אֲסוּרָה אֲפִלּוּ לִזְמַן מוּעָט. וְעִקַּר טַעַם הַהֶתֵּר כָּאן הוּא מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ טָמוּן בְּתוֹכוֹ מַמָּשׁ, רַק מֻנָּח עָלָיו, וּבָזֶה כָּתְבוּ הַטּוּר והש"ע שֶׁאֵין כָּאן דֶּרֶךְ הַטְמָנָה. ע"כ.

וְנִמְצָא שֶׁהָרוֹצֶה לְחַמֵּם בַּקְּבוּק חָלָב בְּשַׁבָּת עַל יְדֵי נְתִינָתוֹ בְּמַיִם חַמִּים [כְּלִי שֵׁנִי], אִם הַבַּקְּבוּק מִתְכַּסֶּה כֻּלּוֹ בַּמַּיִם הַחַמִּים, יֵשׁ בָּזֶה לְדַעַת הט"ז מִשּׁוּם הַטְמָנָה. וְאָמְנָם הָאֵלִיָּה רַבָּה חוֹלֵק עָלָיו וּמַתִּיר אַף בְּכֻלּוֹ טָמוּן בְּתוֹכוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא כְּלִי שֵׁנִי, וְאִם כֵּן אֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל. וּבְסִימָן רנז סְעִיף ו' מְבֹאָר שֶׁמֻּתָּר לְהַטְמִין בְּשַׁבָּת בְּאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל אִם כַּוָּנָתוֹ לְהָפִיג צִנָּתוֹ. וְהוּבָא בַּבְּאֵר הֵיטֵב.

וּלְדַעַת הט"ז יִהְיֶה מֻתָּר רַק עַל יְדֵי עֵרוּי שֶׁל מַיִם חַמִּים עַל גַּבֵּי בַּקְּבוּק הֶחָלָב, שֶׁעֵרוּי מְבַשֵּׁל כְּדֵי קְלִפָּה, וְהַקְּלִפָּה הִיא הַבַּקְּבוּק שֶׁבְּתוֹכָהּ הֶחָלָב.

וְאָמְנָם כָּל זֶה כְּשֶׁאֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיְּחַמֵּם אֶת הֶחָלָב וְיַגִּיעַ לְחֹם שֶׁהַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ, וְיָבֹא לִידֵי בִּשּׁוּל אַחַר בִּשּׁוּל בְּשַׁבָּת. וְכֵן מַשְׁמָע מִדִּבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים (במש"ז) שֶׁכָּתַב, דַּאֲפִלּוּ בִּכְלִי שֵׁנִי שֶׁהַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ אָסוּר. ע"כ. מַשְׁמָע שֶׁאִם מַנִּיחוֹ בִּכְלִי שֵׁנִי שֶׁאֵין הַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ מֻתָּר. וְכֵן כָּתְבוּ הַפָּתַח הַדְּבִיר (אוֹת ג), וְהַכַּף הַחַיִּים (אוֹת ב). ע"ש.

וְאָמְנָם נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בָּזֶה מִצַּד שֶׁאֵין הַטְמָנָה בְּאוֹכָלִים, וְכִדְמוּכָח מִדִּבְרֵי מָרָן בְּשֻׁלְחָנוֹ עָרוּךְ (סִימָן שיח סְעִיף ד'). דְּדָבָר יָבֵשׁ שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל מֵעֶרֶב שַׁבָּת מֻתָּר לְשָׁרוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשַׁבָּת. וְהוּא הַדִּין כָּאן. וְכֵן הַדִּין גַּבֵּי שַׁקִּית אֹרֶז בְּתוֹךְ הַחַמִּין, דְּלֵיכָא בָּזֶה הַטְמָנָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהַטְמִין בְּשַׁקִּית, אֶלָּא מַטָּרָתוֹ לְהַפְרִיד אֶת הָאֹרֶז מִשֶּׁאַר הַתַּבְשִׁיל, וְלֹא הָוֵי כְּדֶרֶךְ הַטְמָנָה. וְעוֹד דְּהָוֵי הַטְמָנָה בָּאוֹכָלִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגָּאוֹן הֶחָזוֹן אִישׁ (הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן לז אוֹת לב)

לְהוֹכִיחַ שֶׁאֵין דִּין הַטְמָנָה בכיו"ב, מֵהַגְּמָרָא שַׁבָּת (מ:) גַּבֵּי מָה שֶׁאָמְרוּ שָׁם, אר"י בַּר אַבְדִּימִי, פַּעַם אַחַת נִכְנַסְתִּי אַחֲרֵי רַבִּי לְבֵית הַמֶּרְחָץ וּבִקַּשְׁתִּי לְהַנִּיחַ לוֹ פַּח שֶׁל שֶׁמֶן וְאָמַר לִי טוֹל בִּכְלִי שֵׁנִי וְתֵן. וְהֵינוּ, לְהַכְנִיס הַפַּח תּוֹךְ הַאַמְבָּטִי, ואע"ג דְּזוֹ חֲשִׁיבָא הַטְמָנָה, כֵּהָהִיא דְּסִילּוֹן שֶׁל צוֹנֵן לְתוֹךְ אָמָה שֶׁל חַמִּין, וְאָסוּר לְהַטְמִין אֶת הַצּוֹנֵן, מ"מ בְּחַמִּין שֶׁבִּכְלִי מֻתָּר לְהַטְמִין אֶת הַצּוֹנֵן, דְּהָרֵי מֻתָּר לִתֵּן צוֹנֵן עַל גַּבֵּי מֵחַם מִבְּעוֹד יוֹם וּלְכַסּוֹת, וְלֹא מִקְרֵי מַטְמִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, דְּב' קְדֵרוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, כְּחַד קְדֵרָה הוּא, וְלֹא אָסְרִינַן בְּמָה שֶׁהַתַּחְתּוֹן מַעֲלֶה הֶבֶל לָעֶלְיוֹן. אֶלָּא דִּבְשַׁבָּת אָסוּר לְכַסּוֹת אֶת הַצּוֹנֵן הָעוֹמֵד ע"ג מֵחַם, בְּכֹהַאי גַּוְנָא יָהֲבִינַן לְצוֹנֵן דִּין חַמִּין, וְהָוֶה לֵהּ כְּמַטְמִין חַמִּין בְּשַׁבָּת בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל. וְהָכָא בְּטוֹמֵן צוֹנֵן בְּתוֹךְ מַיִם חַמִּים, כֵּיוָן שֶׁאֵין כָּאן כִּסּוּי אַחֵר אֶלָּא מַיִם עַצְמָם, אֵין כָּאן מִשּׁוּם הַטְמָנָה, דַּאֲפִלּוּ אִי יְהַבְתְּ לֵהּ לְצוֹנֵן דִּין חַמִּין אֵין כָּאן אִסּוּר הַטְמָנָה, דְּמֻתָּר לִתֵּן כּוֹס חַמִּין לְתוֹךְ קְדֵרָה שֶׁל חַמִּין, וְאֵין כָּאן אִסּוּר הַטְמָנָה. וּמַתְנִי' הִיא בְּדַף קמה: כָּל שֶׁבָּא בְּחַמִּין מֵעֶרֶב שַׁבָּת, שׁוֹרִין אוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשַׁבָּת, וְקָשֶׁה, נְהִי דְּבִשּׁוּל לֵיכָּא, לִתְסַר מִשּׁוּם הַטְמָנָה. אֶלָּא וַדַּאי בְּקְדֵרָה לֵיכָּא מִשּׁוּם הַטְמָנָה וְכוּ', וְלָמַדְנוּ מֵהָאָמוּר כְּשֶׁצְּרִיכִים לְהָחֵם אֶת הַמָּרָק אוֹ הַתַּבְשִׁיל הַמְּבֻשָּׁל כָּל צָרְכּוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, בִּשְׁבִיל הַתִּינוֹקוֹת אִם בִּשְׁבִיל הַמְּפַנְּקִים, מֻתָּר לִתֵּן הַכּוֹס לְתוֹךְ מַיִם חַמִּים בכ"ש אַף שהיס"ב. וְאֵין בָּזֶה לֹא מִשּׁוּם בִּשּׁוּל וְלֹא מִשּׁוּם הַטְמָנָה. עכ"ד.

בשורה טובה לשוחרי התורה ולומדיה

בסייעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"יגדיל תורה באגדה"

חמישה כרכים
לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נדבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חיזוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

וכעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים

"יגדיל תורה באגדה"

ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולהקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב

לפרטים ניתן ליצור קשר בפל': 0509013000, 0506491414

שותפים להקים
מקום לה' משכנות ל'אביר יעקב'

אי"ה רוצים להתחיל בבניית בית כנסת
ובית מדרש יגדיל תורה
ומקוה טהרה לנשים ולגברים
ברחוב שמשון עמיצור בשכונת רמות בבאר שבע

רוצים לשתף 840 חברים שישתתפו בס"ך של תרומה בשם 'יעקב'
מו"ז רבי יעקב אביחצירא זיע"א
סה"כ 'יעקב' 182 ש"ח כפול 36 חודשים

דרך הקישור של נדרים פלוס מקבלים החזר מס לפי סעיף 46
וקבלה דיגיטלית למייל
בטלפון 03-7630585 שלוחה 9219

מי שיהיה שותף
יזכה בספר חדש
יגדיל תורה בהלכה
שבת כרך א'

או בסריקה

ערוץ יגדיל

לפרטים: 0548410379

לפרטי הפקדה לחשבון בנק מזרחי סניף 426 מ.ח 371407 ע"ש יגדיל תורה